

Short Stay in de Stad

Een verkennend onderzoek naar de invloed van short stay appartementen op de leefbaarheid in twee Amsterdamse buurten

Harskamp, J. van
Studentnummer: 3251152

Universiteit Utrecht
Faculteit Geowetenschappen
Stadsgeografie
Masterthesis

Begeleider: Dr. Kees Dignum
Gemeente Amsterdam, Dienst Wonen, Zorg en Samenleven

Short Stay in de Stad

Een verkennend onderzoek naar de invloed van short stay appartementen op de leefbaarheid in twee Amsterdamse buurten

Joost van Harskamp
Studentnummer: 3251152
Begeleider: Dr. Kees Dignum

Universiteit Utrecht
Masterthesis Stadsgeografie
Maart 2013

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterthesis ‘Short Stay in de Stad’. Deze masterthesis is ter afsluiting van mijn masteropleiding stadsgeografie aan de Universiteit Utrecht geschreven. De begeleiding van deze scriptie viel onder dr. Kees Dignum.

Graag zou ik de volgende personen willen bedanken voor hun hulp bij het schrijven van deze scriptie. Op de eerste plaats wil ik mijn begeleider Kees Dignum bedanken voor zijn ondersteuning tijdens het proces. Via vele gesprekken en mailtjes heeft hij mij goed kunnen voorzien van advies en was het altijd mogelijk om even langs te komen voor een gesprek. Daarnaast heb ik gebruik mogen maken van de voorzieningen en expertise aanwezig bij de Gemeente Amsterdam, waarvoor mijn dank. Daarnaast wil ik mijn lieve vriendin, ouders, broers, zussen, vrienden, collega’s en huisgenoten bedanken voor de steun en het advies dat zij hebben gegeven tijdens het schrijven van het onderzoek. Zonder de bijdrage van al deze fijne mensen was het niet mogelijk geweest dit onderzoek tot een goed einde te brengen.

Als laatste wil ik graag de bewoners die aan mijn onderzoek hebben meegewerkt bedanken voor hun medewerking.

Joost van Harskamp,
Utrecht, maart 2013

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
Inhoudsopgave.....	3
Samenvatting.....	6
Hoofdstuk 1. Inleiding	8
1.1 Achtergrond.....	8
1.2 Aanleiding en vragen.....	8
1.3 Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie	9
1.4 Leeswijzer.....	9
Hoofdstuk 2. Theoretisch kader	10
2.1 Amsterdam en de woningmarkt	10
2.1.1 <i>Amsterdam Topstad</i>	10
2.1.2 <i>Doelgroep en afbakening</i>	10
2.1.3 <i>Stand van zaken</i>	11
2.2 Short Stay	12
2.2.1 <i>Definitie</i>	12
2.2.2 <i>Theorie</i>	13
2.2.3 <i>Evaluatie</i>	14
2.2.4 <i>Short stay in andere wereldsteden</i>	14
2.2.5 <i>Short stay beleid per 1 november 2012</i>	15
2.3 Leefbaarheid	16
2.3.1 <i>Geschiedenis</i>	16
2.3.2 <i>Verschillende dimensies</i>	16
2.4 Sociale cohesie.....	17
2.4.1 <i>Geschiedenis</i>	17
2.4.2 <i>Begripsomschrijving</i>	17
2.4.3 <i>Gedragscomponent</i>	18
2.4.4 <i>Gemeenschappelijke normen- en waardencomponent</i>	18
2.4.5 <i>Belevingscomponent</i>	18
2.5 Gevoel van veiligheid en de fysieke leefomgeving	19
2.5.1 <i>Gevoel van veiligheid</i>	19
2.5.2 <i>Fysieke leefomgeving</i>	19
2.6 Overige invloeden op leefbaarheid	19
2.6.1 <i>Persoonseigenschappen</i>	19
2.6.2 <i>Invloeden van buiten de buurt</i>	20

2.6.3 Reflectie.....	21
2.7 Conceptueel model.....	21
2.8 Short stay en leefomgevingskwaliteit.....	23
2.8.1 Hypothesen	23
2.8.2 Reflectie.....	24
Hoofdstuk 3. Methodiek	25
3.1 Selectie van de onderzoeksbuurten Jordaan en Haarlemmerbuurt	25
3.2 Dataverzameling	25
3.2.1 Kwantitatief onderzoek.....	25
3.2.2 Kwalitatief onderzoek.....	26
3.3 Van theoretische populatie naar empirische populatie.....	26
3.3.1 Populatie.....	26
3.3.2 Non-respons.....	27
3.3.3 Steekproefgrootte	27
3.4 Opstelling en ontwerp van de enquête.....	28
Hoofdstuk 4. Operationalisatie	29
4.1 De buurt	29
4.2 Sociale cohesie.....	29
4.2.1 Indicatoren.....	29
4.2.2 Gedragscomponent.....	30
4.2.3 Normen- en waardencomponent	30
4.2.4 Belevingscomponent.....	30
4.3 Gevoel van veiligheid en de fysieke leefomgeving	31
4.3.1 Gevoel van veiligheid.....	31
4.3.2 De fysieke leefomgeving.....	31
4.4 Overige invloeden.....	31
4.4.1 Overheidsinstellingen en woningcorporaties	31
4.4.2 Persoons- en huisboudenseigenschappen	31
4.5 Short stay.....	32
Hoofdstuk 5. Analyse	34
5.1 Jordaan en Haarlemmerbuurt	34
5.1.1 Jordaan.....	34
5.1.1 Haarlemmerbuurt	35
5.2 Respons en representativiteit	36
5.2.1 Respons.....	36
5.2.2 Representativiteit.....	36

5.3 Sociale cohesie.....	37
5.3.1 <i>Gedragscomponent</i>	37
5.3.2 <i>Normen- en waardencomponent</i>	38
5.3.3 <i>Belevingscomponent</i>	39
5.3.4 <i>Sociale cohesie en persoons- en huishoudenseigenschappen</i>	40
5.4 Gevoel van veiligheid.....	41
5.5 Fysieke leefomgeving.....	41
5.6 Leefomgevingskwaliteit.....	42
5.7 Reflectie.....	43
Hoofdstuk 6. Resultaten	45
6.1 Tevredenheid met de buurt.....	45
6.2 De twee groepen vergeleken.....	45
6.2.1 <i>Sociale cohesie</i>	45
6.2.2 <i>Gevoel van veiligheid en de fysieke leefomgeving</i>	46
6.3 De invloed van wisselende huurders.....	47
6.4 Conclusie.....	48
6.5 Interviews.....	49
6.5.1 <i>Leefomgevingskwaliteit</i>	49
6.5.2 <i>Short stay</i>	50
6.6 Reflectie.....	51
Hoofdstuk 7. Conclusie.....	52
7.1 Conclusie.....	52
7.2 Discussie.....	53
7.3 Aanbevelingen.....	53
Literatuurlijst.....	55
Bijlagen	58
1 Brief & Enquête.....	59
2 Interne validiteit.....	66
3 Correlatietabellen.....	68
4 Tevredenheidscijfers.....	72
5 Mann-Whitney toetsen.....	73
6 Fisher's Exact toetsen.....	74
7 Interviews.....	79

Samenvatting

De gemeente Amsterdam heeft in 2009 de eerste short stay vergunningen uitgegeven. Op deze manier moet het voor buitenlandse werknemers makkelijker worden een tijdelijke woonruimte in de stad te vinden. De komst van deze wisselende huurders heeft een mogelijk effect op de leefbaarheid van de verschillende Amsterdamse buurten. Dit mogelijke effect is echter nog niet onderzocht. In dit onderzoek staat daarom de volgende vraag centraal: *“In hoeverre heeft de invoering van het short stay beleid in 2009 invloed op de leefbaarheid van een Amsterdamse buurt?”*

De gedachte achter de invoering van het short stay beleid is het programma ‘Amsterdam Topstad’ uit 2006. Verschillende initiatieven komen in dit programma aan bod waardoor Amsterdam als internationale stad aantrekkelijk blijft en aantrekkelijker wordt. Naast initiatieven worden obstakels zoals de krappe woningmarkt genoemd. Het short stay beleid dient als een oplossing om de problemen van de krappe woningmarkt voor buitenlandse werknemers die tijdelijk in Amsterdam willen wonen, te verminderen.

Er bestaat nog geen wetenschappelijke literatuur over het effect van het short stay beleid op de leefbaarheid in een buurt. Om deze reden is in het onderzoek verder ingegaan op het begrip leefbaarheid. Het begrip komt vaak terug in verschillende onderzoeken ten aanzien van buurten en steden maar een eenduidige omschrijving bestaat niet. Leefbaarheid wordt ook wel gezien als een containerbegrip. In dit onderzoek zijn drie dimensies van leefbaarheid onderscheiden; sociale cohesie, het gevoel van veiligheid en de fysieke leefomgeving. Sociale cohesie, een ander containerbegrip, kan onderverdeeld worden in drie componenten; de gedragscomponent, de normen- en waardencomponent en de belevingscomponent. Voor alle dimensies en componenten in het onderzoek is vervolgens nagegaan welk mogelijk effect geconstateerd kan worden nadat wisselende huurders in de buurt zijn komen wonen. Op alle dimensies wordt een negatief effect van wisselende huurders op de leefbaarheid in de buurt verondersteld. Voor de sociale cohesie wordt voornamelijk op de mate en intensiteit van het contact tussen buurtgenoten (gedragscomponent) een negatief effect verwacht.

Om bovenstaande verbanden te onderzoeken is gebruik gemaakt van een experimentele- en controlegroep in de buurten Jordaan en Haarlemmerbuurt. Aan de hand van adressen met een short stay vergunning is een experimentele groep opgemaakt van adressen in de buurt van een woning met short stay vergunning. Adressen die zich juist niet in de buurt van een woning met short stay vergunning (of een hotel) bevinden behoren tot de controlegroep. Nadat de enquête is verspreid over beide groepen zijn in totaal 108 enquêtes retour gekomen en geanalyseerd. Uit de eerste analyses kwam naar voren dat de bewoners tevreden zijn met de buurt waarin zij wonen. In vergelijking met andere leefbaarheidsonderzoeken van de gemeente Amsterdam, komt het cijfer dat bewoners aan de buurt (8,2) geven, overeen. Wat betreft de leefbaarheid komt uit de analyses naar voren dat de bewoners tevreden zijn met hun buurt. Op alle dimensies van leefbaarheid wordt hoog gescoord en ook uit de interviews die zijn afgenomen komt het algemene beeld naar voren dat bewoners zeer tevreden zijn over de leefbaarheid. De invloed van persoons- en huishoudenseigenschappen op de sociale cohesie in een buurt is in dit onderzoek beperkt gebleken. Veronderstelde verbanden tussen bijvoorbeeld het geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, nationaliteit, inkomen en sociale cohesie zijn niet gevonden. Andere eigenschappen zoals het wel of niet eigenaar zijn van een woning, het hebben van een baan of het hebben van kinderen blijken wel samen te hangen met een aantal componenten van sociale cohesie in de buurt. Deze verbanden zijn stuk voor stuk zwak van aard. Door twee aangrenzende buurten in hetzelfde stadsdeel te onderzoeken is de invloed van buiten de buurt beperkt gehouden. Op deze manier is de invloed van een lager schaalniveau (persoons- en huishoudenseigenschappen) en een hoger schaalniveau (invloed van buiten de buurt) minimaal en is vervolgens dieper ingegaan op het mogelijke verschil in leefbaarheid tussen de experimentele- en controlegroep.

In hoofdstuk 6 zijn de twee gevormde groepen met elkaar vergeleken. Op basis van een aantal stellingen per component en dimensie is gevraagd naar de mening van de bewoners. Bij de analyse van sociale cohesie is alleen een significant verschil gevonden tussen de verdeling van beide groepen van het gedragscomponent. Bewoners uit de experimentele groep scoren lager op

dit component. Op de meest oppervlakkige en directe component van de leefomgevingskwaliteit, namelijk de mate en intensiteit van contact, heeft de komst van short stayers een negatieve invloed. Dit blijkt ook uit een aantal van de gesprekken die gevoerd zijn met de bewoners. Huizen met een short stay vergunning worden gezien als een hotel en de komst van short stayers maakt de buurt ook anoniemer. Daarnaast geven een aantal bewoners aan dat de komst van short stayers in de buurt geen invloed heeft op de contacten in de buurt. Echter, dit zou kunnen veranderen als het aantal short stayers in de buurt groter wordt.

Op de overige dimensies van de leefomgevingskwaliteit is geen verschil gevonden tussen beide groepen. Een aantal bewoners geeft in het interview aan last te ondervinden van short stayers hoewel dit niet terug is te vinden in de eerste kwantitatieve analyses. Alleen bij de stellingen waarbij direct wordt gevraagd naar de invloed van wisselende huurders, wordt op twee van de negen items een significant verschil gevonden tussen de experimentele en de controlegroep. Het gaat hierbij om verschillende vormen van overlast (exclusief geluidsoverlast) en de mate waarin de straat schoon is. Bewoners uit de experimentele groep ondervinden meer overlast en vinden dat de straat minder schoon is dan bewoners uit de controlegroep. Uit enkele gesprekken komt deze negatieve invloed van short stayers op de leefomgevingskwaliteit ook naar voren hoewel niet alle bewoners dit merken. Sommige bewoners geven aan dat dit wel kan veranderen als het aantal short stayers in de buurt groter wordt. Verwacht wordt dat in dat geval de negatieve invloed van short stayers op de leefomgevingskwaliteit groter wordt.

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Achtergrond

Als de hoofdstad van Nederland concurreert Amsterdam met andere steden in Europa om bedrijven en hoogopgeleide mensen aan te trekken. Om dit te bewerkstelligen moet Amsterdam een attractieve sociaal-economische stad zijn en is de aanwezigheid van goede accommodatie voor zowel bewoners als bezoekers belangrijk. Verschillende rapporten (Gemeente Amsterdam, 2009a; Regioplan, 2011) laten zien dat er op de woningmarkt in Amsterdam sprake is van krapte. Dit maakt het voor buitenlandse werknemers lastig een plek te vinden waar zij zich voor een korte periode kunnen vestigen. Omdat het meestal om een verblijf gaat van een aantal weken of langer, is een hotel voor deze werknemers geen optie. Een eigen woning wordt geprefereerd.

Om zowel aantrekkelijk te blijven voor buitenlandse bedrijven en werknemers als de drukte op de krappe woningmarkt niet verder te verhogen heeft de gemeente Amsterdam in 2009 nieuw beleid opgesteld. Met de invoering van short stay beleid zou het voor buitenlandse werknemers makkelijker moeten worden om een tijdelijke woonruimte te vinden. Op deze manier wordt het voor een buitenlandse werknemer aantrekkelijker zich in Amsterdam te vestigen en kan de concurrentiepositie van Amsterdam, ten opzichte van andere Europese steden, verstevigd worden. Naast de verbetering van de internationale positie van Amsterdam wordt ook een ander doel nagestreefd; het behouden van de leefbaarheid in de buurten. Tot op de dag van vandaag heeft er nog geen onderzoek plaats gevonden naar de gevolgen van het short stay beleid op de leefbaarheid in buurten. Deze afstudeerscriptie zal dieper op dit onderwerp ingaan en de mogelijke gevolgen voor de leefbaarheid van buurten waar short stay voorkomt, onderzoeken.

1.2 Aanleiding en vragen

Deze achtergrond vormt de aanleiding voor dit onderzoek over de mogelijke invloed van het short stay beleid op de leefbaarheid in Amsterdamse buurten. Op het gebied van leefbaarheid wordt door de gemeente Amsterdam veel onderzoek gedaan en wordt er om de twee jaar een rapport gepubliceerd. De mogelijke invloed van het short stay beleid is echter nog niet onderzocht omdat het beleid vrij recent in 2009 is ingevoerd. Door middel van dit onderzoek wordt geprobeerd dit gat op te vullen en inzicht te geven in de mogelijke verandering van de leefbaarheid in Amsterdamse buurten. Dit resulteert in de volgende vraag die in dit onderzoek centraal staat:

In hoeverre heeft de invoering van het short stay beleid in 2009 invloed op de leefbaarheid van een Amsterdamse buurt?

De centrale vraag kan onderverdeeld worden in een aantal deelvragen welke in het onderzoek aan bod zullen komen:

1. Wat houdt het short stay beleid in en welke ontwikkelingen liggen ten grondslag aan de invoering van dit beleid?
2. Welke factoren beïnvloeden de leefbaarheid van een buurt?
3. Op welke manier kan de mogelijke invloed van het short stay beleid op de leefbaarheid van een buurt onderzocht worden?
4. Hoe kan de leefbaarheid op buurtniveau geoperationaliseerd worden?

5. Heeft de invoering van het short stay beleid in Amsterdam geresulteerd in een positief of negatief effect op de leefbaarheid in een buurt?

1.3 Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie

Wetenschappelijk gezien geeft dit onderzoek inzicht in de gevolgen van het short stay beleid voor de leefbaarheid van buurten. Op het gebied van leefbaarheid is de afgelopen jaren veel onderzoek gedaan. Het onderzoek van Leidelmeijer & Van Kamp (2003) beschrijft de relevantie van leefbaarheid in Nederland door de jaren heen. Andere wetenschappelijke studies zoals Schuyt (1997), Kearns & Forrest (2000), De Hart (2002), Van Marissing e.a. (2004) en Bolt & Torrance (2005), behandelen leefbaarheid voornamelijk aan de hand van het begrip sociale cohesie. De wetenschappelijke studies van Tournel (2007) en Van Stokkom (2008) voegen hier de veiligheidsbeleving en de fysieke kwaliteit van de leefomgeving aan toe. De invloeden van persoons- en huishoudenkenmerken op de leefbaarheid in een buurt worden in studies van Van Beckhoven & Van Kempen (2002) en Dekker & Bolt (2005) beschreven. Er bestaat dus een ruime collectie aan wetenschappelijke literatuur over het begrip leefbaarheid. Dit in tegenstelling tot short stay en de invloed van short stay in buurten. Er bestaat nog geen wetenschappelijke literatuur op het gebied van short stay, zoals in dit onderzoek gedefinieerd. Wel zijn er studies verricht naar 'extended stay' hotels in Amerika zoals het onderzoek van Geieregger & Oehmichen (2008). Verdere studies wat betreft short stay zijn er nog niet. Om deze reden is er ook geen wetenschappelijke literatuur beschikbaar over de (mogelijke) invloed van short stay op de leefbaarheid in een buurt. De invloed en betekenis van expats in Brussel welke in de studies van Favell (2001) en Gatti (2009) onderzocht wordt, komt het meest in de buurt van het onderwerp in dit onderzoek. Uit het voorgaande blijkt dat er nog geen inzicht is verkregen in de rol van short stay op de leefbaarheid in buurten. Dit onderzoek probeert de mogelijke relatie tussen short stay en leefbaarheid in buurten bloot te leggen.

In maatschappelijk opzicht draagt dit onderzoek bij aan de belangrijke rol die leefbaarheid in het politieke debat speelt. In het Grotestedenbeleid (GSB) speelt leefbaarheid een centrale rol en wordt geprobeerd de stad aantrekkelijk te houden en verloedering in wijken tegen te gaan. De wijkenaanpak van 40 wijken uit 2007 en de opkomst van de leefbaarheidspartijen in het begin van de 20^e eeuw laten zien dat leefbaarheid in maatschappelijk opzicht een steeds grotere rol speelt in Nederland. Dit onderzoek levert een bijdrage aan bestaande kennis over leefbaarheid in buurten en probeert daarnaast inzicht te verkrijgen in de invloed van short stay op de leefbaarheid in buurten. Mogelijke uitkomsten van dit onderzoek kunnen het beleid betreffende short stay rechtvaardigen of juist teniet doen. Op deze manier kan er een bijdrage geleverd worden aan de beleidsvorming op het gebied van short stay.

1.4 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk twee verdiept zich in de bestaande theorie ten aanzien van de woningmarkt in Amsterdam en de verschillende dimensies van leefbaarheid. Hoofdstuk drie gaat verder in op de methoden en technieken die in het onderzoek gebruikt zullen worden. Vervolgens komt in hoofdstuk 4 de operationalisatie van begrippen aan bod. De eerste analyses worden in hoofdstuk 5 besproken waarna de kern van het onderzoek in hoofdstuk 6 centraal staat. Het laatste hoofdstuk betreft de afronding van het onderzoek waarin de belangrijkste conclusies getrokken worden en een aantal suggesties voor volgend onderzoek worden gegeven.

Hoofdstuk 2. Theoretisch kader

Dit hoofdstuk behandelt het theoretische kader en is onderverdeeld in acht paragrafen. De eerste paragraaf behandelt in het kort de stad Amsterdam met haar krappe woningmarkt. Vervolgens wordt het short stay beleid toegelicht. Paragraaf 2.3 gaat verder in op het begrip 'leefbaarheid'. Dit brede begrip zal aan de hand van drie dimensies nader toegelicht worden. De dimensie 'sociale cohesie' zal in paragraaf 2.4 aan bod komen. Paragraaf 2.5 behandelt de dimensies 'gevoel van veiligheid' en 'kwaliteit van de leefomgeving'. Omdat naast deze buurtfactoren ook andere factoren invloed hebben op de leefbaarheid, worden de persoonskenmerken en invloeden van buiten de buurt besproken in paragraaf 2.6. Paragraaf 2.7 geeft het conceptueel model weer dat is opgemaakt uit de eerdere paragrafen. De laatste paragraaf gaat in op het conceptueel model en de mate van invloed van short stay op de verschillende dimensies van leefbaarheid. Hierbij worden enkele hypothesen opgesteld die in het verdere verloop van het onderzoek getoetst zullen worden. In dit hoofdstuk zal een antwoord gegeven worden op de eerste twee deelvragen 'Wat houdt het short stay beleid in en welke ontwikkelingen liggen ten grondslag aan de invoering van dit beleid?' en 'Welke factoren beïnvloeden de leefbaarheid van een buurt?'.

2.1 Amsterdam en de woningmarkt

2.1.1 Amsterdam Topstad

De stad Amsterdam staat al vele jaren bekend als een globaal georiënteerde stad. De stad trekt traditiegetrouw veel buitenlandse bedrijven aan door middel van verschillende speerpunten. Fiscale voordelen, een diverse internationale gemeenschap en een uitgebreid internationaal verkeersnetwerk liggen ten grondslag aan de aantrekkingskracht van Amsterdam (Musterd & Murie, 2010). Hierdoor speelt de hoofdstad van Nederland een belangrijke internationale rol en vestigen veel buitenlandse bedrijven en werknemers zich in Amsterdam. De stad heeft in vergelijking met andere Europese steden altijd hoog op de ranglijst gestaan als het om het aantrekken van bedrijven gaat. Om er voor te zorgen dat Amsterdam internationaal gezien aantrekkelijk blijft voor bedrijven, is de stad in 2006 gestart met het programma 'Amsterdam Topstad'. Bij dit programma werkt de gemeente samen met verschillende partners uit het bedrijfsleven om Amsterdam internationaal aan de top te krijgen. Het doel is om terug te keren in de top vijf van Europese steden door ondernemend, innovatief en creatief te zijn en belangrijke obstakels uit de weg te ruimen (Amsterdam Topstad, 2012). Goede huisvesting is een belangrijke voorwaarde voor een goed investeringsklimaat. Amsterdam kent echter een krappe woningmarkt. Musterd & Deurloo (2006) spreken zelfs van een slecht functionerende woningmarkt waarbij vraag en aanbod niet op elkaar zijn afgestemd. Om internationaal mee te kunnen doen moet de woningmarkt beter gaan functioneren: "*A well-oiled housing market in sync with the urban economy is crucial for attracting fresh activity and talent to the creative knowledge city*" (Musterd & Deurloo, 2006, p. 93).

2.1.2 Doelgroep en afbakening

Uit het voorgaande is op te maken dat Amsterdam internationaal gezien een prominente plek inneemt en deze plek graag wil behouden en verbeteren. Een belangrijk middel hierbij is het aantrekken van bedrijven en buitenlandse werknemers. Deze buitenlandse werknemers worden in de wetenschappelijke literatuur vaak als 'internationals' aangeduid. Het begrip international kent verschillende definities. In sommige onderzoeken ligt de focus bij het begrip international op het wel of niet hebben van een bepaald paspoort terwijl andere onderzoeken het begrip gelijkstellen aan het begrip expat (Regioplan, 2011). Ook van het begrip expat bestaat geen eenduidige definitie. Sommige onderzoeken stellen expats gelijk aan hoog opgeleide buitenlandse mensen terwijl andere onderzoeken een bepaald bruto jaarinkomen als minimum eis stellen voordat een buitenlandse werknemer een expat genoemd kan worden (Decisio, 2011). Omdat er voor beide begrippen geen duidelijke definitie gegeven kan worden zal in het vervolg van dit onderzoek

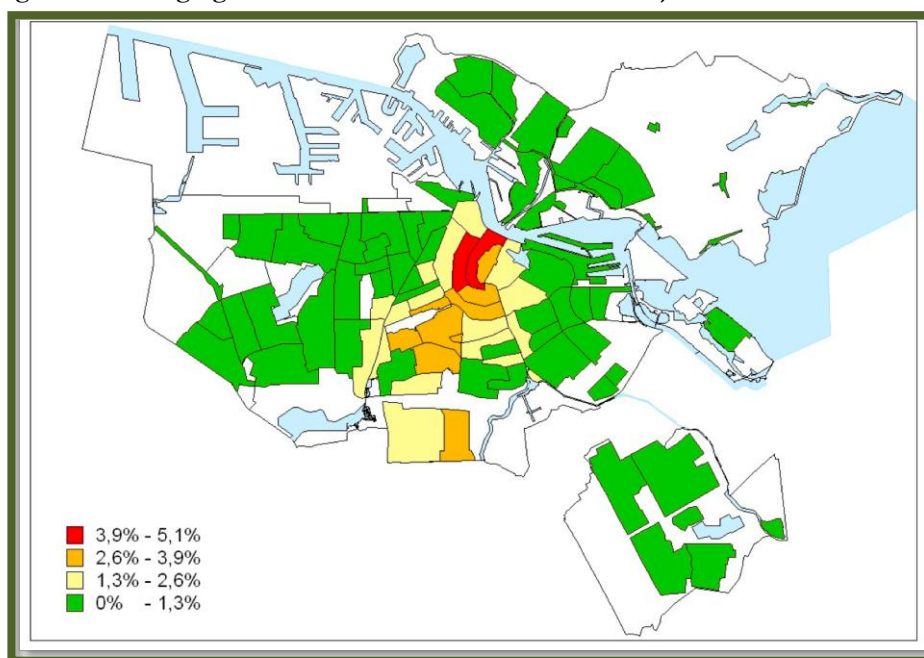
gebruik worden gemaakt van de term ‘short stayers’. Hieronder vallen buitenlandse werknemers die langer dan 5 nachten, maar korter dan zes maanden in Amsterdam verblijven en gebruik maken van short stay (zie paragraaf 2.2). Toeristen behoren niet tot deze groep (Regioplan, 2011).

2.1.3 Stand van zaken

Omdat het aantal short stayers in Amsterdam niet geregistreerd staat kan er geen duidelijk beeld gegeven worden van de vraag naar short stay (Regioplan, 2011). Wel kan er een beeld worden geschetst van de groeiende groep internationals in Amsterdam, aangezien short stay voor deze groep mensen bedoeld is.

Uit het onderzoeksrapport van Decisio (2011) blijkt dat er 95.000 internationals in Amsterdam woonden in het jaar 2010. Ten opzichte van het jaar 2000, is het percentage internationals in 2010 met 56% gegroeid. De internationals in Amsterdam wonen het liefst in een buurt met veel voorzieningen. Het centrum van Amsterdam is hierdoor een gewilde plek om te verblijven (zie figuur 2.1).

Figuur 2.1: Vestigingslocatie internationals tussen de 30-45 jaar

Bron: Gemeente Amsterdam, 2009a

Door krapte op de woningmarkt en de hoge huurprijzen van woningen blijkt het voor internationals moeilijk om aan de genoemde woonwens te voldoen (Decisio, 2011; Musterd & Murie, 2010). Daarnaast dragen steeds minder bedrijven bij aan de zoektocht naar een onderkomen voor hun medewerker en worden de gemaakte kosten in steeds mindere mate door het bedrijf betaald. In het bijzonder Aziatische bedrijven leveren deze service steeds minder (Musterd & Murie, 2010). Ondanks dat het aandeel huurwoningen in Amsterdam, in vergelijking met andere Europese hoofdsteden relatief hoog is, is het voor short stayers lastig een tijdelijk onderkomen te vinden. Ongeveer 49% van alle woningen in Amsterdam zijn sociale huurwoningen, ook wel corporatiewoningen genoemd. Deze woningen zijn bedoeld voor huishoudens met een laag inkomen en hier wordt scherp op toegezien door de gemeente. Om deze reden is het voor short stayers niet mogelijk in deze woningen te verblijven aangezien zij teveel verdienen (Bontje e.a., 2009). Daarnaast bedraagt de gemiddelde wachttijd voor een corporatiewoning zeven jaar. Hierbij wordt echter wel rekening gehouden met de wooneisen van de bewoners. Met minder of geen eisen is het mogelijk om eerder een corporatiewoning te bemachtigen.

De overige 51% van de woningmarkt in Amsterdam bestaat uit koopwoningen en particuliere huurwoningen. De laatste jaren is er in Amsterdam een groei te zien van koopwoningen. Om deze reden was er in 2005 voor het eerst sprake van een grotere voorraad koopwoningen ten opzichte van particuliere huurwoningen (Gemeente Amsterdam, 2008). De ontwikkeling van koop- en huurwoningen is te zien in tabel 2.1. Anno 2012 is het corporatiebezit verder afgenomen terwijl de aantallen van particuliere huurwoningen en koopwoningen zijn toegenomen (Gemeente Amsterdam, 2012d).

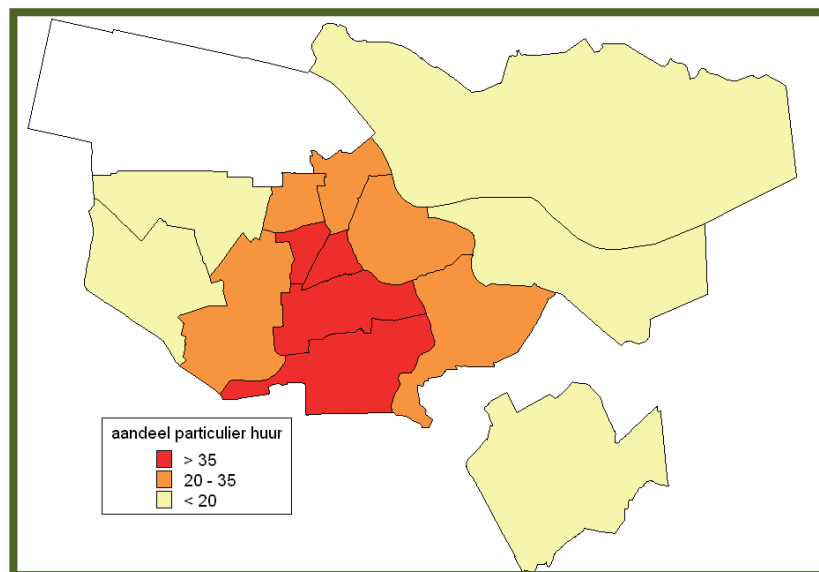
Tabel 2.1: Ontwikkeling van de woningmarkt in Amsterdam

	1999		2007		2011	
Particuliere huurwoningen	102.000	27,8 %	84.700	22,3 %	88.900	22,6 %
Corporatiewoningen	201.000	54,8 %	192.100	50,6 %	186.500	47,2 %
Koopwoningen	64.000	17,4 %	102.500	27,0 %	119.100	30,2 %
Totaal	367.000	100 %	379.300	100 %	394.500	100 %

Bron: Gemeente Amsterdam, 2008; Gemeente Amsterdam, 2012d

De koop- en huurwoningen zijn niet gelijk verdeeld over de stad. Particulier bezit is sterk vertegenwoordigd in de vooroorlogse buurten. In deze buurten zijn meer particuliere huurwoningen te vinden dan in naoorlogse buurten (Gemeente Amsterdam, 2008). Figuur 2.2 geeft het aandeel particuliere huur in Amsterdam weer. Als figuur 2.1 en figuur 2.2 met elkaar worden vergeleken valt op te maken dat de vestigingslocatie van internationals overeenkomt met buurten met een hoog aandeel particuliere huurwoningen. Het aandeel particuliere huurwoningen is echter laag zoals te zien is in tabel 2.1. Om het voor short stayers in de toekomst makkelijker te maken om een woning te vinden, en hierdoor ook de internationale positie van Amsterdam te verbeteren, heeft de gemeente in 2009 nieuw beleid ingevoerd. Paragraaf 2.2 zal hier verder op ingaan

Figuur 2.2: Aandeel particuliere huur in Amsterdam in 2007

Bron: Gemeente Amsterdam, 2008

2.2 Short Stay

2.2.1 Definitie

Het short stay beleid is op 1 juli 2009 ingevoerd in Amsterdam. In de opgestelde beleidsnotitie van de Gemeente Amsterdam (2009a) wordt de volgende definitie gehanteerd: “*Short stay is het structureel aanbieden van een zelfstandige woning voor tijdelijke bewoning aan één huishouden voor een aaneensluitende periode van tenminste één week en maximaal zes maanden*” (Gemeente Amsterdam, 2009a,

p. 6). Uit deze definitie komen de grenzen wat betreft woonduur sterk naar voren. Een woonduur van minder dan een week wordt gezien als toeristisch verblijf. Daarnaast is een woonduur van een week of minder in strijd met de Huisvestingswet. De gestelde bovengrens van zes maanden is gesteld om het verschil tussen ‘verblijf’ en ‘wonen’ duidelijk te maken. Volgens de Huisvestingswet moet een persoon ook ingeschreven staan in het Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA) als hij/zij voor langer dan zes maanden in een woning verblijft (Gemeente Amsterdam, 2009a). Een ander element dat in de definitie van de Gemeente Amsterdam naar voren komt is de zelfstandige woning. Woningen die onder het short stay beleid vallen zijn woningen die daadwerkelijk deel uitmaken van de Amsterdamse woningvoorraad en bijvoorbeeld geen losse kamers van een woning (Regioplan, 2011).

2.2.2 Theorie

Woningen die na 1 januari 2008 zijn opgeleverd mogen voor short stay gebruikt worden mits het bestemmingsplan dit toelaat. Voor oudere woningen moet een vergunning aangevraagd worden omdat er dan sprake is van onttrekking van woningen uit de bestaande voorraad. Deze vergunningen zijn tien jaar geldig (Regioplan, 2011). Dit betekent niet dat er voor iedere woning een vergunning aangevraagd kan worden. De huur van de woning moet boven de huurliberalisatiegrens (per 1 juli 2008) van € 631,73 liggen. Daarnaast is er een maximum gesteld aan de uit te geven vergunningen per stadsdeel (zie tabel 2.2). Maximaal vijf procent van de geliberaliseerde voorraad woningen per stadsdeel, kan een vergunning voor short stay krijgen. Alleen het stadsdeel Centrum vormt hierop een uitzondering. In dit stadsdeel geldt een maximum percentage van vijftien procent van de geliberaliseerde woningvoorraad. Het stadsdeel Centrum kent al een hoge mate van functiemenging waardoor een hoger percentage van short stay gerechtvaardigd is. Een hoge mate van functiemenging en een hoog voorzieningenniveau trekt naast bewoners ook gebruikers van short stay aan (zie paragraaf 2.1). Om deze reden is de vraag naar short stay in dit stadsdeel hoger dan in andere stadsdelen.

Bovenstaande richtlijnen zijn gesteld om de belangen van de Amsterdamse woningzoekenden in het duurdere segment te bewaken. Daarnaast wordt op deze manier de leefbaarheid en samenstelling van de stadsdelen bewaakt. Ook wordt hiermee een vorm van wildgroei van short stay voorkomen (Gemeente Amsterdam, 2009a; Regioplan, 2011).

Tabel 2.2: Quotum short stay per stadsdeel

Stadsdeel	Quotum	Percentage geliberaliseerde voorraad
Centrum	430	15
Zuid	290	5
West	70	5
Oost	120	5
Noord	30	5
Nieuw-West	160	5
Zuidoost	90	5
Totaal	1190	6,4

Bron: Regioplan, 2011

Om de bovenstaande eisen te controleren wordt er in het beleidsplan uit 2009 gepleit voor een gedegen handhaving van het voorgestelde beleid. Zowel short stay zonder vergunning als short stay met een vergunning maar in strijd met de vergunningsvoorwaarden, wordt hiermee tegengegaan. Handhaving van het short stay beleid is volgens de beleidsnotitie een bevoegdheid van de stadsdelen, maar een centraal georganiseerd handhavingsteam wordt aanbevolen. Dit team kan onderzoek doen en besluiten op het niveau van de stadsdelen voorbereiden (Gemeente Amsterdam, 2009a).

In de evaluatie die twee jaar na invoering van het beleid is uitgevoerd door Regioplan (2011), komt naar voren dat er geen gehoor is gegeven aan de aanbeveling om een centraal georganiseerd handhavingsteam op te zetten. De voorgestelde professionele en effectieve handhaving van het beleid blijkt hierdoor een stuk minder dan verwacht. Er wordt door de

stadsdelen niet ingegaan op het voorstel omdat een centraal handhavingsteam te kostbaar zou zijn (Regioplan, 2011).

2.2.3 Evaluatie

Een evaluatie uitgevoerd door Regioplan (2011) laat zien dat van de 1190 vergunningen die maximaal vergeven konden worden er in april 2011 slechts 153 waren verstrekt (zie tabel 2.3).

Tabel 2.3: Aanvragen en verstrekte vergunningen short stay per april 2011

Stadsdeel	Aantal aanvragen	Aantal uitgegeven vergunningen	Aantal afgewezen aanvragen	Nog in behandeling	Quotum	Percentage vergunningen van quotum
Centrum	179	122	47	10	430	28%
Zuid	12	6	2	4	290	2%
West	34	23	4	7	70	33%
Oost	1	1	0	0	120	1%
Noord	1	1	0	0	30	3%
Nieuw-West	0	0	0	0	0	-
Zuidoost	0	0	0	0	0	-
Totaal	227	153	53	21	1190	13%

Bron: Regioplan, 2011

Uit tabel 2.3 valt op te maken dat de meeste vergunningen zijn vergeven in het stadsdeel Centrum. Naast de gegeven vergunningen is er sinds 2008 een aanzienlijk deel nieuwbouw met een short stay vergunning. Deze nieuwbouw is vooral in de stadsdelen Centrum, Zuid en Nieuw-West te vinden. Het totale aanbod van nieuwbouw met een short stay vergunning betreft 340 appartementen. In totaal betekent dit een aanbod van 500 short stay appartementen die binnen de regelgeving vallen in april 2011, twee jaar na invoering van het beleid (Regioplan, 2011).

Het aanbod short stay appartementen blijkt in de praktijk aanzienlijk hoger te zijn dan het bovengenoemde getal van 500 appartementen. Volgens Regioplan (2011) zijn er minimaal 2000 appartementen waar short stay voorkomt. Dit aantal is gebaseerd op een voorzichtige schatting uit een internetsearch, uitgevoerd door Regioplan. De 1500 short stay appartementen die buiten de regelgeving vallen komen voor in de hele stad waaronder in buurten waar volgens de beleidsnotitie uit 2009 geen short stay mag voorkomen. Daarnaast is een verblijf van korter dan een week mogelijk in deze appartementen (Regioplan, 2011).

Uit het bovenstaande kan opgemaakt worden dat handhaving van het beleid, zoals is voorgesteld in het beleidsplan uit 2009, niet overeenkomt met de werkelijke handhaving. Hierdoor is het aanbod van illegale short stay in Amsterdam mogelijk en kunnen gestelde doelen ten aanzien van het short stay beleid, zoals het bewaken van de leefbaarheid en samenstelling van een buurt, in gevaar komen. Voordat er verder wordt ingegaan op het begrip leefbaarheid in paragraaf 2.3 zal eerst een korte beschrijving worden gegeven van short stay in andere wereldsteden.

2.2.4 Short stay in andere wereldsteden

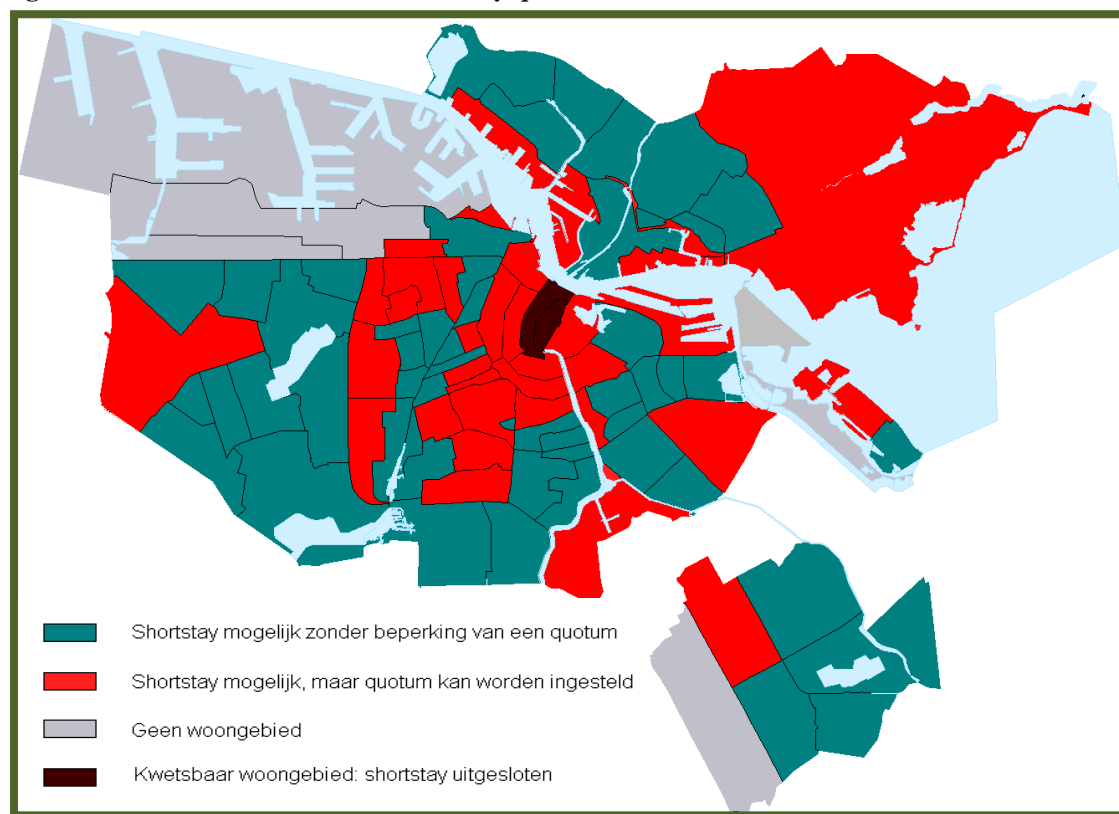
Amerikaanse wereldsteden als New York zijn al langer bekend met short stay appartementen of 'extended stay hotels'. In vergelijking met Amerika is de sector voor short stay in Europa relatief klein. De laatste jaren is echter wel een toename te zien in deze sector (Geieregger & Oehmichen, 2008). Als er gekeken wordt naar Europese wereldsteden, bovendien concurrenten van Amsterdam, zoals Barcelona en Brussel, zijn er verschillen te zien in het beleid betreffende short stay. Barcelona kent een uitgebreid aanbod van appartementen voor short stay. Volgens Regioplan (2011) gaat het om 12.000 appartementen. Het beleid ten aanzien van deze short stay appartementen richt zich voornamelijk op de kwaliteit en veiligheid van de appartementen. Overlast wordt tegengegaan door bijvoorbeeld één pand dezelfde functie te geven waardoor bewoners en short stayers niet in hetzelfde pand verblijven. Ook worden er hoge boetes uitgedeeld als sprake is van illegaal verhuur. In het beleid wordt geen ondergrens aan de duur van

het verblijf genoemd waardoor een verblijf van korter dan een week mogelijk is, in tegenstelling tot Amsterdam. Ook Brussel kent geen minimale verblijfsduur ten aanzien van short stay. Hierdoor is het in zowel Barcelona als Brussel aantrekkelijker om op een legale manier short stay aan te bieden. Beide steden kennen om deze reden een relatief kleine groep illegale short stay aanbieders in vergelijking met Amsterdam. Daarnaast is het aanbod van short stay in beide steden groot (Regioplan, 2011).

2.2.5 Short stay beleid per 1 november 2012

Per 1 november 2012 is het short stay beleid van de gemeente Amsterdam op een aantal punten aangepast. Bij wijze van experiment is het vanaf 1 november 2012 toegestaan om de ondergrens van 7 nachten te verkorten naar 5 nachten. Dit experiment zal minimaal één en maximaal twee jaar duren. Daarnaast zijn de gestelde quota zoals die bijvoorbeeld zijn weergegeven in tabel 2.2 aangepast. Er geldt geen quotum meer voor buurten waar geen sprake is van een onevenwichtige functiemenging en waar de sociale cohesie niet zwak is (groene gebieden in figuur 2.3). Voor andere buurten (rood gemarkeerd) kan wel een quotum worden ingesteld. Deze buurten worden gekenmerkt door een onevenwichtige functiemenging en/of zwakke sociale cohesie. Het quotum mag in alle gevallen niet minder zijn dan 10% van de geliberaliseerde huurvoorraad. Daarnaast mogen de stadsdelen zelf bepalen hoe hoog het quotum wordt. De stadsdelen Centrum en Zuid vormen hierop een uitzondering. Voor deze stadsdelen is een maximum gesteld aan het aantal te verstrekken short stay vergunningen (Gemeente Amsterdam, 2012b).

Figuur 2.3: Buurten met en zonder short stay quota

Bron: Gemeente Amsterdam, 2012b

Ook op het gebied van handhaving zijn per 1 november 2012 een aantal veranderingen doorgevoerd. De handhaving van het short stay beleid wordt niet meer per stadsdeel geregeld maar krijgt een centraler karakter. Dit wordt gedaan in de vorm van Bureau Zoeklicht. Dit is een samenwerkingsverband van verschillende partijen zoals de politie, verhuurders en Dienst Wonen, Zorg en Samenleven van de gemeente Amsterdam. Vanaf 1 november 2012 is het voor bewoners mogelijk om bij deze partij melding te doen van bijvoorbeeld overlast. Dit kan een negatieve

invloed hebben op de leefbaarheid van de buurt. Het begrip leefbaarheid zal in de volgende paragraaf besproken worden.

2.3 Leefbaarheid

Leefbaarheid staat centraal in dit onderzoek. In de laatste jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor de leefbaarheid van buurten. Zowel in de wetenschappelijke literatuur als in het politieke landschap is er veel aandacht uitgegaan naar de leefbaarheid in wijken en buurten. Ondanks de toegenomen aandacht voor leefbaarheid bestaat er geen eenduidige definitie van het begrip. Leefbaarheid kan worden gezien als verzamelbegrip. Het zegt iets over de woonomgeving vanuit het perspectief van de mens en wordt in verschillende onderzoeken en rapportages anders geïnterpreteerd (Ministerie van VROM, 2012). Om het begrip leefbaarheid te onderzoeken zal daarom eerst gekeken worden naar de geschiedenis van het begrip leefbaarheid. Vervolgens wordt het begrip aan de hand van wetenschappelijke literatuur ontleed en afgebakend.

2.3.1 Geschiedenis

Het begrip leefbaarheid kreeg eind jaren zestig steeds meer aandacht in zowel Nederland als de rest van de wereld. De functionalistische stedenbouwkundige visies en de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog hadden ervoor gezorgd dat stedelijke uitbreidingen als onpersoonlijk en monotoon werden ervaren. De focus lag in deze tijd vooral bij basale prioriteiten als huisvesting en veiligheid. Eind jaren vijftig en begin jaren zestig veranderde dit beeld en kwam er meer aandacht voor de 'quality of life' (Leidelmeijer & Van Kamp, 2003). Jane Jacobs verwoordde dit in haar boek 'The death and life of great American Cities' uit 1961, als volgt: "*Open space for what? For muggings, bleak vacuums between buildings? Or for ordinary people to use and enjoy? But people do not use city open space just because it is there and because city planners and designers wish they would*" (Jacobs, 1961, p. 90). Jacobs was een voorstander van meer levendigheid op straat en pleitte voor functiemenging. Volgens Jacobs moest de politiek zich naast economische groei ook richten op het welzijn en geluk van individuen (Leidelmeijer & Van Kamp, 2003). Deze veranderingen hebben het begrip op de kaart gezet.

In de jaren tachtig veranderde dit beeld door de economische recessie. Door de hoge werkloosheid nam de aandacht voor leefbaarheid af. Andere onderwerpen zoals het voorzien in de primaire basisbehoeften, kregen meer aandacht en er heerste een gevoel van 'no future'. De aandacht voor de kwaliteit van de leefomgeving was in deze jaren aanzienlijk minder geworden. Een voorbeeld kan gevonden worden in de enquêtes voor nieuwe bewoners van een huis. De waarderingsaspecten die in de jaren zeventig nog volop aanwezig waren, werden in de enquête wegbezuinigd.

De jaren negentig laten een hernieuwde aandacht naar de leefbaarheid van buurten zien. Mede door het aantrekken van de economie kreeg het begrip leefbaarheid meer aandacht. In de Verenigde Staten werd door vice-president Gore een 'comprehensive liveability agenda' gelanceerd en ook in Nederland kwam er hernieuwde aandacht voor de leefbaarheid in buurten. Een voorbeeld is het Grotestedenbeleid (GSB) waarin leefbaarheid centraal staat (Leidelmeijer & Van Kamp, 2003). In de jaren die volgden is het begrip leefbaarheid een steeds prominentere rol gaan spelen in het publieke en politieke debat. De opkomst van de 'leefbaarheidspartijen' en de toenemende aandacht voor de kwaliteit van de leefomgeving zijn voorbeelden van deze ontwikkeling (Ministerie van VROM, 2004). Een bekend voorbeeld van opgesteld beleid is de wijknaanpak van veertig wijken, waar de kwaliteit van de leefomgeving laag is. Door te investeren in deze wijken wordt geprobeerd om in deze wijken de leefbaarheid te verbeteren (KEI, 2012).

2.3.2 Verschillende dimensies

De term leefbaarheid wordt de laatste jaren steeds meer gebruikt. Leefbaarheid kan worden gezien als een verzamelbegrip van verschillende dimensies. In dit onderzoek zullen drie dimensies die onder leefbaarheid vallen centraal staan. De eerste dimensie is sociale cohesie en wordt in paragraaf 2.4 besproken. Vervolgens wordt de veiligheidsbeleving en de fysieke leefomgeving in paragraaf 2.5 behandeld.

2.4 Sociale cohesie

Sociale cohesie is net als leefbaarheid een breed begrip. De term staat in veel onderzoeken centraal en wordt verschillend gedefinieerd. Om het begrip af te bakenen wordt eerst een kort overzicht van sociale cohesie als theoretisch begrip gegeven. Vervolgens worden de verschillende componenten van sociale cohesie besproken.

2.4.1 *Geschiedenis*

Sociale cohesie is een begrip dat teruggaat tot het einde van de 19^e eeuw. In die tijd vroeg de Franse socioloog Durkheim (1858-1917) zich af wat er voor zorgde dat samenlevingen bijeen bleven in tijden van verandering. De Duitse socioloog Tönnies maakte in 1912 onderscheid tussen 'Gemeinschaft' en 'Gesellschaft'. Sociale cohesie valt volgens Tönnies meer onder Gemeinschaft waarbij dichte sociale netwerken en relaties in een samenleving bestaan die gebaseerd zijn op een gemeenschappelijke identiteit en gedeelde gevoelens en ervaringen. Gesellschaft kan meer worden gezien als een samenleving waarbij onpersoonlijke contacten overheersen. Deze contacten zijn meestal functioneel van aard (Van Marissing e.a., 2004; De Hart e.a., 2002). Als er vanuit de theorie van Tönnies naar short stay wordt gekeken dan zal er vooral sprake zijn van Gesellschaft. De short stayers verblijven voor een maximale periode van zes maanden in een buurt waardoor er vrijwel geen dichte sociale netwerken en relaties zullen ontstaan tussen de short stayers en de buurtbewoners. Uit het onderzoek van Gatti (2009) komt naar voren dat zowel short stayers als buurtbewoners in Brussel door het korte verblijf niet op emotioneel gebied willen investeren in onderlinge relaties. Er kan sprake zijn van een taalbarrière en de short stayers ontmoeten andere short stayers op het werk. Hierdoor is er voor short stayers ook minder behoefte om contacten binnen een buurt te hebben (Gatti, 2009). Een onderzoek van de Gemeente Amsterdam (2012) naar internationals in Amsterdam, laat zien dat deze internationals vooral contact hebben met collega's en andere buitenlandse werknemers. Een kwart van de onderzochte internationals blijkt nooit contact te hebben met buurtgenoten (Gemeente Amsterdam, 2012a). In wereldsteden als Amsterdam en Brussel blijkt er in het geval van short stay vooral sprake te zijn van samenlevingen die door Tönnies gekenmerkt zouden worden als Gesellschaft.

In de 20^e eeuw bestond deze gedachte al bij veel andere onderzoekers. Volgens hen zou sociale cohesie gemakkelijker te bereiken zijn in dorpen dan in stedelijke samenlevingen. De stadsbewoner werd gezien als een anoniem individu met oppervlakkige contacten. Dit zou komen door de heterogeniteit van steden in zowel ruimtelijk als sociaal opzicht. Andere auteurs stelden juist dat steden gekenmerkt worden door veel verschillende sociale werelden waarbinnen intensieve relaties tussen mensen plaatsvinden. Een andere trend binnen het debat rond het begrip sociale cohesie is de zogenaamde afname van sociale cohesie aan het einde van de 20^e eeuw en begin 21^e eeuw, ten opzichte van de periode daarvoor. De opkomst van de informatiemaatschappij zou deze afname volgens verschillende sociologen verklaren. De individualisering van mensen in steden en globalisering heeft de laatste jaren juist gezorgd voor hernieuwde aandacht voor het begrip. Naast de toenemende aandacht in het politieke debat is er in de wetenschappelijke literatuur de laatste jaren veel over geschreven (Van Marissing e.a., 2004).

2.4.2 *Begripsomschrijving*

Sociale cohesie wordt door Schuyt (1997) omschreven als de interne bindingskracht van een sociaal systeem (Schuyt, 1997, p. 18). Dit kan bijvoorbeeld een gezin zijn maar ook een stad of samenleving. Sociale cohesie kan op verschillende schaalniveaus plaatsvinden waarbij cohesie op het ene niveau niet automatisch zorgt voor cohesie op een ander schaalniveau. De Hart (2002) spreekt in dit geval van een verschil tussen interne en externe cohesie. Interne cohesie is de integratie binnen een groep en externe cohesie is de integratie tussen groepen. Een sterke interne cohesie binnen bijvoorbeeld een terroristische organisatie kan leiden tot een mindere cohesie op een hoger schaalniveau, zoals de samenleving (Schuyt, 1997; De Hart, 2002).

Voor dit onderzoek wordt er gekeken naar leefbaarheid, en dus sociale cohesie, op buurtniveau. De gedragingen en bindingen tussen bewoners geven een bepaalde mate van sociale

cohesie weer. Er kan dan gesproken worden in termen van meer of minder sociale cohesie op buurtniveau in vergelijking met een ander sociaal systeem, zoals een andere buurt (Bolt & Torrance, 2005). Dit leidt tot de volgende omschrijving van sociale cohesie gedefinieerd door De Hart (2002): *“Op buurtniveau verwijst sociale cohesie naar de mate waarin de bewoners gemeenschappelijke waarden delen, er sprake is van een zekere controle, van de aanwezigheid en interdependenties van sociale netwerken (...), van vertrouwen in andere bewoners en de bereidheid samen met hen te zoeken naar oplossingen voor collectieve problemen”* (De Hart, 2002, p. 12). In deze definitie van sociale cohesie komen drie componenten naar voren:

- Gedragscomponent
- Normen- en waardencomponent
- Belevingscomponent

De drie geïdentificeerde componenten zullen hieronder besproken worden.

2.4.3 Gedragscomponent

De gedragscomponent richt zich op de mate van interactie in een buurt. In verschillende onderzoeken is naar voren gekomen dat mede door technologische vernieuwingen, stadsvernieuwing en economische veranderingen de interactie in de buurt is afgenomen. In andere woorden; de buurt is niet meer zo belangrijk in het dagelijks leven van mensen. Er is minder behoefte aan interactie met buurtbewoners en er zijn meer mogelijkheden om naar eigen ideeën de relatie met buurtbewoners in te vullen. Desondanks hebben bewoners wel verwachtingen van hun buurtbewoners. Handelingen als het begroeten van buurtbewoners, oppassen op elkaars huis en het uitwisselen van huissleutels wordt nog steeds belangrijk gevonden (Bolt & Torrance, 2005). De sociale contacten in een buurt zijn, ondanks dat buurtbewoners vaak geen beste vrienden zijn, voor de leefbaarheid van een buurt nog steeds van belang.

2.4.4 Gemeenschappelijke normen- en waardencomponent

De gemeenschappelijke normen- en waardencomponent gaat over de mate van overeenkomstige opvattingen over de buurt. Juist omdat de mate van interactie in de buurt afgenomen is, zijn overeenkomstige opvattingen over de buurt belangrijker geworden (Bolt & Torrance, 2005; Van Beckhoven & Van Kempen, 2002). In een buurt zonder sociale problemen is er vaak overeenstemming over de regels wat betreft het leefklimaat in de betreffende buurt. Dit hoeft niet te betekenen dat er een hoge mate van interactie in de buurt is. Andersom kan de interactie juist omhoog gaan als er geen overeenstemming is over de regels wat betreft het leefklimaat in de buurt. *“Een gemeenschappelijke vijand, waar men zich tegen af kan zetten is een cohesie bevorderende factor”* (Schuyt, 1997, p. 21).

Het kan echter ook voorkomen dat met de komst van nieuwe groepen bewoners in een buurt, de overeenkomsten over de leefregels in de buurt onder druk komen te staan. Als de oude bewoners niet in staat zijn de gemeenschappelijke normen en waarden in stand te houden kan dit leiden tot minder interactie tussen bewoners (Bolt & Torrance, 2005).

2.4.5 Belevingscomponent

De derde component van sociale cohesie is de belevingscomponent. Hierbij gaat het om het gevoel dat buurtbewoners hebben als het over de buurt en de woonomgeving gaat. Gevoelens van trots, verbondenheid en het zich kunnen identificeren met de buurt zijn voorbeelden hiervan. Vaak kennen bewoners een sociale betekenis toe aan de buurt waarin ze wonen. Deze betekenis hoeft niet te herleiden te zijn op feitelijke contacten binnen de buurt maar heeft vaak betrekking op de manier waarop bewoners zich verbonden voelen met de buurt. Niet iedere bewoner hoeft de collectieve identiteit te delen. Als er meer mensen met dezelfde stijl in een buurt wonen, neemt de kans toe dat zij zich kunnen identificeren in de buurt. De sociale cohesie neemt hierdoor ook toe (Bolt & Torrance, 2005). Identificatie met de buurt hoeft niet te betekenen dat bewoners veel interactie met andere buurtbewoners hebben. De drie genoemde componenten kunnen naast dat ze samenhangen ook los van elkaar worden gezien.

De volgende paragraaf zal verder ingaan op de tweede dimensie van leefbaarheid; het gevoel van veiligheid. Ook de derde dimensie, de fysieke leefomgeving, zal in deze paragraaf worden behandeld.

2.5 Gevoel van veiligheid en de fysieke leefomgeving

2.5.1 Gevoel van veiligheid

De tweede dimensie van leefbaarheid is het gevoel van veiligheid. Het veilig of onveilig voelen van bewoners heeft gevolgen voor de leefbaarheid in buurten. Bij gevoelens van onveiligheid onder buurtbewoners, gaat het volgens Van Stokkom (2008) vooral over het ondervinden van overlast en verloedering. Verschillende vormen van overlast zoals geluidsoverlast, drugshandel of burenoverlast kunnen ervoor zorgen dat bewoners zich minder veilig voelen in een buurt. Een onveilig gevoel in de buurt kan resulteren in bepaald gedrag zoals het niet alleen over straat durven als het donker is (Van Stokkom, 2008; Tournel, 2007). Gesteld kan worden dat overlast een grote invloed kan hebben op de leefbaarheid in een buurt. Het kan leiden tot onrustgevoelens en ergernis en daarmee tot het veroorzaken of verergeren van onveiligheidsgevoelens bij bewoners (Tournel, 2007).

Het gevoel van veiligheid kan ook beïnvloed worden door de andere twee dimensies die centraal staan als het om leefbaarheid gaat. Interactie met buurtgenoten, zoals dagelijks contact, kan het veiligheidsgevoel van bewoners vergroten. Andersom kunnen inspanningen van buurtgenoten om de veiligheid in de buurt te verbeteren, leiden tot meer sociale cohesie in een buurt. Daarnaast heeft de fysieke omgeving invloed op het gevoel van (on)veiligheid in een buurt (Tournel, 2007). De fysieke omgeving staat centraal in de derde dimensie, de fysieke leefomgeving.

2.5.2 Fysieke leefomgeving

De derde dimensie van leefbaarheid gaat over de fysieke leefomgeving. In vergelijking met de andere besproken dimensies gaat het hier meer om de fysieke aspecten van een buurt. De kwaliteit van bijvoorbeeld woningen en voorzieningen staat centraal. Een hoge of lage kwaliteit van de fysieke leefomgeving kan gevolgen hebben voor de leefbaarheid binnen een buurt. Slecht onderhoud en leegstand heeft een negatieve invloed op de leefbaarheid. Overheidsinstellingen en woningcorporaties kunnen besluiten wel of niet in een buurt te investeren wat gevolgen heeft voor de fysieke leefomgeving van een buurt. Daarnaast hebben fysieke kenmerken van een buurt invloed op de het gevoel van veiligheid en de sociale cohesie. Bewoners kunnen zich door de fysieke kenmerken van een buurt veilig of onveilig voelen. Een voorbeeld hierbij is een onoverzichtelijk deel van een buurt (fysiek aspect) waardoor er sprake kan zijn van drugsoverlast. Hierdoor kunnen buurtbewoners zich minder veilig voelen (Leidemeijer & Van Kamp, 2003). Een ander voorbeeld is de aanwezigheid van zwerfvuil wat een negatieve invloed kan hebben op de veiligheidsgevoelens van buurtbewoners en kan leiden tot minder of juist meer sociale interactie. De fysieke leefomgeving kan de bewoners ook trots maken en een positief gevoel geven. Daarbij kan de fysieke leefomgeving invloed hebben op de interactie van bewoners in een buurt. Voorzieningen zoals pleintjes en buurthuizen zijn plekken waar buurtbewoners kunnen samenkomen (WRR, 2005).

2.6 Overige invloeden op leefbaarheid

De mate van leefbaarheid in een buurt wordt naast de drie besproken dimensies ook beïnvloed door een aantal persoons- en huishoudenseigenschappen en invloeden van buiten de buurt. In deze paragraaf worden beide invloeden en hun relatie tot leefbaarheid besproken.

2.6.1 Persoonseigenschappen

De individuele context van bewoners speelt een belangrijke rol in relatie tot leefbaarheid op buurtniveau. Bolt & Torrance (2005) stellen in hun onderzoek dat de gerichtheid op de buurt

verschilt als er gekeken wordt naar de kenmerken van bewoners. Een laag inkomen, een lage opleiding, het hebben van kinderen en een hoge leeftijd gaat samen met een sterkere gerichtheid op de buurt (Bolt & Torrance, 2005; Van Beckhoven & Van Kempen, 2002).

Als er naar de drie dimensies van leefbaarheid wordt gekeken, kunnen er verschillende relaties tussen deze dimensies en persoons- en huishoudenseigenschappen worden gelegd. In het onderzoek van Dekker & Bolt (2005) staat sociale cohesie centraal. Aan de hand van de drie componenten van sociale cohesie worden de relaties tussen deze componenten en de verschillende persoons- en huishoudenseigenschappen in een buurt weergegeven. De tabel is hieronder weergegeven (zie tabel 2.4).

Tabel 2.4: Persoons- en huishoudenseigenschappen en sociale cohesie

Individual- and household characteristics	Social networks dimension	Common values dimension	Neighbourhood attachment and identity dimension
<i>Socioeconomic</i>			
Education	↑ Education = ↓ social networks in neighbourhood	↑ Education = ↓ tolerance	↑ Education = ↑ attachment
Daily occupation	Yes = ↓ social networks in neighbourhood	Yes = ↓ tolerance	Yes = ↑ attachment
Income	↑ Income = ↓ social networks in neighbourhood	↑ Income = ↓ tolerance	↑ Income = ↑ attachment
Ethnicity	BME groups = ↑ social networks in neighbourhood	BME groups = ↓ tolerance than native Dutch	BME groups = ↑ attachment (in mixed neighbourhoods)
<i>Social-demographic</i>			
Age	↑ Age = ↑ social networks in neighbourhood	↑ Age = ↓ tolerance	↑ Age = ↑ attachment
Gender	Female = ↑ social networks in neighbourhood	?	Female = ↑ attachment
Children in household	Yes = ↑ social networks in neighbourhood	?	Yes = ↑ attachment
<i>Home-related</i>			
Time lived in the neighbourhood	↑ Time = ↑ social networks in neighbourhood	↑ Time = ↑ tolerance	↑ Time = ↑ attachment
Ownership structure	Homeowners = ↑ social networks in neighbourhood	Homeowners = ↓ tolerance	Homeowners = ↑ attachment

Bron: Dekker & Bolt, 2005, p. 2450

Naast de eerder geïdentificeerde kenmerken speelt het geslacht, etniciteit en het wel of niet hebben van een baan een rol als het gaat om de mate van sociale cohesie van een bewoner in een buurt. Daarnaast zijn drie huishoudenseigenschappen weergegeven. Hierbij gaat het om kinderen in het huishouden, de woonduur en wel of niet eigenaar zijn van de woning (Dekker & Bolt, 2005).

Ook op het gebied van veiligheidsbeleving (dimensie 2) spelen personeigenschappen een rol. In het onderzoek van De Hart e.a. (2002) werden verbanden gevonden met leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, aantal personen in het huishouden en het hebben van werk met het gevoel van veiligheid. Zo voelen ouderen, vrouwen, lager opgeleiden, alleenstaanden en mensen die in het huishouden werken zich vaker onveilig in een buurt (De Hart e.a., 2002).

2.6.2 Invloeden van buiten de buurt

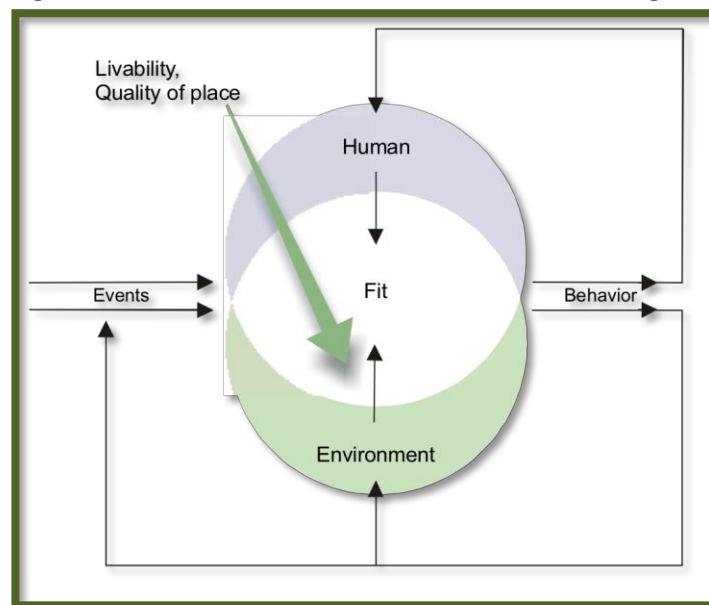
Onder invloeden van buiten de buurt worden ingrepen door overheidsinstellingen en woningcorporaties bedoeld. Ingrepen van deze partijen zoals verbeteringen in de buurt kunnen leiden tot meer vertrouwen in de buurt. Ook de bereidheid om zelf in de buurt te investeren kan

op deze manier gestimuleerd worden (WRR, 2005). Belangrijk is wel dat de bewoners achter deze 'verbeteringen' staan. Op het gebied van veiligheid kan een toename van politie-inzet in een buurt leiden tot een veiliger gevoel (Wilson & Kelling, 1982). Bij andere bewoners kan deze toename ook juist averechts werken en leiden tot een onveiliger gevoel in de buurt.

2.6.3 Reflectie

De voorgaande paragrafen laten zien dat leefbaarheid een breed begrip is en uit verschillende dimensies bestaat. Sociale cohesie, gevoel van veiligheid en de fysieke leefomgeving zijn de drie dimensies die in dit theoretisch kader geïdentificeerd en behandeld zijn. Dit betekent niet dat de genoemde dimensies los van elkaar staan. Vaak is er sprake van een wisselwerking tussen twee of drie verschillende dimensies. Daarnaast spelen factoren op een kleiner schaalniveau dan de buurt (persoons- en huishoudenseigenschappen) en factoren op een hoger schaalniveau dan de buurt (invloeden van overheidsinstellingen en woningcorporaties) een rol in de leefbaarheid van een buurt. De hoeveelheid aan factoren maakt het lastig om oorzaak en gevolgrelaties in de studie naar leefbaarheid te ontdekken. Leefbaarheid is immers niet iets statisch maar een combinatie van mens en omgeving die elkaar beïnvloeden. Leefbaarheid is het begin- en eindpunt van dit proces (Leidelmeijer & Van Kamp, 2003). In figuur 2.4 wordt het bovenstaande ten aanzien van leefbaarheid schematisch afgebeeld.

Figuur 2.4: Leefbaarheid als combinatie van mens en omgeving

Bron: Leidelmeijer & Van Kamp, 2003

Met een 'event' wordt in deze schematische weergave een externe gebeurtenis bedoeld die het evenwicht tussen mens en omgeving kan verstoren. In dit onderzoek wordt gekeken of de invoering van het short stay beleid gezien kan worden als een externe gebeurtenis die gevolgen heeft voor de leefbaarheid van een buurt.

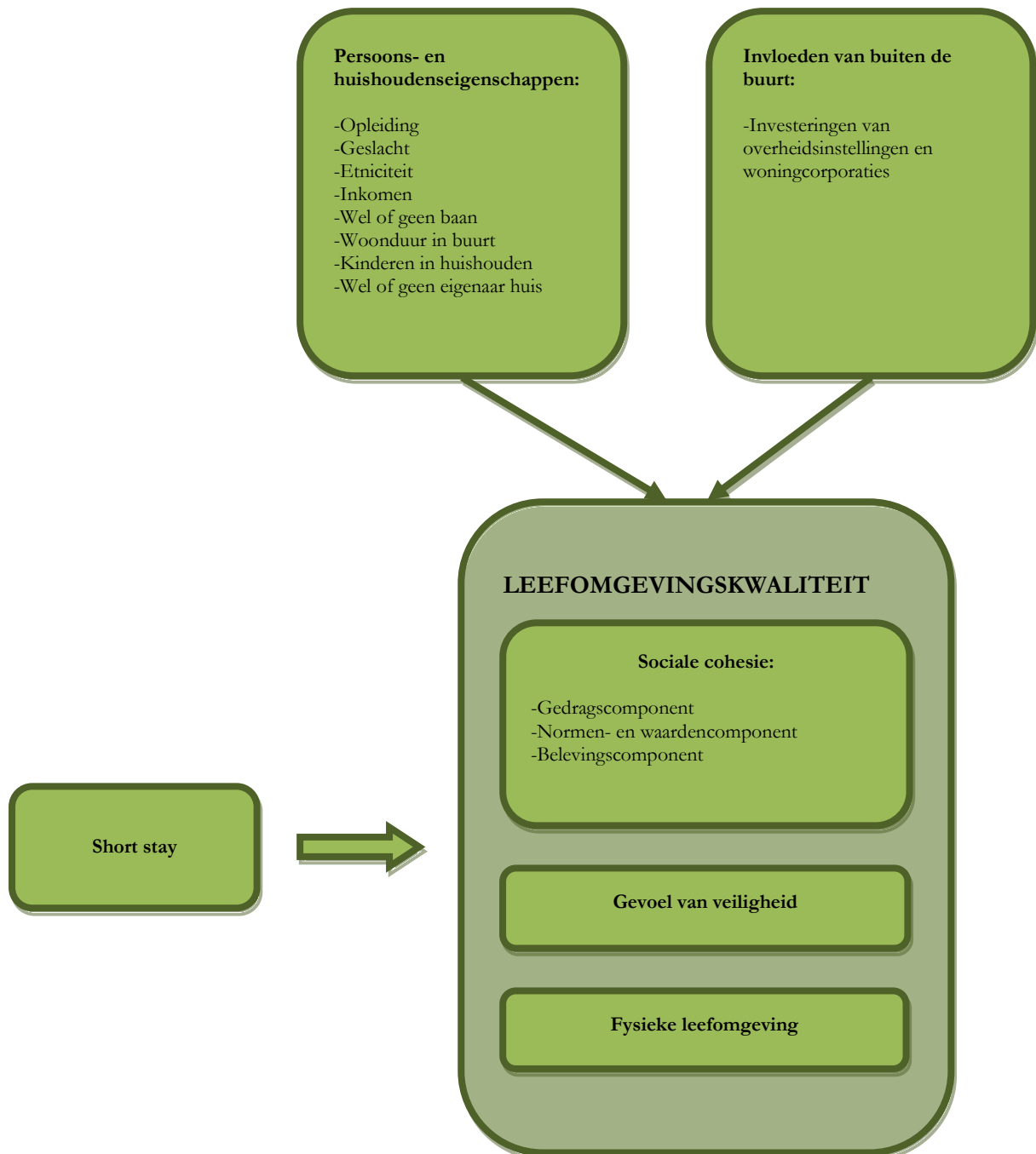
In het vervolg van het onderzoek zal de term leefbaarheid vervangen worden door de term 'leefomgevingskwaliteit'. Met deze laatstgenoemde term is het mogelijk om leefbaarheid in verschillende gradaties uit te drukken wat bij de term leefbaarheid niet mogelijk is.

2.7 Conceptueel model

In dit hoofdstuk wordt het begrip leefomgevingskwaliteit behandeld. Samen met het short stay beleid vormt de leefomgevingskwaliteit de leidraad in dit onderzoek. Uit de beschreven theorie en hoofdvraag van dit onderzoek *'In hoeverre heeft de invoering van het short stay beleid in 2009 invloed op*

de leefbaarheid van een Amsterdamse buurt? is het onderstaand conceptueel model tot stand gekomen. De verschillende onderdelen en de onderlinge verhoudingen worden in figuur 2.5 weergegeven.

Figuur 2.5: Conceptueel model

In het conceptueel model staat het verband tussen short stay en de leefomgevingskwaliteit centraal. Dit verband wordt weergegeven door de dikke groene pijl. Om te onderzoeken of er een mogelijk verband is tussen short stay en de leefomgevingskwaliteit van een buurt, moeten andere invloeden ook onderzocht worden.

Uit de beschreven theorie kan worden opgemaakt dat persoons- en huishoudenseigenschappen en invloeden van buiten de buurt gevolgen kunnen hebben voor de leefomgevingskwaliteit van een buurt. Deze verbanden zijn met de dunne groene pijlen weergegeven.

Omdat niet verwacht wordt dat short stay op alle dimensies van de leefomgevingskwaliteit een gelijke invloed heeft, zal in paragraaf 2.8 verder in worden gegaan op de invloed van de verschillende dimensies. Ook zullen enkele hypothesen worden opgesteld die verder in het onderzoek getoetst zullen worden

2.8 Short stay en leefomgevingskwaliteit

2.8.1 Hypothesen

De aanwezigheid van short stayers in een buurt kan leiden tot een verandering van de leefomgevingskwaliteit. Short stayers wonen voor een korte periode in de buurt en hebben daardoor ook minder behoefte aan sociale contacten en interactie in de buurt (zie paragraaf 2.4). Daarnaast kunnen obstakels als taalbarrières ook een rol spelen in de mate van interactie tussen bewoners. De aanwezigheid van short stayers leidt in dit geval tot een verandering van de gedragscomponent van sociale cohesie. Verwacht kan worden dat de mate van interactie tussen buurtbewoners minder is als er meer short stayers in de buurt wonen. Uit de voorgaande tekst kan de volgende hypothese worden opgemaakt:

1. Er is een negatieve samenhang tussen de aanwezigheid van short stayers in de directe woonomgeving en de mate van interactie tussen bewoners.

Voor de twee andere componenten van sociale cohesie wordt een kleiner effect van de aanwezigheid van short stayers verwacht. Doordat short stayers voor een korte tijd in de buurt verblijven en er een constante stroom van nieuwe bewoners in de buurt is, kunnen de opvattingen over de buurt verschillen. Omdat er per buurt een maximaal aantal short stay vergunningen vergeven kan worden (de onderzochte buurten vallen onder het stadsdeel Centrum waarbij na de herziening in 2012 nog steeds een quotum geldt, zie paragraaf 2.6) kan de groep short stayers per buurt niet te groot worden. Hierdoor zal de invloed van short stayers op de geldende normen en waarden (normen- en waardencomponent) relatief klein zijn. Ook voor gevoelens van trots, verbondenheid en identificatie met de buurt (belevingscomponent) geldt dat de invloed van short stayers door het stellen van quota, beperkt is. Een reden waarom er met de komst van short stayers wel een verandering in de gedragscomponent en niet in de gemeenschappelijke normen- en waardencomponent te verwachten valt, is dat de kenmerken van de gedragscomponent veel directer zijn. Het begroeten van buurtbewoners of het maken van praatje kan van de een op de andere dag veranderen.

De tweede dimensie van de leefomgevingskwaliteit is het gevoel van veiligheid. Bij deze dimensie gaat het vooral om het ondervinden van overlast. Geluidsoverlast maar ook andere vormen van overlast kunnen leiden tot minder veilige gevoelens bij buurtbewoners. In een eerste evaluatie van het short stay beleid in Amsterdam (Regioplan, 2011) wordt gesproken van overlast van buurtbewoners door short stayers. Een voorbeeld hiervan is overlast in het trapportaal. Daarnaast blijkt uit de leefbaarheidsrapportage van de gemeente Amsterdam dat bewoners in het stadsdeel Centrum (waar het onderzoek plaatsvindt) de meeste overlast ervaren als er vergeleken wordt met andere stadsdelen (Gemeente Amsterdam, 2010). Voor de leefbaarheid in het Centrum speelt het gevoel van veiligheid dus een grote rol als het gaat om de leefomgevingskwaliteit. Overlast heeft op deze manier een direct effect op de leefomgevingskwaliteit van een buurt. Dit leidt tot de volgende hypothese:

2. Er is een negatieve samenhang tussen de aanwezigheid van short stayers in de directe woonomgeving en het gevoel van veiligheid van bewoners.

Ook de fysieke leefomgeving (derde dimensie) in een buurt kan gevolgen ondervinden van de aanwezigheid van short stayers. Doordat short stayers voor een korte periode in de buurt verblijven zullen zij minder geneigd zijn te investeren in de buurt en zullen zij bijvoorbeeld minder moeite hebben met zwerfvuil op straat of in de portiek. De invloed van short stayers op de fysieke leefomgeving is in dit onderzoek, in vergelijking met de andere twee dimensies relatief minder belangrijk maar zal wel aan de hand van de volgende hypothese onderzocht worden:

3. Er is een negatieve samenhang tussen de aanwezigheid van short stayers in de directe woonomgeving en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving van bewoners.

Ondanks dat de dimensies van de leefomgevingskwaliteit in deze paragraaf afzonderlijk zijn behandeld is het belangrijk te vermelden dat er tussen de verschillende dimensies vaak een wisselwerking plaatsvindt zoals al eerder in paragraaf 2.4, 2.5, en 2.6 is gesteld. De onderlinge samenhang tussen de dimensies zal daarom ook worden onderzocht.

De (mogelijke) verbanden tussen de overige onderdelen uit het conceptueel model (figuur 2.5) zoals beschreven in paragraaf 2.6, zullen tevens in dit onderzoek worden getoetst. Er is gekozen om deze (mogelijke) verbanden niet in hypothesen om te zetten omdat andere onderzoeken deze verbanden al hebben aangetoond. Op deze manier is alleen de kern van het onderzoek verwoordt in verschillende hypothesen.

2.8.2 Reflectie

In dit hoofdstuk is het theoretische kader opgemaakt dat als basis dient voor dit onderzoek. In het eerste deel van het theoretisch kader is antwoord gegeven op de volgende deelvraag *‘Wat houdt het short stay beleid in en welke ontwikkelingen liggen ten grondslag aan de invoering van dit beleid?’*.

De ambitie van de gemeente Amsterdam om internationaal een aantrekkelijke stad zijn en daarmee de invoering van het programma ‘Amsterdam Topstad’ ligt ten grondslag aan de invoering van het short stay beleid. Niet alleen kansen krijgen in dit programma aandacht maar juist ook problemen zoals de krappe woningmarkt. Als gevolg van de krappe woningmarkt is het lastig voor buitenlandse werknemers om voor een korte tijd een onderkomen in Amsterdam te vinden. In 2009 is om deze reden het short stay beleid ingevoerd. Door dit beleid kunnen eigenaren van particuliere huurwoningen die aan bepaalde eisen voldoen, een short stay vergunning aanvragen waardoor het huis verhuurd mag worden voor minimaal 5 dagen en maximaal een half jaar per keer. Hierdoor is het voor een short stayer makkelijker een verblijf voor een korte periode te vinden.

Na de invoering van het beleid in 2009 zijn door de gemeente honderden vergunningen in verschillende buurten binnen de ring van Amsterdam uitgegeven. Het toegenomen aanbod van verblijfsplekken voor short stayers kan gevolgen hebben op de leefomgevingskwaliteit in de betreffende buurten. In het opgestelde beleid wordt gesproken over het bewaken van de leefomgevingskwaliteit. Het begrip wordt vaak gebruikt maar kan gezien worden als een containerbegrip. Vele factoren beïnvloeden de leefomgevingskwaliteit van een buurt. In dit onderzoek zijn drie verschillende dimensies behandeld. Sociale cohesie is de eerste dimensie die is onderverdeeld in drie verschillende componenten. Het contact en de mate van interactie staat centraal in de gedragscomponent. De normen- en waardencomponent gaat over de mate van overeenkomstige opvattingen tussen bewoners en de belevingscomponent gaat over het gevoel van de bewoners ten aanzien van de buurt. Samen vormen deze componenten de eerste dimensie; sociale cohesie. Het gevoel van veiligheid en de fysieke leefomgeving zijn de andere twee dimensies waaruit het begrip leefomgevingskwaliteit bestaat. Samen vormen deze dimensies het antwoord op de tweede deelvraag van dit onderzoek *‘Welke factoren beïnvloeden de leefbaarheid van een buurt?’*.

Hoofdstuk 3. Methodiek

In dit hoofdstuk zullen de verschillende methoden en technieken besproken worden die toegepast zijn in dit onderzoek. Aan de hand van deze methoden en technieken zijn de data die voor dit onderzoek van belang is, verzameld. Als eerste wordt de selectie van de Jordaan en Haarlemmerbuurt als onderzoeksbuurt besproken. De verschillende eisen en beperkingen die aan de selectie van de onderzoeksbuurten verbonden zijn, worden in paragraaf 3.1 besproken. Vervolgens wordt dieper ingegaan op de manier van dataverzameling in paragraaf 3.2. De omvang van de steekproef staat centraal in paragraaf 3.3 waarna paragraaf 3.4 de opstelling en het ontwerp van de enquête behandelt. Door middel van dit hoofdstuk wordt een antwoord gegeven op de derde deelvraag *‘Op welke manier kan de mogelijke invloed van het short stay beleid op de leefbaarheid van een buurt onderzocht worden?’*

3.1 Selectie van de onderzoeksbuurten Jordaan en Haarlemmerbuurt

---

Bij de selectie van de buurten is stilgestaan bij de verschillende eisen waaraan een buurt moet voldoen. Ten eerste moeten er door de Gemeente Amsterdam vergunningen voor short stay in een buurt zijn uitgegeven. Deze vergunningen zijn alleen in bepaalde stadsdelen binnen de ring van Amsterdam verleend. Om deze reden is een buurt binnen de ring van Amsterdam een vereiste. Er bestaan echter wel verschillen tussen de dimensies die een rol spelen bij de leefomgevingskwaliteit van buurten binnen en buiten de ring. Binnen de ring is het aanbod van voorzieningen een sterkere bepaler van de leefomgevingskwaliteit dan buiten de ring, waar de sociale dimensie (sociale cohesie) juist een sterkere bepaler is. Desondanks geldt voor zowel buiten als binnen de ring dat de drie geïdentificeerde dimensies uit het conceptueel model, de grootste samenhang hebben met de leefomgevingskwaliteit in Amsterdam (Gemeente Amsterdam, 2010).

Binnen de stadsdelen waar door de gemeente Amsterdam sinds 2009 vergunningen voor short stay zijn verleend, zijn in het stadsdeel Centrum de meeste vergunningen voor short stay uitgegeven (zie paragraaf 2.2). Dit stadsdeel sluit ook het meest aan bij de wensen van short stayers om in een buurt met veel voorzieningen te wonen (zie paragraaf 2.1).

Het stadsdeel Centrum kan onderverdeeld worden in een aantal buurten. Voor dit onderzoek is gekozen voor de buurten Jordaan en Haarlemmerbuurt. De keuze voor twee buurten is te wijten aan het relatief lage aantal vergunningen dat vanaf het jaar 2009 is afgegeven. Om de experimentele groep voldoende groot te maken is tijdens het onderzoek besloten een tweede buurt in het onderzoek mee te nemen. Er is gekozen voor deze buurten omdat in beide buurten relatief veel ($\pm 40\%$) corporatiebezit te vinden is (zie paragraaf 5.1). Door de oververtegenwoordiging van corporatiewoningen is het eenvoudiger een controlegroep te vormen aangezien short stay vergunningen niet aan dit type woningen kunnen worden verleend. Op deze manier zijn de Jordaan en de Haarlemmerbuurt geschikte buurten om onderzoek te verrichten naar de mogelijke effecten van short stay op de leefomgevingskwaliteit.

3.2 Dataverzameling

3.2.1 Kwantitatief onderzoek

Om inzicht te krijgen in de samenhang tussen de leefomgevingskwaliteit en het short stay beleid is gekozen om zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek te doen. Kwantitatief onderzoek is volgens Baarda & de Goede (2006) de aangewezen methode om informatie te verkrijgen over gevoelens, opinies attitudes en gedachten. Via een schriftelijke enquête zal deze data worden verzameld. Op deze manier kunnen veel mensen in een relatief korte tijd worden bereikt. Daarnaast heeft een schriftelijke enquête een anoniem karakter. Deze eigenschap heeft als resultaat dat sociaal wenselijke antwoorden minder voorkomen dan in bijvoorbeeld een mondelinge enquête (Baarda & de Goede, 2006).

De keuze voor een kwantitatief onderzoek heeft te maken met de hoeveelheid aan indicatoren in dit onderzoek. Zoals in paragraaf 2.3 is te lezen, kan leefomgevingskwaliteit worden gezien als een breed begrip waarbij verschillende dimensies zijn te onderscheiden. Leefomgevingskwaliteit zelf kan niet gemeten worden maar dient aan de hand van meerdere indicatoren onderzocht te worden. Op deze manier wordt het door Leidemeijer en Van Kamp (2003) genoemde koepel- of paraplubegrip operationeel gemaakt (Leidemeijer & Van Kamp, 2003). Aan de hand van een schriftelijke enquête kan ingegaan worden op de verschillende dimensies en kunnen mogelijke verbanden blootgelegd worden. De enquête bestaat voornamelijk uit gesloten vragen. Gesloten vragen zijn snel te beantwoorden en vergen minder denkwerk dan open vragen waardoor deze vragen minder snel worden overgeslagen. Daarnaast is het analyseren van open vragen een tijdrovende taak (Baarda & de Goede, 2006).

Voor de analyse van het kwantitatieve deel van het onderzoek wordt gebruik gemaakt van het statistische analyse programma SPSS (versie 20 & 21). Hiervoor wordt de verkregen data uit de enquête ingevoerd en is het mogelijk statistische analyses uit te voeren.

Na het beschrijven van de scores van de bewoners op de verschillende dimensies van de leefomgevingskwaliteit, wordt er gekeken naar de verbanden die er tussen de verschillende variabelen zijn. Aan de hand van bivariate correlatietabellen worden de verbanden tussen de verschillende variabelen per dimensie onderzocht. Daarnaast wordt er gekeken naar de invloed van persoons- en huishoudenseigenschappen op de verschillende dimensies. Aan de hand van Pearson's correlatie (voor intervalvariabelen, ratiovariabelen en dichotome variabelen) en Spearman's rangcorrelatie (voor nominale en ordinale variabelen) worden deze verbanden onderzocht. Aan de hand van de Cronbach's alpha wordt gekeken in hoeverre de geoperationaliseerde begrippen intern valide zijn (De Vocht, 2005).

Vervolgens wordt aan de hand van de samengevoegde schalen gekeken naar de verdelingen van de experimentele- en controlegroep. Met de Mann-Whitney toets worden deze verdelingen met elkaar vergeleken. De keuze voor deze toets heeft te maken met de selecte manier van dataverzameling. Voor de laatste analyses wordt gebruik gemaakt van de Fisher's Exact toets omdat aan de voorwaarden van celvulling niet wordt voldaan. Hierbij worden de antwoordschalen van vraag 7 (zie bijlage 1) gehercodeerd naar 2 antwoordschalen waarbij uit wordt gegaan van een negatieve invloed van wisselende huurders op de leefomgevingskwaliteit.

3.2.2 Kwalitatief onderzoek

Naast een schriftelijke enquête zal er kwalitatief onderzoek plaatsvinden in de vorm van interviews. Een aantal geënquêteerde bewoners die hebben aangegeven om mee te willen werken aan het onderzoek door middel van een interview, zullen worden benaderd voor een aantal extra vragen. Deze vragen worden aan de hand van de eerste resultaten uit het kwantitatieve onderzoek opgesteld om mogelijke uitkomsten verder te onderzoeken. Ook kan het verhaal achter de uitkomsten van de kwantitatieve methode op deze manier achterhaald worden. Daarnaast wordt de kwalitatieve methode van interviewen gebruikt om het kwantitatieve onderzoeksgedeelte te controleren. Het is de bedoeling dat de enquête niet suggestief is en dat leefbaarheid niet wordt gekoppeld aan het short stay beleid. Dit is gedaan om het mogelijke verband tussen short stay en leefbaarheid zo zuiver mogelijk te houden. Pas nadat alle vragen over de leefbaarheid van de buurt zijn gesteld worden de wisselende huurders en hun mogelijke invloed genoemd. Aan de hand van een x aantal kwalitatieve interviews kan onderzocht worden of de juiste volgorde is aangehouden bij het invullen van de enquête waardoor mogelijke suggestiviteit kan worden uitgesloten.

3.3 Van theoretische populatie naar empirische populatie

3.3.1 Populatie

De theoretische populatie in dit onderzoek zijn alle bewoners van de buurten Jordaan en Haarlemmerbuurt. De empirische populatie in dit onderzoek is de uiteindelijke populatie waaruit de steekproef zal worden getrokken (De Vocht, 2005). Omdat er onderzoek wordt gedaan naar een mogelijk verband tussen short stay en de leefomgevingskwaliteit, zal dit onderzoek gebruik maken van een experimentele- en een controlegroep (Baarda & de Goede, 2006).

Binnen de buurten Jordaan en Haarlemmerbuurt wordt aan de hand van een adressenbestand van woningen met een short stay vergunning een selectie gemaakt van adressen in de directe omgeving. Door de verkenning van beide buurten en de short stay adressen die zich in deze buurten bevinden, is een adressenbestand van de experimentele groep aangemaakt. Deze selectie bestaat uit woningen die direct boven, onder of naast een short stay woning te vinden zijn. Daarnaast behoren de adressen met maximaal één woning afstand van het short stay adres, tot de experimentele groep. In deze groep wordt een mogelijke invloed van short stay op de leefomgevingskwaliteit verwacht.

Aan de hand van dezelfde verkenning van beide buurten is een lijst met straten opgemaakt waaruit steekproefsgewijs adressen zijn getrokken welke tot de controlegroep behoren. Bij de selectie van de straten is rekening gehouden met de volgende drie criteria:

- er is geen short stay vergunning afgegeven voor een of meerdere adressen in de straat
- er bevinden zich geen hotels of andere verblijfsaccomodaties in de straat
- de straat is geen drukke winkelstraat of verkeersader

De eerste twee criteria zijn opgesteld om te zorgen dat de antwoorden op de vragen uit de enquête over de directe woonomgeving, niet wordt beïnvloed door short stayers. Het derde criterium is opgesteld om de extra overlast van het wonen in een drukke winkelstraat of aan een straat met veel verkeer, uit te sluiten. Bij de verkenning van de buurten is ook gekeken of de adressen van de experimentele groep aan dit derde criterium voldoen.

Vervolgens zijn met de hulp van de gemeente Amsterdam, alle corporatiewoningen die zich in deze straten bevinden geselecteerd (lopend corporatiebezit). Met de volgende twee criteria is rekening gehouden:

- de woning staat bij de gemeente Amsterdam bekend als een bewoonde woning in het woningregister
- er is geen sprake van een 'lopende zaak'

De twee criteria zijn opgesteld om te voorkomen dat de woning op het moment van enquêteren onbewoond is en om te zorgen dat bewoners van woningen die al uitgenodigd zijn voor andere onderzoeken van de gemeente, niet worden uitgenodigd om aan dit onderzoek mee te doen. Op deze manier wordt geprobeerd de non-respons zo laag mogelijk gehouden,

Omdat niet alle onderzoekseenheden een gelijke kans hebben om in de steekproef voor te komen, gaat het in dit onderzoek om een selecte steekproef. Op deze manier is het mogelijk dat de verhoudingen tussen groepen in de totale populatie (Jordaan en Haarlemmerbuurt) niet overeenkomt met de verhoudingen van de bewoners in de steekproef (De Vocht, 2008; Baarda & de Goede, 2006).

3.3.2 Non-respons

Wanneer een onderzoeker enquêtes afneemt, krijgt hij of zij altijd te maken met non-respons. Volledige non-respons houdt in dat een deel van de empirische populatie niet deelneemt met het onderzoek. Gedeeltelijke non-respons houdt in dat bewoners de enquête onvolledig invullen (De Vocht, 2005; Baarda & de Goede, 2006). Als gevolg van non-respons kan het gebeuren dat de populatie te klein wordt. Hierdoor neemt de betrouwbaarheid van het onderzoek af. Ook kan het voorkomen dat de non-respons selectief is. Bepaalde groepen uit de theoretische populatie worden in dat geval niet gerepresenteerd in de steekproef. Hierdoor kan een oververtegenwoordiging van andere groepen in de steekproef ontstaan. Een manier om dit te onderzoeken is door de variabelen over de persoonskenmerken van de empirische populatie te vergelijken met de persoonskenmerken van de theoretische populatie (De Vocht, 2005; Baarda & de Goede, 2006).

3.3.3 Steekproefgrootte

De steekproef moet minimaal 30 onderzoekseenheden groot zijn om statistische toetsen en technieken te gebruiken. Voor onderzoek naar verschillende groepen binnen de populatie moet

de steekproef meer onderzoekseenheden bevatten. Bij een heterogene populatie zullen de antwoorden in de enquête ook divers zijn. Baarda & de Goede (2006) stellen in hun boek over kwantitatief onderzoek, om uit te gaan van minimaal 100 onderzoekseenheden.

In de Jordaan zijn 137 adressen geselecteerd die aan de beschreven criteria voldoen. In de Haarlemmerbuurt bestaat de experimentele groep uit 115 adressen. Opgeteld bestaat de experimentele groep uit 253 adressen.

De controlegroep bestaat uit 260 adressen. Door middel van de beschreven selectie zijn 1560 corporatiewoningen in beide wijken overgebleven. Om de controlegroep even groot te maken als de experimentele groep is er gekozen om elk zesde adres te selecteren waardoor de groep uit 260 adressen bestaat. In de Jordaan zijn 162 controleadressen geselecteerd en in de Haarlemmerbuurt zijn 98 controleadressen geselecteerd. Omdat het niet het doel van het onderzoek is om te kijken naar verschillen tussen buurten, is de onderlinge verhouding geen probleem voor het verdere verloop van het onderzoek.

3.4 Opstelling en ontwerp van de enquête

Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een experimentele groep en een controlegroep. Aan beide groepen wordt dezelfde enquête uitgedeeld. De vragen gaan over de leefomgevingskwaliteit van de buurt. Aan de hand van deze vragen zal de mogelijke invloed van short stay worden gemeten door de uitkomsten van de experimentele- en onderzoeksgroep met elkaar te vergelijken.

De enquête bestaat uit 14 vragen (zie bijlage 1). Na een aantal vragen over de woonsituatie van de respondent worden de verschillende dimensies van de leefomgevingskwaliteit, aan de hand van een aantal stellingen, gemeten. Nadat deze drie verschillende dimensies aan bod zijn gekomen wordt de respondent gevraagd naar de verandering van de leefomgevingskwaliteit in de buurt aan de hand van de mogelijke komst van wisselende huurders in de directe woonomgeving. Met behulp van stellingen wordt de mening van de respondenten gevraagd ten aanzien van deze ontwikkeling. De enquête wordt afgesloten met een aantal algemene vragen over de respondent in kwestie. Tevens wordt aan de respondent gevraagd of hij/zij nog een keer verder zou willen praten over de buurt.

De verschillende stellingen en vragen die in de enquête zijn opgenomen zullen in hoofdstuk 4 worden behandeld. De vertaling van abstracte en complexe begrippen in enquêtevragen vind in dit hoofdstuk plaats.

Hoofdstuk 4. Operationalisatie

In hoofdstuk 2 zijn de verschillende begrippen die in dit onderzoek een rol spelen besproken. Vervolgens zijn deze begrippen in het conceptuele model weergegeven. Dit hoofdstuk zal verder ingaan op deze begrippen en de manier waarop de verschillende begrippen gemeten zullen worden. Paragraaf 4.1 zal ingaan op het inkaderen van 'de buurt'. Vervolgens worden de verschillende componenten van het begrip sociale cohesie besproken in paragraaf 4.2. De dimensies 'gevoel van veiligheid' en de 'fysieke leefomgeving' staan centraal in paragraaf 4.3 waarna de overige invloeden op de leefomgevingskwaliteit in paragraaf 4.4 aan bod komen. Ten slotte zal paragraaf 4.5 verder ingaan op de mogelijke invloed van short stay op de leefomgevingskwaliteit en op welke manier dit gemeten wordt. Op deze manier zal een antwoord worden gegeven op de vierde deelvraag *'Hoe kan de leefbaarheid op buurtniveau geoperationaliseerd worden?'*

4.1 De buurt

Centraal in dit onderzoek staat het begrip leefomgevingskwaliteit. Dit begrip heeft de omgeving als object en kan geografisch worden gedefinieerd. Aan de hand van bewonersoordelen in de buurten Jordaan en Haarlemmerbuurt, wordt de leefomgevingskwaliteit onderzocht. Echter, het gebied waarover de bewoners een oordeel vellen hoeft niet voor iedere bewoner gelijk te zijn, omdat de leefruimte van bewoners onderling kan verschillen (Leidelmeijer & Van Kamp, 2003). Voor de ene bewoner beperkt 'de buurt' zich tot de burens en de straat terwijl voor andere bewoners de buurt zich verder uitstrekt. Om te zorgen dat het oordeel van de bewoners niet wordt beïnvloed door de leefruimte van de betreffende bewoner, wordt in de vragenlijst de buurt gedefinieerd als de directe woonomgeving zoals de burens en de straat. Daarnaast is het van belang de buurt als de directe woonomgeving te definiëren omdat de buurten van de bewoners uit de onderzoeksgroep en de controlegroep elkaar op deze manier niet overlappen.

4.2 Sociale cohesie

4.2.1 Indicatoren

In het theoretisch kader is het begrip leefomgevingskwaliteit afgebakend en onderverdeeld in drie dimensies, waarbij de eerste dimensie (sociale cohesie) verder is onderverdeeld in verschillende componenten. Omdat de verschillende dimensies en componenten vaak abstracte en complexe begrippen zijn, kunnen deze begrippen niet zelf worden waargenomen. Een abstract en complex begrip zoals sociale cohesie wordt ook wel een latente variabele genoemd. Om een latente variabele te meten zijn meerdere indicatoren nodig (Leidelmeijer & Van Kamp, 2003).

De verschillende indicatoren die staan voor een bepaalde variabele worden in dit onderzoek aan de hand van een Likert schaal gemeten. Met een Likert schaal is het mogelijk meningen van mensen te meten. Aan de hand van een 5-punts antwoordschaal op verschillende stellingen (items) wordt naar de mening van bewoners gevraagd (Bryman, 2008). Voor het onderzoeken van sociale cohesie zullen de besproken componenten uit hoofdstuk 2 geoperationaliseerd worden.

4.2.2 Gedragscomponent

Het gedragscomponent van sociale cohesie gaat over de mate van interactie van bewoners in de buurt. Als eerste wordt gevraagd naar de contacten van bewoners in de buurt. Dit wordt gedaan aan de hand van de volgende stelling

- *Ik heb veel contact met mijn directe buurtgenoten**

* *Antwoord categorieën: helemaal mee oneens/oneens/mee eens, mee oneens/eens/helemaal mee eens*

Vervolgens wordt er gekeken naar het belang dat aan dit contact wordt gehecht en naar de manier waarop het contact tussen bewoners zich manifesteert. In het onderzoek van Bolt & Torrance (2005) wordt onderscheid gemaakt tussen geen contact, het maken van een praatje en meer dan alleen het maken van een praatje. In dit onderzoek wordt de manier van contact tussen bewoners onderzocht aan de hand van de volgende vragen;

- *Kunt u aangeven hoe vaak u uw directe buurtgenoten begroet?**
- *Kunt u aangeven hoeveel directe buurtgenoten u van naam kent?****
- *Kunt u aangeven in hoeverre u graag een praatje maakt met uw directe buurtgenoten?**
- *Kunt u aangeven in hoeverre u bij uw directe buurtgenoten op bezoek gaat (of andersom)?**

* *Antwoord categorieën: bijna nooit/ meestal niet/soms wel, soms niet/meestal wel/bijna altijd*

** *Antwoord categorieën: bijna niemand/ de meesten niet/ sommigen wel, sommigen niet/ de meesten wel/ bijna iedereen*

4.2.3 Normen- en waardencomponent

Dit onderdeel van het begrip sociale cohesie gaat over de mate van overeenkomstige opvattingen over de buurt. Er gelden bepaalde leefregels waardoor er ook vaak sprake is van sociale controle in de buurt. Net als in het onderzoek van Bolt & Torrance (2005) worden stellingen aan de bewoners voorgelegd waaruit de houding van de bewoners ten opzichte van de buurt kan worden opgemaakt. Er is gekozen om een aantal concrete voorbeelden in de stellingen te behandelen waarmee de houding van de bewoners gemeten kan worden;

- *Ik vind het belangrijk om me in te zetten voor de buurt**
- *Ik vind het belangrijk om mijn directe buurtgenoten te helpen (vb. met tillen van boodschappen of vegen van de stoep)**
- *Ik vind het belangrijk dat mijn directe buurtbewoners de straat/ stoep netjes houden**
- *Ik erger me aan hondenpoep en zwerfvuil op de stoep**

* *Antwoord categorieën: helemaal mee oneens/oneens/mee eens, mee oneens/eens/helemaal mee eens*

4.2.4 Belevingscomponent

Bij dit component gaat het om het gevoel dat buurtbewoners hebben als het over de buurt gaat. Gevoelens van trots, verbondenheid en het zich kunnen identificeren met de buurt zijn voorbeelden hiervan. Zoals in het onderzoek van Bolt & Torrance (2005) wordt aangegeven, is een vraag over de buurtbinding van bewoners alleen, niet voldoende. Om deze reden worden verschillende stellingen aan de bewoners voorgelegd die de identificatie van bewoners met de buurt meten;

- *Ik voel me trots als er over de buurt gesproken wordt**
- *Ik voel me verbonden met de buurt**
- *Ik voel me thuis in deze buurt**
- *De buurt past bij mijn smaak**

* *Antwoord categorieën: helemaal mee oneens/oneens/mee eens, mee oneens/eens/helemaal mee eens*

4.3 Gevoel van veiligheid en de fysieke leefomgeving

4.3.1 Gevoel van veiligheid

De tweede geïdentificeerde dimensie van leefomgevingskwaliteit is het gevoel van veiligheid. Net als de verschillende componenten van sociale cohesie (zie vorige paragraaf) wordt deze dimensie aan de hand van stellingen gemeten. Naast een stelling over het gevoel onveiligheid in de buurt worden er vragen gesteld over bepaalde vormen van overlast. Bij het opstellen van de stellingen is gebruik gemaakt van de veiligheidsmonitor van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2012).

- *Ik voel mij wel eens onveilig in mijn directe woonomgeving**
- *Ik ervaar vaak geluidsoverlast door omwonenden**
- *Ik ervaar vaak andere vormen van overlast door omwonenden**
- *Vernieling of diefstal van bijvoorbeeld fietsen of auto's is iets wat vaak voorkomt in mijn directe woonomgeving**

* *Antwoord categorieën: helemaal mee oneens/oneens/mee eens, mee oneens/eens/helemaal mee eens*

4.3.2 De fysieke leefomgeving

De derde dimensie van leefomgevingskwaliteit is de fysieke leefomgeving. Het gaat om de fysieke aspecten van een buurt. Aan de hand van de volgende stellingen zal de derde dimensie worden gemeten;

- *Ik vind dat de woningen in mijn straat goed onderhouden worden door de bewoners**
- *Ik vind dat de stoep (portiek/trappenbuis) schoon wordt gehouden door omwonenden**

* *Antwoord categorieën: helemaal mee oneens/oneens/mee eens, mee oneens/eens/helemaal mee eens*

De bovengenoemde stellingen richten zich op de relatie tussen de fysieke leefomgeving en de buurtbewoners en niet op de invloed van overheidsinstellingen en woningcorporaties. Op deze manier wordt geprobeerd de mogelijke invloed van overheidsinstellingen en woningcorporaties op de fysieke leefomgevingskwaliteit in deze vragen, uit te sluiten. Door ingrepen als bijvoorbeeld investeringen in de leefomgeving kunnen deze spelers wel invloed op de leefomgevingskwaliteit hebben. In de volgende paragraaf wordt hier verder op ingegaan.

4.4 Overige invloeden

4.4.1 Overheidsinstellingen en woningcorporaties

De leefomgevingskwaliteit wordt naast persoons- en huishoudenseigenschappen beïnvloed door ingrepen van buiten de buurt. Door investeringen en subsidies kunnen deze spelers de leefomgevingskwaliteit beïnvloeden. Zo kunnen openbare gebieden gecreëerd of gerenoveerd worden of kunnen leefbaarheidsprojecten opgezet worden. Omdat het onderzoek plaatsvindt in twee aangrenzende buurten die beiden onder hetzelfde stadsdeel Centrum vallen, wordt aangenomen dat de invloed van deze spelers voor zowel de experimentele- als de controlegroep in beide buurten gelijk is. Om deze reden wordt in de enquête geen aandacht aan de rol van deze spelers gegeven. Dit in tegenstelling tot leefbaarheidsonderzoeken waarbij gekeken wordt naar verschillen in de leefomgevingskwaliteit van buurten in verschillende steden.

4.4.2 Persoons- en huishoudenseigenschappen

Uit het theoretisch kader kan geconcludeerd worden dat verschillende persoons- en huishoudenseigenschappen (zie tabel 2.4) invloed hebben op de verschillende dimensies van de leefomgevingskwaliteit. In de enquête zijn verschillende vragen opgenomen die deze

eigenschappen meten. Omdat het niet om complexe kenmerken of eigenschappen gaat zijn deze eigenschappen (zoals het geslacht van de bewoner) met één vraag te meten.

4.5 Short stay

De invoering van het short stay beleid, waardoor short stayers in Amsterdamse wijken kunnen wonen voor een periode van een week tot zes maanden, ligt ten grondslag aan dit onderzoek. Centraal hierin staat de mogelijke invloed van short stayers op de leefomgevingskwaliteit. Om deze mogelijke invloed te meten is er voor gekozen eerst de verschillende dimensies van de leefomgevingskwaliteit te meten, zonder het beleid en de mogelijke invloed te noemen. Door in zowel de experimentele- als de controlegroep de leefomgevingskwaliteit te meten kan er gekeken worden of er een verschil in leefomgevingskwaliteit is te zien, zonder dat de antwoorden van de respondenten worden beïnvloed door de enquêtevragen of aanvullende informatie.

In het laatste deel van de enquête wordt kort uitgelegd dat het sinds het jaar 2009 makkelijker is geworden om tijdelijk een woning in Amsterdam te betrekken. Vervolgens worden enkele vragen gesteld ten aanzien van het mogelijke effect van deze wisselende huurders op de verschillende dimensies van de leefomgevingskwaliteit. Op deze manier kan direct worden gemeten of de komst van wisselende huurders in de buurt volgens de bewoners, van invloed is op de leefomgevingskwaliteit van de directe woonomgeving. In de enquête wordt gevraagd in hoeverre bewoners het effect van deze wisselende huurders merken ten aanzien van de volgende onderwerpen:

Kunt u aangeven wat het effect van deze wisselende huurders in uw directe woonomgeving is, aan de hand van de volgende stellingen?

- Ik heb	<i>contact met omwonenden*</i>
- Ik heb	<i>de behoefte om de straat netjes te houden*</i>
- Ik heb	<i>de neiging om me in te zetten voor mijn directe woonomgeving*</i>
- Ik heb	<i>binding met mijn directe woonomgeving*</i>
- Ik heb	<i>geluidsoverlast*</i>
- Ik ervaar	<i>andere vormen van overlast*</i>
- Ik heb	<i>onveiligheidsgevoelens*</i>
- Mijn straat is	<i>schoon*</i>
- Mijn portiek/stoep is	<i>schoon*</i>

* *Antwoord categorieën: veel meer/ meer/ niet meer, niet minder/ minder/ veel minder*

Een andere methode om de mogelijke invloed van het short stay beleid op de leefomgevingskwaliteit te meten is door te vragen naar een verandering van leefomgevingskwaliteit in een bepaalde periode. In veel onderzoeken wordt van deze methode gebruik gemaakt om de invloed van bepaalde 'events' (zie figuur 2.4) op het evenwicht tussen mens en omgeving te onderzoeken. In dit onderzoek is gekozen om deze methode niet te gebruiken om de volgende redenen. Ten eerste zijn de vergunningen die in dit onderzoek zijn meegenomen in het jaar 2009 uitgegeven. Dit zou betekenen dat er wordt gevraagd naar een verandering in leefomgevingskwaliteit ten opzichte van meer dan drie jaar geleden. Dit is voor bewoners niet eenvoudig te beantwoorden en leidt waarschijnlijk tot een hoog percentage van de bewoners die voor de meest neutrale antwoordcategorie kiezen. Daarnaast is de kans aanwezig dat een aanzienlijk deel van de ondervraagde bewoners na de invoering van het beleid in de buurt is komen te wonen. Het is voor dit deel van de bewoners vervolgens niet mogelijk een antwoord op deze vraag te geven. Om de vraag niet af te laten hangen van de woonduur van bewoners én om te zorgen dat de kans groter is dat bewoners een ander antwoord dan de meest neutrale

antwoordcategorie kiezen, is er voor gekozen geen vraag te gebruiken over een verandering in tijd.

Hoofdstuk 5. Analyse

In dit hoofdstuk zullen de eerste analyses gegeven worden. Om een beeld te schetsen van de leefomgevingskwaliteit in de onderzochte buurten wordt in de eerste paragraaf een korte omschrijving van beide buurten gegeven. Paragraaf 5.2 gaat in op de respons en de representativiteit van het onderzoek. Vervolgens worden de drie verschillende dimensies van de leefomgevingskwaliteit in paragraaf 5.3 tot en met paragraaf 5.5 besproken. In paragraaf 5.6 wordt verder ingegaan op de samenhang tussen deze dimensies waarna in paragraaf 5.7 een korte reflectie van de eerste analyseresultaten zal worden gegeven.

5.1 Jordaan en Haarlemmerbuurt

5.1.1 Jordaan

De Jordaan is een buurt in het centrum van Amsterdam. Het is de dichtst bevolkte en dichtst bebouwde buurt van Amsterdam zoals in figuur 5.1 is te zien. Binnen het stadsdeel Centrum grenst de Jordaan aan de zuidkant aan de Weteringschans, aan de oostzijde aan Grachtengordel-West en aan de noordzijde aan de Haarlemmerbuurt (zie figuur 5.2).

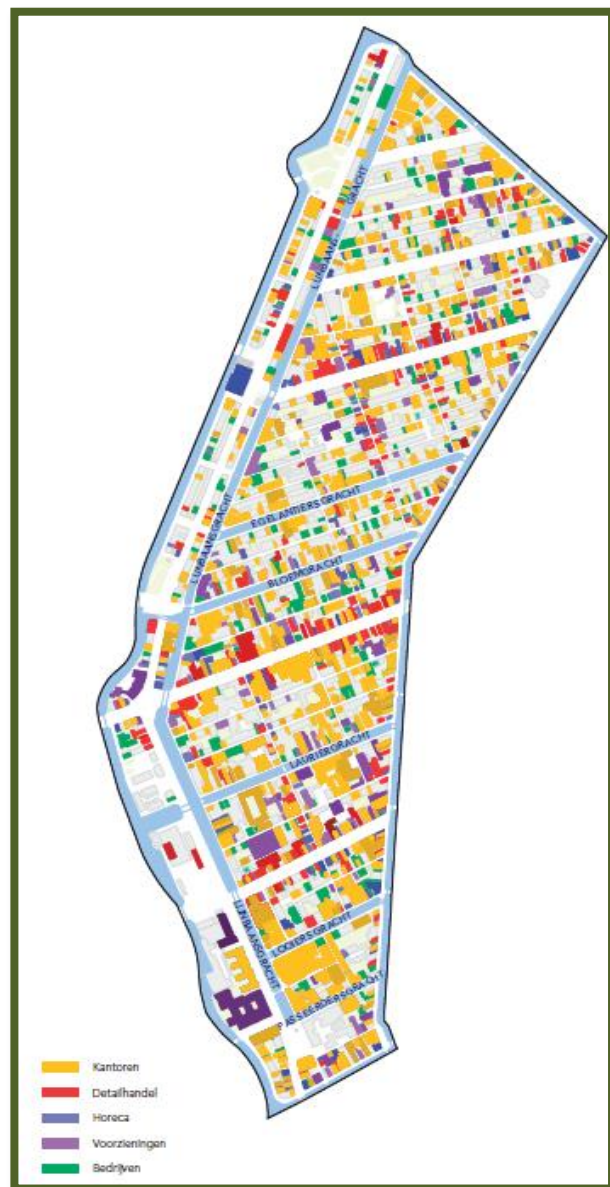
Figuur 5.2: Stadsdeel Centrum

Bron: Gemeente Amsterdam, 2009b

De Jordaan kent zijn oorsprong vanaf het begin van de 17^e eeuw en is door de aanwezigheid van veel kleine huisjes altijd een volksbuurt geweest. De buurt gleed in de eeuwen daarna af tot de minst aantrekkelijke buurt van Amsterdam. In de jaren tachtig en negentig van de 20^e eeuw won de buurt aan populariteit onder nieuwkomers. Veel studenten, kunstenaars en yppen wilden in de buurt wonen. Anno 2012 heeft de buurt van alle buurtcombinaties in het stadsdeel Centrum, het hoogste aantal inwoners. Op 1 januari 2012 stond dit aantal op 19.093 inwoners (Gemeente Amsterdam, 2012c).

Figuur 5.1: Jordaan

Bron: Gemeente Amsterdam, 2009b

Deze inwoners zijn verdeeld over ruim twaalfduizend woningen waarvan het grootste deel corporatiebezit is. Dit is te zien in tabel 5.1. Naast het hoge aantal woningen zijn er veel bedrijven in de buurt te vinden. Het gaat hierbij voornamelijk om kleine (creatieve) bedrijven (Gemeente Amsterdam, 2009b)

De gemiddelde woontijd in de Jordaan is 9 jaar (Gemeente Amsterdam, 2012c).

Tabel 5.1: Eigendomsverhouding Jordaan¹

	Absoluut	Relatief
Koop	3.174	25,4
Sociale huur	4.775	38,3
Particuliere huur	4.528	36,3
Totaal	12.477	100

Bron: Gemeente Amsterdam, 2012c

5.1.1 Haarlemmerbuurt

De Haarlemmerbuurt is net als de Jordaan een buurt in het centrum van Amsterdam. De buurt grenst binnen het stadsdeel Centrum aan de zuidzijde aan de Jordaan en Grachtengordel-West en aan de oostzijde aan de Burgwallen Nieuwe Zijde (zie figuur 5.3).

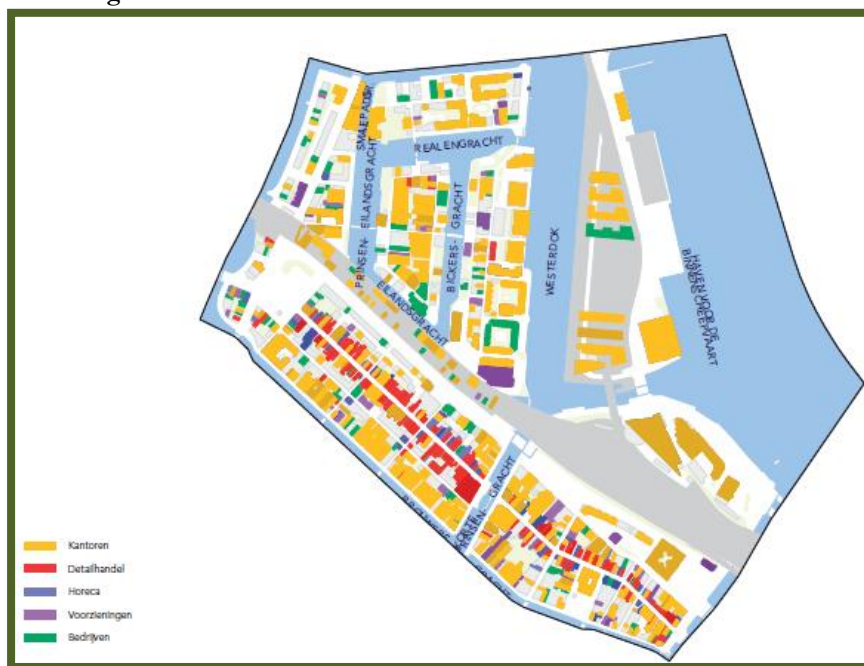
Figuur 5.3: Stadsdeel Centrum

De oorsprong van de Haarlemmerbuurt is net als de Jordaan te vinden in de stadsuitbreiding aan het begin van de 17^e eeuw. De Haarlemmerbuurt is wat betreft oppervlakte niet veel kleiner dan de Jordaan maar aanzienlijk minder dicht bebouwd. In figuur 5.4 is dit goed te zien. Dit komt door de bedrijvigheid die vooral in dit deel van de stad te vinden was. Na een periode van verloederding is de Haarlemmerbuurt mede door de stadsvernieuwing opgeklommen tot levendige en aangename buurt (Stadswandellok Amsterdam, 2012). In de Haarlemmerbuurt zijn door de stadsvernieuwing relatief veel woningen te vinden die na 1970 zijn gebouwd.

Bron: Gemeente Amsterdam, 2009b

Figuur 5.4: Haarlemmerbuurt

Bron: Gemeente Amsterdam, 2009b

De Haarlemmerbuurt telt 9.046 inwoners verdeeld over ruim 5.100 woningen. De eigendomsverhouding in de buurt is te vinden in tabel 5.2. Ook hier is het grootste deel corporatiebezit. De gemiddelde woonduur is met 7,3 jaar korter dan de woonduur in de Jordaan (bron Gemeente Amsterdam, 2012c).

Tabel 5.2: Eigendomsverhouding Haarlemmerbuurt¹

	Absoluut	Relatief
Koop	1.426	27,8
Sociale huur	2.204	42,0
Particuliere huur	1.497	29,2
Totaal	5.127	100

Bron: Gemeente Amsterdam, 2012c

5.2 Respons en representativiteit

5.2.1 Respons

Van de in totaal 513 verstuurde enquêtes zijn er na het verstrijken van de uiterlijke datum waarop de bewoners de enquête retour konden sturen, 92 retour verzonden. Dit is een responsratio van bijna 18%. Aangezien er van een responsratio van minimaal 20% was uitgegaan en omdat de geretourneerde enquêtes niet gelijk verdeeld waren over de experimentele- en controlegroep, is besloten het analyseren uit te stellen. Door middel van het persoonlijk benaderen van bewoners uit de experimentele groep, zijn zes enquêtes aan de deur afgenomen. Daarnaast zijn er in de weken na de in de brief vermelde deadline nog tien ingevulde enquêtes binnengekomen. Op deze manier is de responsratio verhoogd naar ruim 21%. Ook is de verdeling over de groepen verbeterd hoewel er niet gesproken kan worden van een gelijke verdeling (zie tabel 5.3). Hier zal bij de interpretatie van de resultaten rekening mee gehouden moeten worden.

De enquêtes zijn op een enkele uitzondering na volledig ingevuld. Daarnaast hebben sommige bewoners extra informatie op de enquêtes geschreven waaruit blijkt dat de bewoners de vragen met aandacht en interesse hebben ingevuld. Ook op de laatste vraag of de respondent interesse heeft om eventueel verder te praten over de buurt, is boven verwachting positief gereageerd. Voor het kwalitatieve gedeelte van het onderzoek zal van deze mogelijkheid gebruik worden gemaakt.

Tabel 5.3: Responsratio van 513 verstuurde enquêtes

	Respons (eerste meting)		Respons (tweede meting)	
	absoluut	relatief	absoluut	relatief
Experimentele groep	33	6,4	45	8,8
Controle groep	59	11,5	63	12,3
Totaal	92	17,9	108	21,1

5.2.2 Representativiteit

De steekproef van 108 respondenten mag als representatief worden beschouwd als de persoonskenmerken niet te veel afwijken van de werkelijke populatie in de twee buurten. Om te kunnen vergelijken zijn de gegevens van de buurten Jordaan en Haarlemmerbuurt bij elkaar opgeteld en hiervan de percentages berekend. De kenmerken van de steekproef en de populatie in beide buurten zijn te vinden in tabel 5.4.

¹ Bij tabel 5.1 en 5.2 moet gezegd worden dat het aandeel van de koopsector in beide buurten naar alle waarschijnlijkheid groter is dan in beide tabellen is weergegeven. Dit komt omdat Dienst Wonen, Zorg en Samenleven Amsterdam beschikt over gedetailleerdere cijfers per buurt dan de gehanteerde bron (Gemeente Amsterdam, 2012c). Echter, bij Dienst Wonen, Zorg en Samenleven Amsterdam zijn de cijfers van het jaar 2012 nog niet bekend waardoor gekozen is om de cijfers van Bureau Onderzoek en Statistiek te gebruiken.

Tabel 5.4: Kenmerken van de respondenten (%) uit de steekproef en van de werkelijke populatie

	Steekproef	Werkelijke populatie
Geslacht		
Man	44,3	50,7
Vrouw	55,7	49,3
Leeftijd		
0-17	0	11,6
18-49	29,6	54,9
50-64	47,2	22
65+	23,1	11,5
Etniciteit		
Autochtoon	83,8	64,4
Westerse allochtoon	15,2	13,1
Niet-westerse allochtoon	1,0	22,5

Bron: Gemeente Amsterdam 2012c

Uit tabel 5.4 valt op te maken dat er een kleine oververtegenwoordiging is van vrouwen in de steekproef. Het gaat echter om een klein verschil waardoor dit geen probleem mag vormen voor de representativiteit van het onderzoek.

Een groter verschil tussen de steekproef en de werkelijke populatie is te vinden in de leeftijdsklassen. Relatief veel oudere bewoners hebben meegedaan aan dit onderzoek. Dit is vaak het geval bij onderzoeken met papieren vragenlijsten. Ouderen hebben vaak meer tijd omdat ze weinig of niet werken en veel thuis zijn. Een online vragenlijst zou juist het tegenovergestelde effect hebben omdat veel ouderen aanzienlijk minder bekend zijn met het internet. Om deze redenen is het verschil in leeftijd acceptabel.

Naast leeftijd is er ook een verschil te zien in de etniciteit van de respondenten in vergelijking met de werkelijke populatie. De groep autochtonen is groter terwijl de groep niet-westerse allochtonen klein is. Dit is te verklaren door de vraagstelling en de Nederlandse taal waarin de brief en vragenlijst is opgemaakt. De respondenten hadden in de vragenlijst de keuze om in te vullen tot welke bevolkingsgroep zij zichzelf rekenden. Het is goed mogelijk dat bewoners die formeel tot de groep allochtonen hoort zichzelf (inmiddels) als autochtoon zien. Daarnaast is er recentelijk veel ophef over het gebruik van de termen allochtoon en autochtoon. Sinds 13 februari 2013, gebruikt de gemeente Amsterdam beide termen niet meer (NOS, 2013). Bovendien vonden enkele respondenten het gebruik van de termen verouderd of niet juist. Dit maakt, samen met het mogelijke taalprobleem dat allochtonen kunnen hebben, duidelijk waarom er een ondervertegenwoordiging is van allochtonen in de steekproef. Ondanks de verschillen kan gesteld worden dat de steekproef als representatief mag worden beschouwd voor de beide onderzochte buurten.

5.3 Sociale cohesie

5.3.1 Gedragscomponent

In verschillende onderzoeken, zoals besproken in paragraaf 2.4, komt naar voren dat de mate van interactie tussen bewoners in een buurt afneemt. Technologische vernieuwingen, stadsvernieuwing en economische veranderingen worden als oorzaak gegeven. Desondanks wordt in het onderzoek van Bolt & Torrance (2005) aangegeven dat bijvoorbeeld het begroeten van buurtbewoners nog steeds belangrijk wordt gevonden.

In de vragenlijst zijn vijf verschillende stellingen opgenomen die het contact en de intensiteit van het contact tussen buurtbewoners meten. In tabel 5.5 zijn de scores van de bewoners op deze stellingen weergegeven. In het vervolg zal er gesproken worden over items in plaats van stellingen.

Uit de tabel valt op te maken dat bijna alle bewoners wel eens contact hebben met hun directe buurtgenoten (1,9% bijna nooit). Vooral het begroeten van buurtgenoten komt vaak voor. Daarnaast maakt het grootste deel van de bewoners af en toe een praatje met de andere buurtbewoners. Het kennen van de namen van buurtgenoten komt minder voor en het bezoeken

van buurtgenoten gebeurt weinig (25,9%) tot bijna nooit (40,7%). De contacten tussen de bewoners zijn voor het grootste deel oppervlakkig te noemen.

Tabel 5.5: Vormen en insititeit van contact tussen bewoners (in procenten, N=108)

	Heel vaak	Vaak	Af en toe	Weinig	Bijna nooit
Contact	14,8	34,4	27,8	21,3	1,9
Begroeten	55,6	30,6	12,0	0,9	0
Naam kennen	8,3	23,1	45,4	19,4	3,7
Praatje maken	12,0	36,1	40,7	5,6	5,6
Bezoeken	0,9	7,4	25,0	25,9	40,7

Omdat voor de meting van de verschillende begrippen in dit onderzoek meerdere items zijn gebruikt, zullen deze verschillende items bij elkaar opgeteld moeten worden. Er is in dit geval sprake van een combinatiescore.

Voordat de verschillende scores van de antwoorden op de vijf items ten aanzien van het contact tussen buurtbewoners bij elkaar opgeteld mogen worden, moeten eerst een aantal items worden gehercodeerd. Niet alle vragen zijn in positieve termen geformuleerd waardoor het bij elkaar optellen van de scores zonder te hercoderen, leidt tot foutieve conclusies. Na het hercoderen van de negatief gestelde items moet gecontroleerd worden of de verschillende items met elkaar samenhangen. De correlatie tussen de vijf verschillende items is in tabel 5.6 weergegeven. Met een betrouwbaarheid van 99% kan gesteld worden dat alle items significant met elkaar samenhangen, met uitzondering van de niet significante samenhang tussen de items begroeten en bezoeken.

Tabel 5.6: Correlatie tussen items van contact in de buurt

	Contact	Begroeten	Naam kennen	Praatje maken	Bezoeken
Contact	1	0,516**	0,697**	0,628**	0,520**
Begroeten	0,516**	1	0,548**	0,409**	0,096
Naam kennen	0,697**	0,548**	1	0,538**	0,431**
Praatje maken	0,628**	0,409**	0,538**	1	0,444**
Bezoeken	0,520**	0,096	0,431**	0,444**	1

** Correlatie is significant met een betrouwbaarheid van 99%

Vervolgens wordt er gekeken of de verschillende items intern consistent zijn zodat de items één schaal kunnen vormen. Dit wordt gedaan aan de hand van de homogeniteitsindex alpha of Cronbachs alpha. Hierbij kan de alpha een waarde hebben tussen de 0 en 1,00. Een alpha van 0 betekent dat er geen samenhang tussen de vragen is en een alpha van 1,00 betekent dat de vragen onderling consistent zijn (Baarda & De Goede, 2006). In Bryman (2008) wordt gesproken over een minimale Cronbachs alpha van 0,60 wanneer het gaat om het goedkeuren van het toetsen van een begrip.

De Cronbachs alpha van de vijf verschillende items voor contact is 0.823 (zie bijlage 2). Dit betekent een relatief goede interne consistentie tussen de verschillende items waardoor deze items tot één schaal omgevormd kunnen worden.

5.3.2 Normen- en waardencomponent

De gemeenschappelijke normen- en waardencomponent gaat over de mate van overeenkomstige opvattingen over de buurt en de bewoners (Van Beckhoven & Van Kempen, 2002). Aan de hand van vier verschillende items is er naar de normen en waarden van bewoners in beide buurten gevraagd. De antwoorden op deze items worden in tabel 5.7 weergegeven.

Tabel 5.7: Normen en waarden in de buurt (in procenten, N=107)

	Helemaal mee eens	Eens	Mee eens, mee oneens	Oneens	Helemaal mee oneens
Helpen	26,9	52,8	15,7	2,8	1,9
Netjes houden	32,4	50,0	15,7	1,9	0
Inzet buurt	10,3	43,0	33,6	11,2	1,9
Ergeren	51,9	30,6	12,0	4,6	0,9

Uit de tabel valt op te maken dat de bewoners over het algemeen dezelfde opvattingen hebben over de buurt en hun buurtbewoners. Meer dan driekwart van de bewoners vindt het belangrijk om hun buurtgenoten te helpen (79,7%), ergert zich aan hondenpoep en zwerfvuil op straat (82,5%) en hechten er belang aan dat buurtgenoten de straat en stoep netjes houden (82,4%). Het belang dat bewoners hebben om zich in te zetten voor de buurt is minder groot in vergelijking met de overige drie stellingen. Desalniettemin antwoordde meer dan de helft (53,3%) van de bewoners positief op deze vraag.

Om te controleren of de vier items over normen en waarden in de buurt ook samenhangen wordt gekeken naar de onderlinge correlatie tussen de vier items (zie tabel 5.8).

Tabel 5.8: Correlatie tussen items over normen en waarden in de buurt

	Helpen	Netjes houden	Inzet buurt	Ergeren
Helpen	1	0,331**	0,449**	0,121
Netjes houden	0,331**	1	0,459**	0,403**
Inzet buurt	0,449**	0,459**	1	0,367**
Ergeren	0,121	0,403**	0,367**	1

** Correlatie is significant met een betrouwbaarheid van 99%

De vier items hangen met een betrouwbaarheid van 99% significant met elkaar samen. Alleen het belang dat bewoners hechten aan het helpen van buurtbewoners en de mate waarin zij zich ergeren aan hondenpoep en zwerfvuil op straat, hangen niet significant met elkaar samen. De Cronbachs alpha van 0,682 laat zien dat de vier items onderling voldoende consistent zijn zodat ze omgevormd kunnen worden tot één schaal. Samenvattend kan gesteld worden dat de bewoners van de Jordaan en Haarlemmerbuurt overeenkomstige opvattingen hebben ten aanzien van de buurt en hun buurtgenoten.

5.3.3 Belevingscomponent

Bij de laatste component van sociale cohesie staat het gevoel dat bewoners hebben als het over de buurt en woonomgeving gaat, centraal. Naar aanleiding van het onderzoek van Bolt & Torrance (2005) zijn een aantal stellingen opgesteld die gaan over de beleving van de bewoners bij de buurt.

Tabel 5.9: De beleving van bewoners in de buurt (in procenten, N=108)

	Helemaal mee eens	Eens	Mee eens, mee oneens	Oneens	Helemaal mee oneens
Trots	23,1	45,4	25,9	4,6	0,9
Verbonden	28,7	51,9	15,7	2,8	0,9
Thuis voelen	47,2	42,6	6,5	2,8	0,9
Smaak	43,5	40,7	11,1	3,7	0,9

In tabel 5.9 valt af te lezen dat de bewoners een overwegend positief gevoel bij de buurt hebben. Meer dan 80% van de bewoners voelt zich thuis en verbonden met de buurt. Bijna 90% van de bewoners is van mening dat de buurt bij de smaak van de bewoner in kwestie past terwijl ongeveer driekwart van de bewoners zich trots voelt als er over de buurt wordt gesproken. Het aandeel bewoners dat een negatief antwoord gaf op de vier vragen is voor elke vraag erg klein (5,5% of minder). Hieruit kan geconcludeerd worden dat de buurtbewoners een positief gevoel bij de buurt hebben.

Uit de correlatiematrix van de belevingscomponent (zie bijlage 3) blijkt dat met een betrouwbaarheid van 99% gesteld kan worden dat de vier items significant met elkaar

samenhangen. De hoge Cronbachs alpha van 0,871 (zie bijlage 2) laat deze sterke onderlinge samenhang ook zien. Als gevolg van deze resultaten zijn de vier items omgevormd tot een nieuwe schaal die de belevingscomponent van sociale cohesie meet.

5.3.4 Sociale cohesie en persoons- en huishoudenseigenschappen

De verkregen schalen die de drie verschillende componenten van sociale cohesie vormen kunnen nu gebruikt worden om de mogelijke invloed van verschillende persoons- en huishoudenseigenschappen op de sociale cohesie in de buurt te onderzoeken. In paragraaf 2.6 en tabel 2.4 worden de gevonden relaties uit het onderzoek van Dekker & Bolt (2005) weergegeven. Tabel 5.10 geeft de samenhang tussen de drie componenten van sociale cohesie en de verschillende persoons- en huishoudenseigenschappen weer.

Tabel 5.10: Samenhang tussen sociale cohesie en persoons- en huishoudenseigenschappen

	Gedragscomponent	Normen- waardencomponent	en	Belevingscomponent
Geslacht	-0,062		0,018	-0,030
Leeftijd	0,106		-0,031	0,020
Opleiding	-0,029		0,056	-0,005
Tijd in de buurt	0,164***		0,209**	0,096
Nationaliteit	0,087		0,094	-0,053
Inkomen	0,053		0,061	0,006
Kinderen	0,186***		0,144	0,087
Eigenaar woning	0,169***		0,242**	0,281*
Woonduur	0,143		0,034	0,196**

* Correlatie is significant met een betrouwbaarheid van 99%

** Correlatie is significant met een betrouwbaarheid van 95%

*** Correlatie is significant met een betrouwbaarheid van 90%

Uit tabel 5.10 valt op te maken dat een groot deel van de persoons- en huishoudenseigenschappen beperkt en daardoor niet significant van invloed is op de sociale cohesie in de onderzochte buurten. Dit geldt voor het geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, nationaliteit van de bewoners en het inkomen van het huishouden. Op de overige variabelen zijn wel significante verbanden gevonden.

Met een betrouwbaarheid van 90% kan gesteld worden dat bewoners van een koopwoning meer contacten en interactie in de buurt hebben dan bewoners van een particuliere huurwoning of een huurwoning van een woningcorporatie. Dit komt overeen met het verband dat bewoners van een koopwoning een groter sociaal netwerk in de buurt hebben, welke in het onderzoek van Dekker & Bolt (2005) naar voren kwam. Ook voor de overige twee componenten is een significant verband gevonden met het wel of niet eigenaar zijn van een woning. Met 99% betrouwbaarheid kan gesteld worden dat bewoners met een koopwoning hoger scoren op de belevingscomponent. Deze uitkomst volgt de beschreven theorie van Dekker & Bolt (2005) waarbij huiseigenaren meer binding in de buurt hebben. Opvallend is dat ook voor de normen- en waardencomponent een positief significant verband is gevonden (met 95% betrouwbaarheid). Uit de theorie kwam naar voren dat verwacht kon worden dat eigenaren van een woning juist een lagere tolerantie ten aanzien van de buurt zouden hebben.

Ook het significante verband tussen het hebben van een baan en de normen- en waardencomponent komt niet overeen met de door Dekker & Bolt (2005) beschreven samenhang. Volgens Dekker & Bolt (2005) neemt de tolerantie af als bewoners een baan hebben en daardoor minder tijd in de buurt doorbrengen. In dit onderzoek blijkt (met een betrouwbaarheid van 95%) juist een significant verband te bestaan tussen het hebben van een baan en een hogere score op de normen- en waardencomponent.

Met een betrouwbaarheid van 90% is uit tabel 5.10 op te maken dat bewoners met een baan hoger scoren op de gedragscomponent dan bewoners zonder baan (of met een baan van minder dan 20 uur). Dit staat haaks op de theorie dat bewoners met een baan minder sociale netwerken in de buurt zouden hebben. Een mogelijke verklaring kan gevonden worden in de verschillende definities die in de verschillende onderzoeken, waaronder deze, worden gegeven. Een bewoner met een baan van meer dan 20 uur in de week kan nog steeds veel tijd in de buurt

doorbrengen terwijl een bewoner zonder baan maar met andere bezigheden minder in de buurt is te vinden. Daarom moeten resultaten zoals deze, voorzichtig geïnterpreteerd worden.

Het hebben van kinderen heeft volgens de theorie een positieve invloed op de gedragscomponent van bewoners doordat het sociale netwerk van een bewoner dan groter is. Met een betrouwbaarheid van 90% wordt dit verband terug gevonden in dit onderzoek.

Het laatste significante verband is gevonden tussen de woonduur en de belevingscomponent van sociale cohesie. Met een betrouwbaarheid van 95% kan gesteld worden dat een langere woonduur de buurtbeleving significant verhoogd. Dit komt overeen met het geschetste verband uit paragraaf 2.6 waarbij een langere woonduur een hogere gehechtheid aan de buurt als gevolg heeft.

Voor een aantal persoons- en huishoudenseigenschappen is in dit onderzoek geen verband met een of meerdere componenten van sociale cohesie gevonden. Voor de overige kenmerken zijn zwakke verbanden gevonden. Hier moet rekening mee worden gehouden bij de interpretatie van deze resultaten.

5.4 Gevoel van veiligheid

De tweede dimensie van leefomgevingskwaliteit is het gevoel van veiligheid. De bewoners van de Jordaan en Haarlemmerbuurt voelen zich over het algemeen veilig in de buurt waar ze wonen (zie tabel 5.11). Meer dan 70% van de bewoners ervaart geen onveiligheidsgevoelens in de directe woonomgeving en de helft van de bewoners ervaart geen geluidsoverlast van omwonenden. Ook heeft meer dan de helft van de bewoners geen last van andere vormen van overlast door omwonenden. Diefstal en vernieling van bijvoorbeeld fietsen of auto's komt volgens meer dan de helft (bijna 65%) van de bewoners niet veel voor in de buurt.

Tabel 5.11: Gevoel van veiligheid van bewoners (in procenten, N=107)

	Helemaal mee eens	Eens	Mee eens, mee oneens	Oneens	Helemaal mee oneens
Onveiligheidsgevoelens	1,9	10,2	16,7	43,5	27,8
Geluidsoverlast	7,4	22,2	20,4	38,0	12,0
Andere vormen overlast	8,4	17,8	18,7	39,3	15,9
Vernieling of diefstal	1,9	14,8	19,4	50,9	13,0

Tussen alle vier de verschillende items is een significant verband gevonden (zie bijlage 3). De grootste samenhang is gevonden tussen de twee items met overlast als onderwerp (Pearson's $r = 0,715$ met een betrouwbaarheid van 99%). De vier items mogen samen omgevormd worden tot één schaal aangezien de Cronbachs Alpha 0,794 is. Op deze manier kan het gevoel van veiligheid van elke bewoner aan de hand van deze nieuwe schaal weergegeven worden.

Er zijn geen significante verbanden gevonden tussen de verschillende persoons- en huishoudenseigenschappen en het gevoel van veiligheid. Deze verbanden werden op basis van het onderzoek van De Hart e.a. (2002) wel verwacht. Dit resultaat en het lage aantal van zwakke verbanden die gevonden zijn in paragraaf 5.3, geven aan dat persoons- en huishoudenseigenschappen een relatief kleine rol spelen in dit onderzoek.

5.5 Fysieke leefomgeving

De derde en laatste dimensie van leefomgevingskwaliteit is de fysieke leefomgeving. Aan de hand van twee stellingen omtrent de woningen en stoep (portiek/trappenhuis) is naar de mening van de bewoners over de fysieke leefomgeving gevraagd. Uit onderstaande tabel (5.12) valt op te maken dat meer dan de helft van de bewoners positief is over de leefomgeving en de invloed van de directe omwonenden hierop. Daarnaast is te zien dat bijna een kwart van de bewoners negatief is over het onderhoud van de stoep (portiek/trappenhuis) terwijl dit percentage bij het onderhoud van de woningen slechts 10,2% is.

Tabel 5.12: De (directe) fysieke leefomgeving (in procenten, N=108)

	Helemaal mee eens	Eens	Mee eens, mee oneens	Oneens	Helemaal mee oneens
Fysiek: Woningen	6,5	49,1	34,3	9,3	0,9
Fysiek: Stoep	9,3	42,6	24,1	19,4	4,6

Tussen de twee items van de fysieke leefomgeving is met een betrouwbaarheid van 90% een significant verband gevonden (Pearson's $r = 0,184$). De samenhang tussen de verbanden is zwak. Een mogelijke verklaring van de zwakke samenhang tussen beide items is het feit dat niet alle bewoners de stoep (portiek/trappenhuis) zelf schoonhouden, waar in de stelling duidelijk naar gevraagd wordt. Een bewoner uit het onderzoek gaf dit door middel van een aantekening aan (zie foto 5.1).

Foto 5.1: Verklaring zwak verband tussen items van de fysieke leefomgeving

helemaal mee oneens   oneens   mee eens, mee oneens   eens   helemaal mee eens

6.5. Ik vind dat de woningen in mijn straat goed onderhouden worden door de bewoners

helemaal mee oneens   oneens   mee eens, mee oneens   eens   helemaal mee eens

6.6. Ik vind dat de stoep (portiek/trappenhuis) schoon wordt gehouden door omwonenden

helemaal mee oneens   oneens   mee eens, mee oneens   eens   helemaal mee eens

wordt schoongemaakt.
Betalen we voor elke 2 weken

Door de zwakke samenhang en een lage Cronbachs alpha ($\alpha = 0,301$) kunnen de twee items niet omgevormd worden tot een nieuwe schaal. Hier moet rekening mee worden gehouden in het vervolg van het onderzoek. Beide items zullen worden meegenomen in de analyses en bij de interpretatie van de resultaten zal hier rekening mee moeten worden gehouden.

5.6 Leefomgevingskwaliteit

In de vorige paragrafen van dit hoofdstuk zijn de verschillende componenten en dimensies los van elkaar besproken. In deze paragraaf wordt gekeken naar de onderlinge verbanden tussen de verschillende componenten en dimensies.

Tabel 5.12: Correlatie tussen leefomgevingscomponenten en dimensies

	Gedrag- component	Normen- en waarden- component	Belevings- component	Gevoel van veiligheid	Fysiek: Woningen	Fysiek: Stoep
Gedrag-component	1	0,526*	0,497*	0,200**	0,156	0,108
Normen- en waardencomponent	0,526*	1	0,488*	0,008	0,030	0,033
Belevingscomponent	0,497*	0,488*	1	0,314*	0,078	0,170***
Gevoel van veiligheid	0,200**	0,008	0,314*	1	0,432*	0,188***
Fysiek: Woningen	0,156	0,030	0,078	0,432*	1	0,184***
Fysiek: Stoep	0,108	0,033	0,170***	0,188***	0,184***	1

* Correlatie is significant met een betrouwbaarheid van 99%

** Correlatie is significant met een betrouwbaarheid van 95%

*** Correlatie is significant met een betrouwbaarheid van 90%

Tabel 5.12 geeft de correlatiecoëfficiënten van de verschillende componenten en dimensies weer. Uit deze tabel blijkt dat de drie verschillende componenten van sociale cohesie significant met elkaar samenhangen. De onderlinge verbanden zijn positief en de samenhang is matig sterk te noemen. Deze uitkomsten komen overeen met de onderzoeksresultaten van Bolt & Torrance (2005). Negatieve verbanden zijn er tussen de verschillende componenten van sociale cohesie op buurniveau niet gevonden, hoewel dit bijvoorbeeld wel in de theorie van Schuyt (1997) is beschreven. De interactie kan volgens Schuyt (1997) juist omhoog gaan als er geen overeenstemming is over de regels wat betreft het leefklimaat in de buurt (normen- en waardencomponent). Dit verband is in dit onderzoek niet gevonden. De verschillende componenten van sociale cohesie op buurniveau hangen positief met elkaar samen.

Het door Tournel (2007) beschreven verband tussen het gevoel van veiligheid en de interactie tussen bewoners is in dit onderzoek terug te vinden. Het gaat hierbij om een zwak verband (Pearson's $r = 0,200$, bij een betrouwbaarheid van 95%). Een sterker verband is terug te vinden tussen het gevoel van veiligheid en de belevingscomponent van bewoners (Pearson's $r = 0,314$, bij een betrouwbaarheid van 99%). Dit is te verklaren omdat het gevoel dat bewoners bij de buurt hebben centraal staat bij de belevingscomponent. (On)veiligheidsgevoelens dragen hierdoor positief, dan wel negatief, aan bij.

De fysieke leefomgeving kan niet aan de hand van één schaal worden gemeten aangezien in paragraaf 5.5 naar voren kwam dat de items niet intern valide zijn. Om deze reden zijn de twee items over de fysieke leefomgeving in tabel 5.12 opgenomen. Uit de tabel valt op te maken dat er een verband te vinden is tussen het gevoel van veiligheid en de fysieke leefomgeving. Voor beide items over de fysieke leefomgeving wordt een significant verband gevonden met het gevoel van veiligheid. Hiermee wordt de theorie van Tournel (2007) bevestigd voor dit onderzoek. Goed onderhoud van de woonomgeving door omwonenden kan een positieve invloed hebben op de veiligheidsgevoelens van bewoners.

Het verband tussen de fysieke leefomgeving en de verschillende componenten van sociale cohesie kan in dit onderzoek niet bevestigd worden. Alleen voor de belevingscomponent is een lage correlatie (Pearson $r = 0,170$, bij een betrouwbaarheid van 90%) met één van de twee items van de fysieke leefomgeving gevonden. Voor de overige componenten is geen significant verband gevonden. De beschreven verbanden in het onderzoek van de WRR (2005) kunnen in dit onderzoek niet worden bevestigd. Een mogelijke oorzaak is al gegeven in paragraaf 5.5.

5.7 Reflectie

Uit de eerste analyses van dit onderzoek is gebleken dat de onderzochte buurten hoog scoren als het om de leefomgevingskwaliteit gaat. Zo blijkt dat bijna de helft van de bewoners vaak tot heel vaak contact met andere buurtgenoten heeft, hebben de bewoners overeenkomstige opvattingen over de buurt en heerst er bij het grootste gedeelte van de bewoners een positief gevoel als het om de buurt en haar bewoners gaat. Daarnaast voelen de bewoners zich voor het grootste deel

veilig in de buurt. Wat betreft de fysieke leefomgeving is meer dan de helft van bewoners positief.

Ten aanzien van de persoons- en huishoudenseigenschappen kan gesteld worden dat de verbanden die gevonden zijn met de verschillende componenten van sociale cohesie, zwak van aard zijn. Bovendien zijn er geen verbanden gevonden met het gevoel van veiligheid van buurtbewoners. Hierdoor wordt er bij de verdere analyses geen rekening gehouden met de verschillende persoons- en huishoudenseigenschappen. Omdat het onderzoek in twee aangrenzende buurten binnen het stadsdeel Centrum plaatsvindt, mag er van uit worden gegaan dat de invloed van buiten de buurt door bijvoorbeeld de gemeente en woningcorporaties niet veel verschilt. Om deze reden zal het vervolg van het onderzoek zich richten op de verschillende dimensies van de leefomgevingskwaliteit. De hoge scores op de verschillende dimensies leidt tot de vraag in hoeverre er een verschil kan worden gemeten in de leefomgevingskwaliteit in gebieden met short stay vergunningen (experimentele groep) en gebieden zonder deze vergunningen (controlegroep). Dit kernonderdeel van het onderzoek zal in hoofdstuk 6 aan bod komen. Hierbij zal eerst worden gekeken naar de cijfers die de bewoners aan de buurt geven.

Hoofdstuk 6. Resultaten

In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op de leefomgevingskwaliteit van beide buurten in het onderzoek. Om antwoord te geven op de laatste deelvraag ‘*Heeft de invoering van het short stay beleid in Amsterdam geresulteerd in een positief of negatief effect op de leefbaarheid in een buurt?*’ worden de resultaten van de experimentele groep en de controlegroep met elkaar vergeleken. In paragraaf 6.1 worden de cijfers voor de tevredenheid met de buurt voor de afgelopen jaren met elkaar vergeleken. Vervolgens zal er in paragraaf 6.2 worden gekeken naar de verschillen tussen de experimentele- en onderzoeksgroep op de verschillende dimensies van de leefomgevingskwaliteit. Paragraaf 6.3 gaat verder in op de antwoorden van beide groepen ten aanzien van de vragen over de invloed van wisselende huurders. Op deze manier is op een directe manier gevraagd naar de invloed van short stayers op de buurt. Paragraaf 6.4 zal de belangrijkste bevindingen van dit hoofdstuk behandelen waarna deze bevindingen in paragraaf 6.5 aangevuld worden met informatie verkregen uit gesprekken met een aantal bewoners. Een korte reflectie sluit dit hoofdstuk af.

6.1 Tevredenheid met de buurt

De dienst Wonen, Zorg en Samenleven van de gemeente Amsterdam doet elke twee jaar onderzoek naar de woningmarkt van Amsterdam. Dit wordt gedaan in samenwerking met de Amsterdamse woningcorporaties en stadsdelen. In deze onderzoeken wordt ook gekeken naar de tevredenheid van bewoners met hun buurt. In tabel 6.1 zijn de gemiddelde cijfers vanaf 2001, voor beide buurten en Amsterdam als geheel weergegeven. In vergelijking met Amsterdam als geheel worden er aanzienlijk hogere cijfers voor de buurten gegeven. Gesteld kan worden dat de bewoners in beide buurten tevreden over de buurt zijn getuige de ruime voldoende die beide buurten scoren.

Tabel 6.1: Tevredenheid bewoners met buurt van 2001 tot en met 2011

	2001	2007	2009	2011
Haarlemmerbuurt	7,7	8,3	8,5	8,3
Jordaan	7,9	8,1	8,3	8,3
Amsterdam	6,7	7,2	7,3	7,3

Bron: Gemeente Amsterdam, 2012d

Voor dit onderzoek is begin 2013 dezelfde vraag aan de bewoners gesteld. Het gecombineerde cijfer voor beide buurten is afgerond een 8,2. Gesteld kan worden dat de tevredenheid met de buurt nog steeds hoog is en nauwelijks is afgenomen. Als er wordt gekeken naar het gemiddelde cijfer in zowel de experimentele- als de controlegroep, blijkt dat de bewoners uit de controlegroep (8,2) een positiever oordeel over de buurt hebben dan de bewoners uit de experimentele groep (8,1). Dit is op basis van gemiddelden want een significant verschil is tussen de twee groepen niet te vinden (zie bijlage 4). Het verschil in cijfers heeft onder andere te maken met het laagste cijfer dat in de experimentele groep is gegeven (2,0). Dit cijfer is een stuk lager dan het laagste cijfer in de controlegroep (5,0). Het gemiddelde van de experimentele groep wordt net als de controlegroep een 8,2 als deze lage uitschieter uit de analyse wordt gehouden (zie tabel bijlage 4). Op deze manier is de invloed van een outlier op het gemiddelde cijfer goed te zien. Voor de volgende analyses wordt het verschil tussen beide groepen als uitgangspunt genomen.

6.2 De twee groepen vergeleken

6.2.1 Sociale cohesie

In deze paragraaf zal verder in worden gegaan op de verschillen tussen de experimentele- en controlegroep. Voor beide groepen worden de gemiddelde scores op de verschillende

componenten van sociale cohesie en de andere dimensies van de leefomgevingskwaliteit berekend en met elkaar vergeleken. Dit wordt gedaan aan de hand van de niet-parametrische Mann-Whitney toets. Er is gekozen voor deze niet-parametrische toets omdat de steekproef niet aselekt is.

Aan de hand van de scores van beide groepen op de verschillende samengevoegde schalen (zie paragraaf 5.3 & 5.4) en de losse items van de fysieke leefomgeving, wordt gekeken of de experimentele- en controlegroep significant van elkaar verschillen. De nulhypothese bij deze Mann-Whitney toetsen is dat de verdeling van de verschillende componenten en dimensies tussen beide groepen gelijk is.

Als er van uit wordt gegaan dat de richting van een verband vooraf niet bekend is, wordt een tweezijdige toets uitgevoerd (De Vocht, 2007). Voor de Mann-Whitney toets wordt standaard het tweezijdige significantieniveau gegeven (zie bijlage 5). De uitvoer in de bijlage laat zien dat er voor geen enkel component of dimensie een significant verband tussen beide groepen gevonden is. Gesteld kan worden dat de verdeling op alle componenten en dimensies tussen beide groepen, niet significant van elkaar verschilt. Echter, in paragraaf 2.4 en paragraaf 2.8 wordt de richting van het verband tussen het gedragscomponent van sociale cohesie en de invloed van short stayers op dit component als bekend verondersteld. Van de drie componenten van sociale cohesie wordt de grootste invloed van short stayers op het gedragscomponent verondersteld waarbij er uit wordt gegaan van een negatieve samenhang. Doordat de richting van het verband (theoretisch) bekend is, is het mogelijk gebruik te maken van eenzijdige toetsing. Hierbij worden de tweezijdige overschrijdingskansen gehalveerd. Dit leidt tot een significantieniveau van 0,086 voor het gedragscomponent. Uit de tabel in bijlage 5 valt verder op te maken dat de gemiddelde rangorde voor de controlegroep (57,48) hoger is dan de gemiddelde rangorde van de experimentele groep (49,21). Dit betekent dat de bewoners uit de controlegroep hogere scores op de gedragscomponent dan bewoners uit de experimentele groep. Met een betrouwbaarheid van 90% wordt de nulhypothese van verworpen. De verdeling van beide groepen op de gedragscomponent is niet gelijk. De gestelde hypothese uit paragraaf 2.8; *'Er is een negatieve samenhang tussen de aanwezigheid van short stayers in de directe woonomgeving en de mate van interactie tussen bewoners'* wordt hierdoor niet verworpen.

Voor de overige componenten van sociale cohesie wordt niet uitgegaan van een duidelijk effect van de aanwezigheid van short stayers op deze componenten. Daarbij is het onduidelijk of het om een positief, dan wel negatief verband gaat. Om deze reden is eenzijdig toetsen niet geschikt. Voor de overige twee componenten wordt de nulhypothese van de Mann-Whitney toets niet verworpen waardoor de nulhypothese van een gelijke verdeling tussen beide groepen, overeind blijft.

6.2.2 Gevoel van veiligheid en de fysieke leefomgeving

Ook voor de twee andere dimensies van de leefomgevingskwaliteit wordt een verschil tussen de experimentele- en controlegroep verwacht. Het gaat hierbij om een negatieve samenhang tussen de aanwezigheid van short stayers (experimentele groep) en het gevoel van veiligheid. Omdat er sprake is van een (theoretisch) verband waarbij de richting bekend is, is het toegestaan eenzijdig te toetsen. De uitvoer in bijlage 5 laat zien dat ook met eenzijdig toetsen, ($\text{sig} = 0,239/2 = 0,119$) de nulhypothese niet verworpen wordt. Er is geen significant verband gevonden tussen het gevoel van veiligheid en de aanwezigheid van short stayers in de buurt, ondanks dat de score van de experimentele groep (49,88) op de mean ranks aanzienlijk lager is dan de score van de controlegroep (56,99). Er is een verschil maar deze blijkt niet significant te zijn. De tweede hypothese *'Er is een negatieve samenhang tussen de aanwezigheid van short stayers in de directe woonomgeving en het gevoel van veiligheid van bewoners'* wordt hierdoor verworpen.

In paragraaf 2.8 wordt ook een negatieve samenhang verondersteld tussen de aanwezigheid van short stayers in de buurt en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving van bewoners. Aangegeven wordt dat dit verband minder belangrijk is en daardoor ook minder snel terug te vinden zal zijn. De kwaliteit van de fysieke leefomgeving speelt in tegenstelling tot de andere twee dimensies een kleinere rol van betekenis als het gaat om de leefomgevingskwaliteit. Op beide items van de fysieke leefomgeving is geen significant verschil tussen de verdelingen van beide groepen te zien. De mean ranks zijn daarbij ook zo goed als gelijk aan elkaar. De derde

opgestelde hypothese 'Er is een negatieve samenhang tussen de aanwezigheid van short stayers in de directe woonomgeving en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving van bewoners' wordt hierdoor verworpen.

Op basis van de algemene vragen over de leefomgevingskwaliteit van de bewoners is alleen een significant verschil tussen de verdelingen van de experimentele- en controlegroep gevonden ten aanzien van de gedragscomponent. Op dit onderdeel werd ook de grootste invloed van de aanwezigheid van short stayers verwacht. De betrouwbaarheid van 90% is echter niet optimaal. In de volgende paragraaf zal daarom verder worden ingegaan op de mogelijke verschillen tussen beide groepen aan de hand van de vragen over de invloed van wisselende huurders (zie bijlage 1).

6.3 De invloed van wisselende huurders

Terwijl in paragraaf 6.2 de algemene vragen ten aanzien van de leefomgevingskwaliteit besproken zijn, zullen in deze paragraaf de vragen over het effect van wisselende huurders geanalyseerd worden. Via deze vragen wordt direct aan de bewoners gevraagd of zij een effect van de aanwezigheid van wisselende huurders merken, in tegenstelling tot de vragen die in paragraaf 6.2 zijn behandeld.

Om een beeld te schetsen van de antwoorden van beide groepen op de verschillende stellingen ten aanzien van de invloed van wisselende huurders, is tabel 6.2 weergegeven. Hierin zijn de antwoorden uit de enquête samengevoegd naar twee antwoordmogelijkheden om voldoende celvulling te verkrijgen (zoals eerder vermeld in paragraaf 3.2). Omdat van een negatieve invloed van wisselende huurders op de leefomgevingskwaliteit wordt uitgegaan, wordt dit verband onderzocht. Een mogelijk positief significant verband tussen de invloed van wisselende huurders en de leefomgevingskwaliteit is ook onderzocht maar dit verband bleek uit de resultaten van de analyses niet te bestaan.

Tabel 6.2: Invloed van wisselende huurders op beide groepen (in %)

		Experimentele groep	Controlegroep
Contact met omwonenden	Minder	25,6	26,7
	Niet minder/meer	74,4	73,3
Behoeftte om straat schoon te houden	Minder	9,3	8,3
	Niet minder/meer	90,7	91,7
Neiging om in te zetten voor woonomgeving	Minder	11,9	23,7
	Niet minder/meer	88,1	76,3
Binding met woonomgeving	Minder	20,9	15
	Niet minder/meer	79,1	85
Geluidsoverlast	Meer	34,9	23,3
	Niet meer/minder	65,1	76,7
Andere vormen van overlast	Meer	30,2	16,7
	Niet meer/minder	69,8	83,3
Onveiligheidsgevoelens	Meer	4,6	8,5
	Niet meer/minder	95,4	91,5
Straat schoon	Minder	34,9	20
	Niet minder/meer	65,1	80
Portiek/stoep schoon	Minder	18,6	10
	Niet minder/meer	81,4	90

Uit tabel 6.2 valt op te maken er een aantal stellingen zijn waarbij de negatieve invloed van wisselende huurders voor beide groepen hetzelfde is. Daarnaast zijn er een aantal stellingen waarbij een groter aandeel van de experimentele groep, in vergelijking met de controlegroep, een negatieve invloed van wisselende huurders ondervindt. Tenslotte zijn er twee stellingen waarbij een hoger aandeel van de controlegroep een negatieve invloed van wisselende huurders ondervindt, in vergelijking met de experimentele groep. Aan de hand van de Fisher's Exact toets wordt getoetst of er tussen de experimentele- en controlegroep een statistisch verband is. De nulhypothese is dat er geen verband is. De uitkomsten van deze analyse (zie bijlage 6) worden in tabel 6.3 weergegeven.

Tabel 6.3: Overschrijdingskansen

	Fisher's Exact overschrijdingskans (eenzijdig)
Contact met omwonenden	0,544
Behoeftte om straat schoon te houden	0,565
Neiging om in te zetten voor woonomgeving	0,106
Binding met woonomgeving	0,300
Geluidsoverlast	0,144
Andere vormen van overlast	0,083
Onveiligheidsgevoelens	0,368
Straat schoon	0,072
Portiek/stoep schoon	0,167

Zeven van de negen overschrijdingskansen zijn groter dan 0,1 waardoor de nulhypothese voor deze items niet verworpen wordt. Er is voor deze items geen statistisch significant verband gevonden. Voor de overige twee items kan met een betrouwbaarheid van 90% gesteld worden dat de nulhypothese verworpen wordt. Met een betrouwbaarheid van 90% is sprake van een significant verband tussen het ervaren van andere vormen van overlast en de groepsvariabele. Ook is er een significant verband tussen het schoonhouden van de straat en de groepsvariabele. De experimentele groep ervaart meer andere vormen van overlast en vind de straat minder schoon dan de controlegroep. Beide verbanden zijn significant met een betrouwbaarheid van 90%. Samenvattend kan gezegd worden dat wisselende huurders op twee van de negen onderzochte items een negatieve invloed op de leefomgevingskwaliteit hebben.

6.4 Conclusie

De bewoners van de Jordaan en Haarlemmerbuurt geven de buurt waarin ze woonachtig zijn een ruime voldoende. Het gemiddelde cijfer voor beide buurten ligt hiermee ongeveer een punt hoger dan het gemiddelde cijfer voor heel Amsterdam. Beide buurten scoren dus bovengemiddeld als het om de tevredenheid met de buurt gaat. Het cijfer dat de bewoners in dit onderzoek hebben gegeven voor de buurt is slechts een algemeen cijfer en gaat niet in op de specifieke aspecten die een rol spelen bij de leefomgevingskwaliteit van een buurt.

Bij het onderzoeken van deze specifieke aspecten staan de verschillen tussen de experimentele- en controlegroep centraal. Op basis van algemene vragen over de leefomgevingskwaliteit is ten aanzien van het meest oppervlakkige onderdeel, het contact tussen bewoners (gedragscomponent), een significant verschil gevonden tussen beide groepen. Met betrekking tot de beschreven theorie werd op dit onderdeel ook de grootste invloed van short stayers verwacht. Het contact en de intensiteit van het contact tussen buurtgenoten is door de aanwezigheid van short stayers minder dan de mate van contact in de controlegroep. Wel moet gesteld worden dat dit verband niet terug is gevonden in het laatste deel van de analyse waarbij direct werd gevraagd naar de invloed van wisselende huurders. Hier tegenover kan weer gesteld worden dat desondanks meer dan een kwart van de bewoners uit de experimentele groep aangeeft minder contact te hebben met omwonenden.

Op de overige twee componenten van sociale cohesie werd een relatief kleine invloed van short stayers op de leefomgevingskwaliteit verwacht. Deze verbanden werden dan ook niet gevonden in zowel de eerste analyses die gedaan werden op basis van de algemene vragen, als de analyses waarbij direct gevraagd werd naar de invloed van wisselende huurders. Een mogelijk oorzaak kan gevonden worden in de door de gemeente ingestelde quota van het aantal short stay vergunningen die per buurt vergeven kunnen worden. Een mogelijke invloed van short stayers is minder snel te meten op de algemene normen en waarden die gelden én de beleving van bewoners, dan de mate en intensiteit van contact die per dag kan veranderen. De wijziging van het beleid eind 2012 en daarmee de verandering van gestelde quota zou op deze twee componenten dus een grote invloed kunnen hebben.

Ten aanzien van de tweede dimensie (gevoel van veiligheid) is in eerste instantie geen significant verschil gevonden tussen de experimentele- en controlegroep. Ook als er direct wordt gevraagd naar de invloed van wisselende huurders op het (on)veiligheidsgevoel van bewoners, is

er geen significant verschil te zien tussen beide groepen. Alleen op het gebied van overlast (geen geluidsoverlast) is een significant verschil tussen de experimentele groep en de controlegroep gemeten. Een hoger percentage bewoners uit de experimentele groep geeft aan hier last van te hebben.

Als laatste is de fysieke dimensie van de leefomgevingskwaliteit onderzocht. Op deze dimensie werd de minste invloed van short stayers verwacht. Bij de analyse van de algemene vragen werd deze verwachting bevestigd en geen significant verschil tussen de groepen gevonden. De directe vragen over de invloed van wisselende huurders op de fysieke leefomgeving laat met een betrouwbaarheid van 90% echter wel een significant verschil zien tussen beide groepen. Bewoners uit de experimentele groep geven aan dat de straat minder schoon is door de invloed van wisselende huurders. Omdat het om een verschil op één item gaat met een betrouwbaarheid van 90% moet dit resultaat voorzichtig worden geïnterpreteerd, alhoewel een significant verschil is gemeten.

6.5 Interviews

Voor extra achtergrondinformatie zijn een aantal telefonische interviews met bewoners uit zowel de experimentele- als controlegroep afgenomen. Bij alle interviews zijn dezelfde vragen gesteld waarbij aan de bewoners. De uitkomsten van de gesprekken zullen in deze paragraaf besproken worden en de gesprekken zelf zijn terug te vinden in bijlage 7.

6.5.1 Leefomgevingskwaliteit

Voor iedere bewoner blijkt leefbaarheid (in dit onderzoek aangegeven met het begrip leefomgevingskwaliteit) uit andere dimensies te bestaan, of verschilt de waarde die de bewoners aan de verschillende dimensies hechten. Een aantal bewoners hecht meer waarde aan de contacten die ze hebben in de buurt. Zo verklaart een bewoner (C1):

“De buurt is leefbaar want we kennen elkaar allemaal (...) de eerste 20 nummers ken ik allemaal, aan beide kanten.”

Andere bewoners denken vooral aan het onderhoud van de buurt (E3) en de mate van overlast (C3) als het over de leefomgevingskwaliteit van de buurt gaat:

“Wat ik heel belangrijk vind is dat de zaak schoon is en dat je het gevoel krijgt dat de gemeente zich bekommert om het vrij houden van de straten van vuil en eventuele andere dingen.”

“Omdat ik op een hoek woon in een straat met allemaal cafés, is dat je op een gegeven moment wel je nachtrust hebt belangrijk voor de leefbaarheid van de buurt.”

Uit deze twee antwoorden blijkt dat leefomgevingskwaliteit een complex begrip is zoals ook al is omschreven in het theoretisch kader. Wat uit de gesprekken naar voren kwam is dat bijna alle bewoners erg tevreden zijn met de leefomgevingskwaliteit in hun buurt. Er werden voorbeelden van kleine ergernissen genoemd zoals zwerfvuil en wildplassen maar over het algemeen zijn de bewoners erg tevreden en realistisch, zoals ook blijkt uit de volgende uitspraak van een bewoner (E2):

“Ik heb alleen wel eens last van een café bij mij aan de overkant op de hoek (...) maar dat is ook inherent aan het in het centrum wonen.”

De waarde die de bewoners aan de sociale contacten in de buurt hechten blijkt in vergelijking met de veiligheidsbeleving en de fysieke gesteldheid van de buurt, redelijk groot te zijn. Bijna elke bewoner zegt veel van de buurtbewoners te kennen terwijl een andere bewoner graag nog meer bewoners wat beter zou willen leren kennen (C1):

“Als ik het over de straat heb (...) zou het leuk zijn om één of ander straatfeest te hebben om de zoveel tijd, zodat mensen elkaar wat betere leren kennen.”

Uit de verschillende interviews komt naar voren dat het hebben van sociale contacten voor de leefomgevingskwaliteit van een buurt nog steeds van belang is. Buurtbewoners hebben nog steeds verwachtingen van elkaar zoals ook in paragraaf 2.4.3 is beschreven.

6.5.2 Short stay

Na de beantwoording van een aantal algemene vragen werd verder ingegaan op de invloed van wisselende huurders (short stayers) op de buurt. Er werd gevraagd naar de kennis van de bewoners ten aanzien van het short stay beleid en de mogelijke invloed van short stayers. Op de vraag in hoeverre bewoners merken dat er short stayers in de buurt wonen en een mogelijke invloed op de leefomgevingskwaliteit uitoefenen, werd door het grootste deel van de bewoners afwijzend gereageerd. Alle geïnterviewde bewoners uit de controlegroep verklaarden, geen weet te hebben van deze short stayers. Zoals de volgende bewoner stelt (C2):

“Het is niet iets wat mij opvalt, het is hier niet aan de orde.”

Een andere bewoner uit de controlegroep gaat verder in op de mogelijke gevolgen van wisselende huurders (C3):

“Je woont hier erg dicht op elkaar, je kijkt dus allemaal bij elkaar naar binnen. Dus als je veel wisselende huurders zou hebben zou dat zeer irritant zijn, en dat is dus niet zo.”

De bewoners uit de experimentele groep geven ook niet allemaal aan dat er sprake is van een invloed van short stayers op de leefomgevingskwaliteit. Een bewoner (E2) geeft aan dat Amsterdam een internationale stad is en dat de invloed van short stayers voor de bewoner niet specifiek opvalt.

Naast de bewoners die weinig tot niets merken van de aanwezigheid van short stayers in de buurt zijn er een aantal bewoners die duidelijk aangeven dat ze last ondervinden van deze wisselende huurders. Eén bewoner (E1) omschrijft het aangrenzende pand als een soort van hotel waar geen sprake is van langdurige huurperiodes. De bewoner geeft aan soms overlast van het naastgelegen pand te ondervinden:

“De mensen die maar een paar dagen komen zetten gewoon op woensdag hun afval buiten, het liefst voor de deur van de burens, en dat is vrij vervelend.”

“Sommigen, niet allemaal, geven wel overlast zoals sigarettenpeuken voor de deur, en dat is ongemakkelijk”

Ondanks dat het ongemakkelijk is geeft de bewoner ook aan dat het verder niet veel invloed op de leefomgevingskwaliteit heeft omdat de contacten binnen de buurt erg goed zijn. Ook voelt de bewoner (E1) zich door het aangrenzende pand en de mensen die hier verblijven, niet minder veilig in de buurt:

“Wat mij betreft heeft het niet met veiligheid te maken.”

Met het oog op de verandering van het short stay beleid per 1 november 2012, is aan de bewoners voorgelegd wat zij ervan vinden als dit zou betekenen dat er ook meer vergunningen worden uitgegeven in hun buurt. De volgende bewoner (E3) heeft hierover een duidelijke mening:

“Ik ben er niet blij mee, het wordt een anonieme stad op die manier (...) het voegt helemaal niks toe”

Een andere bewoner (E1) over hetzelfde onderwerp:

“Dat vind ik een slechte zaak (...) het kan de leefbaarheid verpesten.”

“Als je plotseling min of meer random ervoor zorgt dat mensen dit soort woningen kunnen huren dan gaat er wel iets gebeuren met de structuur en de coherentie van de buurt.”

Als voorbeeld wordt het aanpreken van mensen op hun gedrag genoemd en de sociale controle die door de toename van het aantal short stayers kan verminderen. Daarnaast is het voor een bewoner onduidelijk op welke criteria de gemeente de vergunningen uitdeelt. Hotels moeten bijvoorbeeld voldoen aan bepaalde brandveiligheidseisen maar het is onduidelijk of deze regels wel in acht worden genomen bij de huizen waar een short stay vergunning aan is verleend.

6.6 Reflectie

In dit hoofdstuk is gekeken naar de verschillen tussen de experimentele- en controlegroep. De analyses van het kwantitatieve onderzoek hebben geleid tot een aantal significante verschillen tussen beide groepen. Deze verschillen worden in de meeste gevallen bijgestaan door de interviews die bij een aantal bewoners zijn afgenomen.

De leefomgevingskwaliteit van de buurt wordt als goed ervaren. Een duidelijke invloed van short stayers op de leefomgevingskwaliteit wordt niet aangegeven, op een paar ergernissen na. Wel geven verschillende bewoners aan dat een toename van short stayers in de buurt duidelijke gevolgen kan hebben op de verschillende componenten en dimensies van de leefomgevingskwaliteit. Als antwoord op de deelvraag die in dit hoofdstuk centraal staat kan gesteld worden dat de invoering van het short stay beleid een negatieve invloed heeft op de leefomgevingskwaliteit van een buurt. Positieve verbanden zijn in de kwantitatieve en kwalitatieve analyses niet gevonden terwijl er wel een aantal negatieve verbanden zijn blootgelegd. Deze verbanden zijn stuk voor stuk zwak van aard maar de bewoners geven aan zich wel degelijk zorgen te maken als het om de invloed van short stayers gaat. Als het aantal short stayers toeneemt, kan dit een negatieve invloed hebben op de leefomgevingskwaliteit van beide buurten en zal dit verschil waarschijnlijk duidelijker naar voren komen. In het volgende hoofdstuk zal verder op het toekomstperspectief wat betreft short stay worden ingegaan.

Hoofdstuk 7. Conclusie

In dit onderzoek staat de relatie tussen short stay en de leefomgevingskwaliteit centraal. De mogelijke invloed van short stayers op de leefomgevingskwaliteit is aan de hand van zowel een kwantitatief als kwalitatief onderzoeksgedeelte onderzocht. Paragraaf 7.1 zal de belangrijkste uitkomsten behandelen en een antwoordt geven op de vraag die in dit onderzoek centraal stond. Vervolgens wordt in paragraaf 7.2 teruggekeken op het onderzoek dat is uitgevoerd. Paragraaf 7.3 sluit dit onderzoek af met een aantal suggesties voor toekomstig onderzoek.

7.1 Conclusie

De vraag die in dit onderzoek centraal stond is:

“In hoeverre heeft de invoering van het short stay beleid in 2009 invloed op de leefbaarheid van een Amsterdamse buurt?”

De aanleiding voor de vraag die in dit onderzoek centraal stond is te vinden in het beleid dat in 2009 is ingevoerd ten aanzien van short stay. De krappe woningmarkt van Amsterdam en de ambitie om internationaal te concurreren met andere Europese hoofdsteden kunnen gezien worden als de belangrijkste redenen voor de invoering van het short stay beleid. Het opgestelde beleid moet het voor buitenlandse werknemers makkelijker maken om voor een korte periode in een woning in één van de buurten van Amsterdam te verblijven. Het behoud van de leefbaarheid (in het onderzoek gedefinieerd als leefomgevingskwaliteit) staat hierbij voorop. De vraag is echter, of aan dit behoud wordt voldaan. Door middel van dit onderzoek met een experimentele- en controlegroep in de buurten Jordaan en Haarlemmerbuurt, is geprobeerd op deze vraag een antwoord te verkrijgen.

Over het algemeen kan gesteld worden dat de leefomgevingskwaliteit in beide buurten hoog gewaardeerd wordt. Andere analyses tonen aan dat de aanwezigheid van short stayers op een aantal dimensies van leefomgevingskwaliteit invloed heeft. Het gaat hierbij in alle gevallen om zwakke negatieve verbanden. Gesteld kan worden dat er in deze gevallen niet gesproken kan worden van het behoud van de leefbaarheid.

Op de meest oppervlakkige component van sociale cohesie, namelijk de gedragscomponent, blijkt dat er een significant verschil is gemeten tussen de experimentele- en controlegroep. De bewoners die in de directe woonomgeving short stayers hebben wonen (experimentele groep) blijken lager te scoren op het contact en de mate van interactie met buurtgenoten, in vergelijking met bewoners zonder short stayers in de directe woonomgeving (controlegroep). Op basis van de gebruikte literatuur werd op dit component ook de meeste invloed van short stayers verwacht. Het contact tussen buurtgenoten kan namelijk van dag tot dag veranderen. Aangegeven moet worden dat dit significante verband alleen op basis van algemene vragen uit de enquête gevonden kon worden. Bij de directe vragen naar de invloed van wisselende huurders werd er op dit gebied geen significant verband gevonden, alhoewel meer dan een kwart van de bewoners uit de experimentele groep aan heeft gegeven minder contact met buurtgenoten te hebben door de invloed van wisselende huurders. Op de overige twee componenten van sociale cohesie werd een minder grote negatieve invloed van short stayers op de leefomgevingskwaliteit verwacht. De analyse van zowel de algemene als directe vragen toonde aan dat dit verband niet bewezen kan worden. Een verklaring hiervoor is dat de normen en waarden die in de buurt gelden, en de beleving van bewoners niet van de een op de andere dag veranderen. Tijd is hierbij een belangrijke factor.

De tweede onderzochte dimensie van leefomgevingskwaliteit is het gevoel van veiligheid. Verwacht werd dat short stayers op deze dimensie een negatieve invloed zouden hebben, hoewel deze invloed minder groot werd verwacht dan de invloed op de sociale cohesie in de buurt. Voor de algemene vragen werd geen significant verschil tussen beide groepen gevonden. De analyse van de directe vragen toonde op het gebied van overlast (andere vormen dan geluidsoverlast) een significant verschil tussen de experimentele- en controlegroep. Bewoners met short stayers in de

directe woonomgeving ervaren meer overlast dan bewoners zonder short stayers in de directe woonomgeving.

Bij de derde onderzochte dimensie, de fysieke leefomgeving, is bij de analyse van de directe vragen naar voren gekomen dat bewoners uit de experimentele groep de straat minder schoon vinden dan de bewoners uit de controlegroep. De analyse van de algemene vragen laat echter geen significant verschil op het gebied van de fysieke leefomgeving tussen beide groepen zien.

De beschreven verschillen tussen de onderzochte groepen laten zien dat het behoud van de leefomgevingskwaliteit door de invoering van het short stay beleid niet gerechtvaardigd kan worden. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat het om zwakke verbanden gaat waardoor er voorzichtig met deze resultaten omgegaan moet worden. Maar het feit dat de gevonden (zwakke) verbanden allen negatief zijn laat zien dat de aanwezigheid van short stayers een negatieve invloed kan hebben op de leefomgevingskwaliteit. De gesprekken die gevoerd zijn met verschillende bewoners bevestigen dit beeld. Uit deze gesprekken blijkt ook dat een toename van het aantal short stayers in de buurt waarschijnlijk leidt tot een grotere negatieve invloed op de leefomgevingskwaliteit.

Alhoewel de negatieve invloed van short stayers op de leefomgevingskwaliteit van de buurten Jordaan en Haarlemmerbuurt op dit moment beperkt is, zal een toename van short stayers in deze buurten naar alle waarschijnlijkheid leiden tot een lagere leefomgevingskwaliteit.

7.2 Discussie

In deze discussie wordt teruggekeken op het onderzoek dat is uitgevoerd. Een punt van kritiek is de onevenwichtige verdeling van de enquêtes over de experimentele- en controlegroep. Om de uitspraken zo betrouwbaar mogelijk te maken is het van belang dat de twee te vergelijken groepen ongeveer gelijk aan elkaar zijn. Dit bleek niet helemaal het geval te zijn in dit onderzoek, ondanks de pogingen die na het versturen van de enquête nog ondernomen zijn om twee gelijke groepen te krijgen. Ook zijn de uitkomsten van dit onderzoek, door het selectieve karakter van het onderzoek, alleen geldig op de onderzochte buurten in Amsterdam. De resultaten zijn niet generaliseerbaar voor andere Amsterdamse buurten omdat iedere buurt anders scoort op de verschillende dimensies van de leefomgevingskwaliteit.

Een tweede punt van kritiek heeft te maken met de operationalisatie van de fysieke leefomgeving. Voor het meten van de mening van bewoners ten aanzien van de fysieke leefomgeving zijn in de enquête te weinig (2) stellingen opgenomen. Op deze manier was het niet mogelijk één schaal voor de fysieke leefomgeving te gebruiken.

Een laatste en misschien wel belangrijkste punt van kritiek, heeft te maken met de invloed van illegale short stay op de leefomgevingskwaliteit van bewoners. Het is bekend dat in Amsterdam veel illegale short stay voorkomt. De locaties en impact van deze illegale short stay zijn echter onbekend waardoor de illegale short stay in dit onderzoek buiten beschouwing is gelaten. Dit neemt niet weg dat illegale short stay mogelijk invloed heeft gehad op de resultaten uit dit onderzoek, aangezien het verschil tussen legale en illegale short stay voor buurtbewoners niet eenvoudig te maken is. De resultaten kunnen deels gebaseerd zijn op ervaringen met illegale short stayers. Een toename van legale short stay hoeft hierdoor niet te leiden tot een mogelijk lagere leefomgevingskwaliteit. Illegale short stay zal tegengegaan moeten worden om resultaten uit soortgelijke toekomstige onderzoeken met meer zekerheid te kunnen interpreteren.

7.3 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten uit dit onderzoek kunnen een aantal aanbevelingen gedaan worden voor volgend onderzoek. Door middel van dit onderzoek is een eerste stap gezet om de invloed van short stay op de leefomgevingskwaliteit van buurten te onderzoeken. Het betreft een verkennend onderzoek aangezien er op dit gebied nog geen bestaande wetenschappelijke literatuur beschikbaar is. Andere onderzoeken zijn nodig om het veronderstelde verband verder

te onderzoeken en om te kijken of de resultaten ook voor andere buurten in Amsterdam gelden. Ook zal de rol van illegale short stay onderzocht moeten worden.

Daarnaast is het beleid ten aanzien van short stay in Amsterdam tijdens het onderzoek aangepast. Het aantal short stay vergunningen dat sinds 1 november 2012 uitgegeven mag worden is verhoogd waardoor het aantal short stay vergunningen per buurt omhoog kan gaan de komende jaren. Bovendien was er in de meeste buurten nog ruimte om meer vergunningen uit te geven omdat het maximum nog niet bereikt was. Een toename van short stayers in de buurt wordt door een aantal bewoners in dit onderzoek gezien als een bedreiging voor de leefomgevingskwaliteit. Ook op bijvoorbeeld de geldende normen en waarden die in een buurt gelden en de beleving van bewoners kan door een verhoging van het aantal short stay vergunningen een effect worden verwacht. Vervolgonderzoek zal duidelijk moeten maken of dit het geval is en of er in de toekomst een sterker, dan wel zwakker verband te vinden is tussen de invloed van short stayers en de leefomgevingskwaliteit van een buurt.

Literatuurlijst

- Amsterdam Topstad (2012), *Goal*. [Online].
<http://www.topstad.amsterdam.nl/english/ambition/goal/%5D> (Geciteerd 27 februari 2012).
- Baarda, D. B. & M. P. M. Goede, de (2006), *Basisboek Methoden en Technieken; Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwantitatief onderzoek*. Houten: Wolters-Noordhoff Groningen. Vierde druk.
- Beckhoven, E. van & R. Kempen, van (2002), *Het belang van de buurt*. DGVH/NETHUR, Utrecht.
- Bolt, G. & Torrance, M. (2005). *Sociale cohesie en stedelijke herstructurering*. DGVH/NETHUR Partnership, Utrecht (97).
- Bontje, M., Pethe, H. Petrasch, F. & K. Tuppinger (2009), *Amsterdam: An attractive creative knowledge region? The view of transnational migrants*. Amsterdam: AMIDSt.
- Bryman, A. (2008), *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press. Third edition.
- CBS (2012), *Integrale veiligheidsmonitor 2011; landelijke rapportage*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Decisio (2011), *Internationals in de metropoolregio Amsterdam; Literatuurstudie en analyse van de statistiek over de (huisvesting van) internationals in de MRA*. Amsterdam: Decisio.
- Dekker, K. & Bolt, G. (2005). *Social cohesion in post-war estates in the Netherlands: differences between socioeconomic and ethnic groups*. *Urban studies*, 42 [13], pp. 2447-2470.
- Dekker, K. (2006). *Governance as glue: Urban governance and social cohesion in post-WWII neighbourhoods in the Netherlands*. *Netherlands Geographical Studies*. Labor Grafimedia b.v. Utrecht 2006 (155).
- Favell, A. (2001), *Free Movers in Brussels; A Report on the Participation and Integration of European Professionals in the City*. IPSoM Working Paper 2001/7, Katholieke Universiteit Brussel.
- Gatti, E. (2009), *Defining the Expat: The case of high-skilled migrants in Brussels*. *Brussels Studies* 28, pp 1-15.
- Gemeente Amsterdam (2008), *De particuliere huursector en zijn bewoners; woningen binnen de ring voor de jonge, hoogopgeleide Nederlanders*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam Dienst Wonen.
- Gemeente Amsterdam (2009a), *Beleidsnotitie Short Stay; Kort wonen in Amsterdam*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam Dienst Wonen.
- Gemeente Amsterdam (2009b), *Tendrapport Amsterdamse Binnenstad 2008/2009*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam Stadsdeel Centrum.

- Gemeente Amsterdam (2010), *Wonen in Amsterdam 2009; Leefbaarheid*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam Dienst Wonen, Zorg en Samenleven.
- Gemeente Amsterdam (2012a), *Internationals on Amsterdam; First analysis of International panel research*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam Bureau Onderzoek en Statistiek.
- Gemeente Amsterdam (2012b), *Uitvoeringsnotitie Shortstay*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam Dienst Wonen, Zorgen en Samenleven.
- Gemeente Amsterdam (2012c), *Stadsdelen in cijfers 2012*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam Bureau Onderzoek en Statistiek.
- Gemeente Amsterdam (2012d), *Wonen in Amsterdam 2011; Leefbaarheid*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam Dienst Wonen, Zorg en Samenleven
- Geieregger, E. & A. Oehmichen (2008), *A home for the modern nomad: Extended stay hotels*. *Journal of Retail and Leisure Property* 7, pp. 216-233.
- Hart, J. de, Knol, F., Maas-de Waal, C. & T. Roes, red. (2002), *Sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Jacobs, J. (1961), *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Random House.
- Kearns, A. & R. Forrest (2000), *Social cohesion and multilevel governance*. In: *Urban Studies*, 37 [5-6], pp.995-1017.
- KEI kenniscentrum stedelijke vernieuwing (2012), *Wat is de wijk(en)aanpak?* [Online]. http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=17467 (Geciteerd: 27 februari 2012).
- Leidelmeijer, K. & L. Kamp, van (2003), *Kwaliteit van de leefomgeving en leefbaarheid; naar een begrippenkader en conceptuele inkadering*. Bilthoven: RIVM.
- Marissing, E. van, Bolt, G. & R. Kempen, van (2004), *Stedelijk Beleid en Sociale Cohesie; in twee herstructureringswijken: Nieuw-Hoograven (Utrecht) en Bouwlust (Den Haag)*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Ministerie van VROM (2004), *Leefbaarheid van wijken*. Den Haag: Ministerie van VROM.
- Ministerie van VROM (2009), *Leefbaarheid door de tijd*. Den Haag: Ministerie van VROM.
- Musterd, S. & R. Deurloo (2006), *Amsterdam and the preconditions for a creative knowledgecity*. *Tijdschrift voor Economische en Sociale geografie* 97, pp. 80-94.
- Musterd, S. & A. S. Murie (2010). *Making Competitive Cities*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- NOS (2013), *Geen 'allochtoon' en 'autochtoon' meer in Amsterdam* [online]. <http://nos.nl/op3/artikel/473617-alle-allochtonen-en-autochtonen-uit-amsterdam.html> [Geciteerd 19 februari 2013].
- Regioplan (2011), *Short stay: tussen bezoek en wonen; een evaluatie van het shortstaybeleid in Amsterdam*. Amsterdam: Regioplan Beleidsonderzoek.
- Schuyt, K. (1997), *Sociale cohesie en sociaal beleid. Drie publiekscolleges in De Balie*. Amsterdam: De Balie. 2^e druk

- Stadswandeloorkantor Amsterdam (2012), Westelijke Eilanden [online].
http://www.stadswandeloorkantor.nl/navigation/rondleidingen/beschrijvingen/WesterparkW/West_Eilanden.html [Geciteerd 20 december 2012].
- Stokkom, B. van (2008) Symbolen van orde en wanorde: broken windows policing en de bestrijding van overlast en buurtverval. Apeldoorn: Politie en Wetenschap
- Tournel, H. (2007). Leefbaarheid voorop? Een verkenning van het huidige beleid tegen fysiek verloederde buurten. Vrije Universiteit Brussel, Faculteit Recht en criminologie (136).
- Vocht, A., de (2005), Syllabus Statistiek voor de opleiding Sociale Geografie & Planologie. Utrecht: Universiteit Utrecht, faculteit Geowetenschappen.
- Wilson J. Q. & G. L. Kelling (1982), The police and neighbourhood safety: Broken windows. The Atlantic Monthly, 127, pp. 29-38.
- WRR (2005). Vertrouwen in de buurt. Wetenschappelijke raad voor het regeringsbeleid Amsterdam University Press, Amsterdam 2005, (280).

Bijlagen

- 1: Brief & enquête
- 2: Interne validiteit
- 3: Correlatietabellen
- 4: Tevredenheidscijfers
- 5: Mann-Whitney toetsen
- 6: Fisher's Exact toetsen
- 7: Interviews

1 Brief & Enquête

Bezoekadres
Jodenbreestraat 25

Postbus 1900
1000 BX Amsterdam
Telefoon 020 552 7208
Fax 020 552 7266
www.wzs.amsterdam.nl

Gemeente Amsterdam Dienst Wonen, Zorg en Samenleven

Programma's Wonen en Stedelijke Vernieuwing

Retouradres: Postbus 1900, 1000 BX Amsterdam

Aan de bewoner(s) van
<straat+huisnummer>
<postcode+plaats>

Datum 8 januari 2013

Behandeld door K. Dignum
Doorkiesnummer 06-83622710
E-mail k.dignum@.amsterdam.nl

Onderwerp Onderzoek naar sociale cohesie, veiligheid en buurtkwaliteit

Geachte heer/mevrouw,

Voelt u zich wel eens onveilig in de buurt? Heeft u een hekel aan zwerfvuil op straat? Heeft u wel eens contact met uw buurtgenoten?

De Dienst Wonen, Zorg en Samenleven van de gemeente Amsterdam doet regelmatig onderzoek naar de woonbeleving van de bevolking van Amsterdam. Onderzoeken, zoals deze, zijn een hulpmiddel om het woonbeleid van Amsterdam af te stemmen op de wensen van de Amsterdamse en toekomstig Amsterdamse huishoudens. In dit onderzoek richten we ons op bewoners uit de buurten Jordaan en Haarlemmerbuurt en doen we onderzoek naar de sociale cohesie, veiligheid en buurtkwaliteit. Met dit onderzoek wil de gemeente Amsterdam, Dienst Wonen Zorg en Samenleven, achterhalen in hoeverre u contact heeft met andere bewoners en wat u van de buurt vindt. Wij zijn zowel geïnteresseerd in de mening van actieve buurtbewoners als in die van bewoners die minder betrokken zijn. Uw mening over uw buurt is daarbij van groot belang!

Uw adres is voor dit onderzoek toevallig gekozen en wij zouden het zeer op prijs stellen als u de bijgevoegde vragenlijst invult en naar ons terugstuurt.

Het onderzoek sluit af met een aantal persoonlijke vragen om inzicht te krijgen in uw persoonlijke situatie.

Het beantwoorden van de vragen kost ongeveer 10 minuten. De ingevulde vragenlijst kunt u voor 24 januari 2013 in de bijgevoegde portvrije enveloppe (postzegel is niet nodig) terug sturen naar de Dienst Wonen, Zorg en Samenleven van de gemeente Amsterdam.

Dienst Wonen, Zorg en Samenleven is bereikbaar per metro en tram (lijnen 9 en 14), halte Waterlooplein

6 januari 2013
Kenmerk:
Pagina 60 van 80

Gemeente Amsterdam
Dienst Wonen, Zorg en Samenleven

De antwoorden uit het onderzoek worden vertrouwelijk behandeld en zullen niet voor andere doeleinden dan dit onderzoek gebruikt worden. De antwoorden worden anoniem verwerkt, uw persoonlijke gegevens of adres worden niet opgenomen in de uitkomsten van het onderzoek. Op de vragenlijst treft u een nummer aan. Dit nummer wordt slechts gebruikt voor controle van geretourneerde enquêtes. Na afloop van het onderzoek worden de ingevulde vragenlijsten vernietigd.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door Joost van Harskamp, student aan de Universiteit Utrecht, in opdracht van de Dienst Wonen, Zorg en Samenleven. Voor vragen kunt u contact opnemen met Kees Dignum, projectleider. De resultaten van dit onderzoek zullen anoniem in een afstudeeronderzoek gepubliceerd worden.

Met vriendelijke groet,

Kees Dignum

Wonen

---

1. Hoelang woont u al in op dit adres?

____ jaar

2. Wat is uw huidige woonsituatie?

- zelfstandige huurwoning van particulier
- zelfstandige huurwoning van woningcorporatie
- koopwoning
- anders, namelijk _____

3. Hoe tevreden bent u met uw buurt? (totaaloordeel)

zeer   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   zeer
 ontevreden   tevreden

Contact tussen buurtgenoten

De volgende vragen gaan over u en uw directe buurtgenoten. Onder uw directe buurtgenoten vallen uw directe buren en mensen die in uw straat wonen.

4.1. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de stelling: Ik heb veel contact met mijn directe buurtgenoten

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

4.2. Kunt u aangeven hoe vaak u uw directe buurtgenoten begroet?

bijna nooit	meestal niet	soms wel, soms niet	meestal wel	bijna altijd
☐	☐	☐	☐	☐

4.3. Kunt u aangeven hoeveel directe buurtbewoners u van naam kent?

bijna niemand	de meesten niet	sommigen wel, sommigen niet	de meesten wel	bijna iedereen
☐	☐	☐	☐	☐

4.4. Kunt u aangeven in hoeverre u graag een praatje maakt met uw directe buurtgenoten?

bijna nooit	meestal niet	soms wel, soms niet	meestal wel	bijna altijd
☐	☐	☐	☐	☐

4.5. Kunt u aangeven in hoeverre u bij uw directe buurtgenoten op bezoek gaat (of andersom)?

bijna nooit	meestal niet	soms wel, soms niet	meestal wel	bijna altijd
☐	☐	☐	☐	☐

4.6. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de stelling: Ik vind het belangrijk om mijn directe buurtgenoten te helpen (vb. met tillen van de boodschappen of vegen van de stoep)

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

4.7. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de stelling: Ik vind het belangrijk dat mijn directe buurtgenoten de straat/stoep netjes houden

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

De buurt

De volgende stellingen gaan over de buurt waarin u woont. Hierbij gaan de stellingen over uw directe woonomgeving zoals de straat waarin u woont.

5.1. Ik vind het belangrijk om me in te zetten voor de buurt

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

5.2. Ik erger me aan hondenpoep en zwerfvuil op de stoep

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

5.3. Ik voel me trots als er over de buurt gesproken wordt

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

5.4. Ik voel me verbonden met de buurt

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

5.5. Ik voel me thuis in deze buurt

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

5.6. De buurt past bij mijn smaak

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

Veiligheid, overlast en de staat van de buurt

De volgende stellingen gaan over veiligheid, overlast en de staat van uw directe woonomgeving. Met de directe woonomgeving wordt de straat waarin u woont bedoeld.

6.1. Ik voel mij wel eens onveilig in mijn directe woonomgeving

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

6.2. Ik ervaar vaak geluidsoverlast door omwonenden

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

6.3. Ik ervaar vaak andere vormen van overlast door omwonenden

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

6.4. Vernieling of diefstal van bijvoorbeeld fietsen of auto's is iets wat vaak voorkomt in mijn directe woonomgeving

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

6.5. Ik vind dat de woningen in mijn straat goed onderhouden worden door de bewoners

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

6.6. Ik vind dat de stoep (portiek/trappenhuis) schoon wordt gehouden door omwonenden

helemaal mee oneens	oneens	mee eens, mee oneens	eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

Leefbaarheid

De volgende vragen gaan over de verandering van leefbaarheid in uw buurt. Sinds 2009 komt het steeds vaker voor dat huizen voor een periode van minimaal 5 nachten en maximaal 6 maanden verhuurd worden. Ook in uw buurt is dit het geval. De volgende vragen gaan over het effect van deze wisselende huurders in uw directe woonomgeving.

7. Kunt u aangeven wat het effect van deze wisselende huurders in uw directe woonomgeving is, aan de hand van de volgende stellingen?

		veel meer	meer	niet meer, niet minder	minder	veel minder	
7.1	Ik heb	☐	☐	☐	☐	☐	contact met omwonenden
7.2	Ik heb	☐	☐	☐	☐	☐	de behoefte om de straat netjes te houden
7.3	Ik heb	☐	☐	☐	☐	☐	de neiging om me in te zetten voor mijn directe woonomgeving
7.4	Ik heb	☐	☐	☐	☐	☐	binding met mijn directe woonomgeving
7.5	Ik heb	☐	☐	☐	☐	☐	geluidsoverlast
7.6	Ik ervaar	☐	☐	☐	☐	☐	andere vormen van overlast
7.7	Ik heb	☐	☐	☐	☐	☐	onveiligheidsgevoelens
7.8	Mijn straat is	☐	☐	☐	☐	☐	schoon
7.9	Mijn portiek/ stoep is	☐	☐	☐	☐	☐	schoon

Algemeen

Hieronder volgen een aantal algemene vragen.

8. Wat is uw geslacht?

- man
 vrouw

9. Wat is uw leeftijd?

____ jaar

10. Wat is uw huidige of hoogst genoten opleiding?

- geen
 basisschool
 VMBO/MAVO
 HAVO/VWO
 MBO
 HBO
 WO

11. Tot welke categorie behoort u?

- werkend (meer dan 20 uur per week)
- werkend (minder dan 20 uur per week)
- studerend
- huisman/huisvrouw
- werkloos/werkzoekend
- arbeidsongeschikt
- gepensioneerd

12. Tot welke bevolkingsgroep rekent u uzelf?

- Autochtoon
- Westerse allochtoon
- Niet-westerse allochtoon

13. Hoeveel bedraagt het gemiddeld netto inkomen van uw huishouden?

- 1500 euro of minder
- 1500 tot 2500 euro
- 2500 tot 3500 euro
- 3500 tot 4500 euro
- 4500 euro of meer

14. Uit hoeveel thuiswonenden leden bestaat uw huishouden? (uzelf meegerekend)

- ___ leden tot en met 17 jaar
___ leden van 18 jaar of ouder

Hartelijk dank voor uw medewerking aan dit onderzoek!

Wilt u nog een keer verder praten over uw buurt? Vul dan de onderstaande gegevens in.
Deze gegevens zullen uitsluitend gebruikt worden om u eventueel uit te nodigen voor een (telefoon)gesprek over de buurt

Naam: _____

Adres: _____

Telefoonnummer: _____

2 Interne validiteit

Gedragcomponent

		N	%
Cases	Valid	107	99,1
	Excluded ^a	1	,9
	Total	108	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Cronbach's Alpha	N of Items
,823	5

Normen- en waardencomponent

		N	%
Cases	Valid	107	99,1
	Excluded ^a	1	,9
	Total	108	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Cronbach's Alpha	N of Items
,682	4

Belevingscomponent

		N	%
Cases	Valid	108	100,0
	Excluded ^a	0	,0
	Total	108	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Cronbach's Alpha	N of Items
,871	4

Gevoel van veiligheid

		N	%
Cases	Valid	107	99,1
	Excluded ^a	1	,9
	Total	108	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Cronbach's Alpha	N of Items
,794	4

Fysieke leefomgeving

Case Processing Summary

		N	%
	Valid	108	100,0
Cases	Excluded ^a	0	,0
	Total	108	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,301	2

3 Correlatietabellen

Gedragscomponent

		Correlations				
		Contact	Begroeten	Naam kennen	Praatje maken	Bezoeken
Contact	Pearson Correlation	1	,516**	,697**	,628**	,520**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000	,000
	N	108	107	108	108	108
Begroeten	Pearson Correlation	,516**	1	,548**	,409**	,096
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	,323
	N	107	107	107	107	107
Naam kennen	Pearson Correlation	,697**	,548**	1	,538**	,431**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000	,000
	N	108	107	108	108	108
Praatje maken	Pearson Correlation	,628**	,409**	,538**	1	,444**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000		,000
	N	108	107	108	108	108
Bezoeken	Pearson Correlation	,520**	,096	,431**	,444**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,323	,000	,000	
	N	108	107	108	108	108

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Normen- en waardencomponent

		Correlations			
		Inzet	Helpen	Netjes houden	Ergeren
Inzet	Pearson Correlation	1	,449**	,459**	,367**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N	107	107	107	107
Helpen	Pearson Correlation	,449**	1	,331**	,121
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,212
	N	107	108	108	108
Netjes houden	Pearson Correlation	,459**	,331**	1	,403**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	107	108	108	108
Ergeren	Pearson Correlation	,367**	,121	,403**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,212	,000	
	N	107	108	108	108

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Belevingscomponent

		Correlations			
		Trots	Verbonden	Thuis	Smaak
Trots	Pearson Correlation	1	,645**	,520**	,512**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N	108	108	108	108
Verbonden	Pearson Correlation	,645**	1	,665**	,583**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000
	N	108	108	108	108
Thuis	Pearson Correlation	,520**	,665**	1	,867**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	108	108	108	108
Smaak	Pearson Correlation	,512**	,583**	,867**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	108	108	108	108

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Gevoel van veiligheid

		Correlations			
		Onveiligheidsgevoelens	Geluidsoverlast	Andere vormen overlast	Vernieling of diefstal
Onveiligheidsgevoelens	Pearson Correlation	1	,339**	,501**	,441**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N	108	108	107	108
Geluidsoverlast	Pearson Correlation	,339**	1	,715**	,383**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000
	N	108	108	107	108
Andere vormen overlast	Pearson Correlation	,501**	,715**	1	,546**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	107	107	107	107
Vernieling of diefstal	Pearson Correlation	,441**	,383**	,546**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	108	108	107	108

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Fysieke leefomgeving

		Correlations	
		Fysiek: Woningen	Fysiek: Stoep
Fysiek: Woningen	Pearson Correlation	1	,184
	Sig. (2-tailed)		,057
	N	108	108
Fysiek: Stoep	Pearson Correlation	,184	1
	Sig. (2-tailed)	,057	
	N	108	108

Componenten van sociale cohesie en andere dimensies samen

		Correlations					
		Gedragsc omponent	Normen_en_w aardencompon ent	Belevingscomp onent	Gevoel van veiligheid	Fysiek: Woningen	Fysiek: Stoep
Gedragsc omponent	Pearson Correlation	1	,526**	,497**	,200*	,156	,108
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,040	,108	,268
	N	107	106	107	106	107	107
Normen_e n_waarden compon ent	Pearson Correlation	,526**	1	,488**	,008	,030	,033
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,935	,759	,739
	N	106	107	107	106	107	107
Belevingsc omponent	Pearson Correlation	,497**	,488**	1	,314**	,078	,170
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,001	,424	,078
	N	107	107	108	107	108	108
Gevoel van veiligheid	Pearson Correlation	,200*	,008	,314**	1	,432**	,188
	Sig. (2-tailed)	,040	,935	,001		,000	,053
	N	106	106	107	107	107	107
Fysiek: Woningen	Pearson Correlation	,156	,030	,078	,432**	1	,184
	Sig. (2-tailed)	,108	,759	,424	,000		,057
	N	107	107	108	107	108	108
Fysiek: Stoep	Pearson Correlation	,108	,033	,170	,188	,184	1
	Sig. (2-tailed)	,268	,739	,078	,053	,057	
	N	107	107	108	107	108	108

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Persoons- en huishoudenseigenschappen*Gedeeltelijke correlatiematrix met Pearson Correlation*

		Gedragscomponent	Normen_en_waarden- component	Belevingscomponent	Gevoel van veiligheid
Eigenaar woning	Pearson Correlation	,169	,242*	,281**	,053
	Sig. (2-tailed)	,084	,012	,003	,592
	N	106	106	107	106
Tijd in buurt	Pearson Correlation	,164	,209*	,096	-,045
	Sig. (2-tailed)	,096	,033	,329	,651
	N	104	104	105	104
Nationaliteit	Pearson Correlation	,087	,094	-,053	-,029
	Sig. (2-tailed)	,380	,342	,590	,769
	N	104	104	105	104
Kinderen	Pearson Correlation	,186	,144	,087	,031
	Sig. (2-tailed)	,063	,150	,387	,760
	N	101	101	102	101
Leeftijd	Pearson Correlation	,106	-,031	,020	,005
	Sig. (2-tailed)	,291	,759	,838	,959
	N	102	102	103	103
Geslacht	Pearson Correlation	-,062	,018	-,030	-,144
	Sig. (2-tailed)	,528	,854	,758	,143
	N	105	105	106	105
Woonduur	Pearson Correlation	,143	,034	,196*	-,055
	Sig. (2-tailed)	,152	,735	,048	,583
	N	102	102	103	103

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Gedeeltelijke correlatiematrix met Spearman's rangcorrelatie

		Gedragscomponent	Normen_en_waarden- component	Belevings- component	Gevoel van veiligheid
Opleiding	Correlation Coefficient	-,029	,056	-,005	,046
	Sig. (2-tailed)	,771	,573	,957	,646
	N	104	104	105	104
Inkomen	Correlation Coefficient	,053	,061	,006	-,090
	Sig. (2-tailed)	,596	,540	,956	,367
	N	102	102	103	102

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

4 Tevredenheidscijfers

N=107

Report

Hoe tevreden bent u met uw buurt? (totaaloordeel)

Groep	Mean	N	Minimum	Maximum
Experimentele groep	8,0667	45	2,00	10,00
Controle groep	8,2258	62	5,00	10,00
Total	8,1589	107	2,00	10,00

N=106 (outlier uit de analyse gehouden)

Report

Hoe tevreden bent u met uw buurt? (totaaloordeel)

Groep	Mean	N	Minimum	Maximum
Experimentele groep	8,2045	44	6,00	10,00
Controle groep	8,2258	62	5,00	10,00
Total	8,2170	106	5,00	10,00

Group Statistics

	Groep	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Hoe tevreden bent u met uw buurt? (totaaloordeel)	Experimentele groep	45	8,0667	1,33825	,19949
	Controle groep	62	8,2258	1,38398	,17577

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Hoe tevreden bent u met uw buurt? (totaaloordeel)	Equal variances assumed	,685	,410	- ,595	105	,553	-,15914	,26731	-,68918	,37090
	Equal variances not assumed			- ,599	96,765	,551	-,15914	,26588	-,68685	,36857

5 Mann-Whitney toetsen

		Ranks		
	Groep	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Gedragcomponent	Experimentele groep	45	49,21	2214,50
	Controle groep	62	57,48	3563,50
	Total	107		
Normen_en_waardencomponent	Experimentele groep	44	53,93	2373,00
	Controle groep	63	54,05	3405,00
	Total	107		
Belevingscomponent	Experimentele groep	45	52,07	2343,00
	Controle groep	63	56,24	3543,00
	Total	108		
Veiligheidsgevoel	Experimentele groep	45	49,88	2244,50
	Controle groep	62	56,99	3533,50
	Total	107		
Fysiek: Woningen	Experimentele groep	45	53,89	2425,00
	Controle groep	63	54,94	3461,00
	Total	108		
Fysiek: Stoep	Experimentele groep	45	57,53	2589,00
	Controle groep	63	52,33	3297,00
	Total	108		

Test Statistics ^a						
	Gedrag- component	Normen- _en_ waardencomponent	Belevings- component	Veiligheidsgevoel	Fysiek: Woningen	Fysiek: Stoep
Mann-Whitney U	1179,500	1383,000	1308,000	1209,500	1390,000	1281,000
Wilcoxon W	2214,500	2373,000	2343,000	2244,500	2425,000	3297,000
Z	-1,367	-,019	-,695	-1,177	-,187	-,896
Asymp. Sig. (2-tailed)	,172	,985	,487	,239	,852	,370

a. Grouping Variable: Groep

6 Fisher's Exact toetsen

Contact met omwonenden

Crosstab

Count

		Groep		Total
		Experimentele groep	Controle groep	
Ik heb ... contact met omwonenden	Minder	11	16	27
	Niet meer, niet minder	32	44	76
Total		43	60	103

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,015 ^a	1	,902		
Continuity Correction ^b	,000	1	1,000		
Likelihood Ratio	,015	1	,902		
Fisher's Exact Test				1,000	,544
Linear-by-Linear Association	,015	1	,902		
N of Valid Cases	103				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11,27.

b. Computed only for a 2x2 table

Behoefte om straat schoon te houden

Crosstab

Count

		Groep		Total
		Experimentele groep	Controle groep	
Ik heb ... de behoefte om de straat netjes te houden	Minder	4	5	9
	Niet meer, niet minder	39	55	94
Total		43	60	103

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,029 ^a	1	,864		
Continuity Correction ^b	,000	1	1,000		
Likelihood Ratio	,029	1	,864		
Fisher's Exact Test				1,000	,565
Linear-by-Linear Association	,029	1	,864		
N of Valid Cases	103				

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,76.

b. Computed only for a 2x2 table

Neiging om in te zetten voor woonomgeving**Crosstab**

Count

		Groep		Total
		Experimentele groep	Controle groep	
Ik heb ... de neiging om me in te zetten voor	Minder	5	14	19
mijn directe woonomgeving	Niet meer, niet minder	37	45	82
Total		42	59	101

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	2,246 ^a	1	,134		
Continuity Correction ^b	1,538	1	,215		
Likelihood Ratio	2,346	1	,126		
Fisher's Exact Test				,197	,106
Linear-by-Linear Association	2,224	1	,136		
N of Valid Cases	101				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,90.

b. Computed only for a 2x2 table

Binding met woonomgeving**Crosstab**

Count

		Groep		Total
		Experimentele groep	Controle groep	
Ik heb ... binding met mijn directe	Minder	9	9	18
woonomgeving	Niet meer, niet minder	34	51	85
Total		43	60	103

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,611 ^a	1	,434		
Continuity Correction ^b	,269	1	,604		
Likelihood Ratio	,604	1	,437		
Fisher's Exact Test				,444	,300
Linear-by-Linear Association	,605	1	,437		
N of Valid Cases	103				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,51.

b. Computed only for a 2x2 table

Geluidsoverlast**Crosstab**

Count

		Groep		Total
		Experimentele groep	Controle groep	
Ik heb ... geluidsoverlast	Meer	15	14	29
	Niet meer, niet minder	28	46	74
Total		43	60	103

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,652 ^a	1	,199		
Continuity Correction ^b	1,130	1	,288		
Likelihood Ratio	1,638	1	,201		
Fisher's Exact Test				,267	,144
Linear-by-Linear Association	1,636	1	,201		
N of Valid Cases	103				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,11.

b. Computed only for a 2x2 table

Andere vormen van overlast**Crosstab**

Count

		Groep		Total
		Experimentele groep	Controle groep	
Ik ervaar ... andere vormen van overlast	Meer	13	10	23
	Niet meer, niet minder	30	50	80
Total		43	60	103

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	2,658 ^a	1	,103		
Continuity Correction ^b	1,933	1	,164		
Likelihood Ratio	2,627	1	,105		
Fisher's Exact Test				,149	,083
Linear-by-Linear Association	2,632	1	,105		
N of Valid Cases	103				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,60.

b. Computed only for a 2x2 table

Onveiligheidsgevoelens**Crosstab**

Count

		Groep		Total
		Experimentele groep	Controle groep	
Ik heb ... onveiligheidsgevoelens	Meer	2	5	7
	Niet meer, niet minder	41	54	95
Total		43	59	102

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,569 ^a	1	,451		
Continuity Correction ^b	,128	1	,721		
Likelihood Ratio	,593	1	,441		
Fisher's Exact Test				,696	,368
Linear-by-Linear Association	,563	1	,453		
N of Valid Cases	102				

a. 2 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,95.

b. Computed only for a 2x2 table

Straat schoon**Crosstab**

Count

		Groep		Total
		Experimentele groep	Controle groep	
Mijn straat is ... schoon	Minder	15	12	27
	Niet meer, niet minder	28	48	76
Total		43	60	103

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	2,869 ^a	1	,090		
Continuity Correction ^b	2,151	1	,142		
Likelihood Ratio	2,841	1	,092		
Fisher's Exact Test				,113	,072
Linear-by-Linear Association	2,841	1	,092		
N of Valid Cases	103				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11,27.

b. Computed only for a 2x2 table

Portiek/stoep schoon**Crosstab**

Count

		Groep		Total
		Experimentele groep	Controle groep	
Mijn portiek/stoep is ... schoon	Minder	8	6	14
	Niet meer, niet minder	35	54	89
Total		43	60	103

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,579 ^a	1	,209		
Continuity Correction ^b	,931	1	,334		
Likelihood Ratio	1,556	1	,212		
Fisher's Exact Test				,250	,167
Linear-by-Linear Association	1,564	1	,211		
N of Valid Cases	103				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,84.

b. Computed only for a 2x2 table

7 Interviews

Experimentele groep:

- 1: Bewoner 1 (C1)
- 2: Bewoner 2 (C2)
- 3: Bewoner 3 (C3)
- 4: Bewoner 4 (C4)

Controlegroep

- 5: Bewoner 1 (E1)
- 6: Bewoner 2 (E2)
- 7: Bewoner 3 (E3)